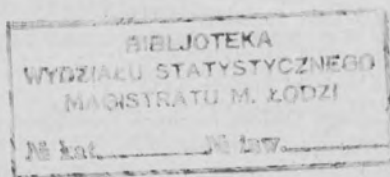


# DZIENNIK ZARZĄDU

M. ŁODZI

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD M. ŁODZI



REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR. 14, POKÓJ NR. 14, TELEFON 218-03

PRENUMERATA:	CENY OGŁOSZEŃ:
kwartalnie . . . . . Zł. 3.—	1 strona przed tekstem . Zł. 150.—
półrocznie . . . . . " 6.—	1/2 " " " . " 80.—
rocznie . . . . . " 12.—	1 " za tekstem . . " 100.—
pojedynczy zeszyt . . . . " 1.—	1/2 " " " . . " 60.—
	drobne po 10 groszy za wyraz.

## Treść zeszytu 4-go z dnia 15. IV. 1933 r.

---

1. Prof. Dr. Tadeusz Hilarowicz: Teoretyczne poglądy na genezę samorządu a polityka państwa w stosunku do samorządów . . . . .	175
2. Eugenjusz Ajnenkiel: Urząd municypalny m. Łodzi w latach 1800—1842	177
3. Eugenjusz Ajnenkiel: Komitet pomocy rodzinom strajkujących włóknarzy	187
4. Przegląd ustawodawstwa, rozporządzeń i wyjaśnień władz . . . . .	201
5. Kronika: I. Ogólna. II. Z życia samorządu łódzkiego. III. Różne . . . . .	204
6. Głosy prasy: I. Wcielanie w życie reformy samorządu. II. Zdrowotność publiczna. III. Budownictwo mieszkaniowe . . . . .	211
7. Biblijografja . . . . .	213
8. Protokół Rady Miejskiej z dnia 16 lutego 1933 r. . . . .	215
9. Protokół Rady Miejskiej z dnia 21 lutego 1933 r. . . . .	223
10. Sprawozdanie kasowe za miesiąc marzec 1933 r. . . . .	226
11. Przepisy o organizacji Komisji Dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko pracownikom Zarządu m. Łodzi . . . . .	228
12. Zmiany do Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi . . . . .	243
13. Nekrologja . . . . .	246
14. Ruch służbowy pracowników etatowych za miesiąc luty 1933 r. . . . .	247
15. Okólnik Nr. 4 i Nr. 5 . . . . .	249
16. Ogłoszenia . . . . .	251

---

## TEORETYCZNE POGLĄDY NA GENEZĘ SAMORZĄDU A POLITYKA PAŃSTWA W STOSUNKU DO SAMORZĄDÓW.

Na łamach prasy codziennej pojawił się przed kilkoma miesiącami artykuł jednego z teoretyków spraw samorządowych, w którym tenże zwalczał tezę, jakoby samorząd był pochodny od państwa i usiłował udowodnić, że samorząd jest od państwa starszy i w genezie swojej od niego niezależny, przyczem tych teoretycznych wywodów użył autor na uzasadnienie swoich dalszych wywodów, a mianowicie, że państwo powinno samorządom pozostawić daleko idącą swobodę i nie ograniczać ich działalności. Artykuł ten nasyłał mi refleksje na temat stosunku teoretycznych koncepcyj samorządu do kwestyj praktycznej polityki administracyjnej państwa w stosunku do samorządu.

W szczególności uważam za stosowne podkreślić, że wiązanie tego lub innego stanowiska teoretycznego co do prawniczej koncepcji roli samorządu w państwie z polityką wobec samorządów nie może być mojem zdaniem uważane za właściwe. Rzeczy te należy od siebie ściśle oddzielić. Jeżeli chodzi o prawną rolę samorządu w państwie, to osobiście stoję na stanowisku, że w państwie jest jedna władza, to jest władza państwowa, i że jeżeli ktokolwiek poza państwem, jako takim wykonywa władzę publiczną, to może to się dziać tylko na podstawie upoważnienia ze strony państwa jako takiego. Właśnie mojem zdaniem istota samorządu polega na tem, że państwo jako takie przekazuje część swojej władzy pewnym związkom publiczno-prawnym, które sprawując tę władzę jako podmioty odrębne od państwa, jako takiego, posiadają charakter samorządowy. Dlatego też uważam, że z punktu widzenia prawniczego jedynie możliwym jest to właśnie stanowisko, według którego samorząd jest od państwa pochodnym, a więc sprawuje władzę przez państwo mu przekazaną. Pod tym względem obojętnym jest moment prawno-historyczny, a w szczególności czy państwo tworzy pewne instytucje samorządowe nowe, czy też państwo uznaje te instytucje, które się już wylorzyły dawniej.

Zdaniem mojem ci, którzy twierdzą, że samorząd jest starszy niż państwo, popełniają pewien błąd optyczny i z punktu widzenia prawniczego zasadniczo błędą.

Do istoty państwa należy bowiem, że jest to pewna organiczna całość, na którą się składają: pewne terytorjum, ludność na tem terytorjum zamieszkała i władza państwowa o charakterze władzy najwyższej, czyli zwierzchniczej. Obojętnem jest pod tym względem, czy ta całość jest wielka, czy minjaturowa. Samotny pas piasku koralowego — mówiąc stylem Jacka Londona — wśród oceanu, zamieszkały przez kacyka i stu dzikusów jest samodzielnem państwem, a nie jakby ktoś błędnie twierdził „samodzielną gminą“, o ile oczywiście to minjaturowe państwko nie wchodzi w skład żadnego innego państwa, lecz jest naprawdę samo dla siebie państwem, sprawującym dla swojego terytorjum i dla swojej ludności władzę zwierzchniczą.

Dlatego też błędzą ci, którzy różne pierwotne organizacje, różne osady, czy plemiona, które poprzedziły wytworzenie się większych organizmów państwowych, występujących już na arenie historycznej, usiłują uważać za „samorządy“, podczas gdy w rzeczywistości nie były to samorządy, które wyprzedziły organizacje państwowe, lecz, z punktu widzenia prawniczego, minjaturowe państwka, które następnie weszły w skład większych organizmów państwowych.

Takie jest moje stanowisko teoretyczne, prawnicze. Ale wcale z tego nie wynika, że jeżeli uważamy samorząd za instytucję pochodną od państwa, to z tego musi wynikać konsekwentnie, że państwo w swojej polityce administracyjnej musi dążyć do ograniczenia samorządu, skrepowania jego swobody. Można stać na stanowisku, że samorząd jest pochodnym od państwa, a mimo tego być zwolennikiem daleko idącej swobody samorządów, a naodwrot można być zwolennikiem teorii o pierwotnem pochodzeniu samorządu, jako instytucji, która się wytworzyła przed państwem (której ja z punktu widzenia prawniczego nie mogę podzielić), a w praktyce reprezentować politykę administracyjną ograniczania swobody samorządów.

Natomiast łączenie tego lub innego stanowiska teoretycznego co do prawniczej koncepcji samorządu z polityką administracyjną państwa w stosunku do samorządu, a zwłaszcza używanie tego lub innego stanowiska teoretycznego, jako argumentów dla uzasadnienia tej lub innej bieżącej polityki administracyjnej, nie wydaje mi się właściwe i może wywołać niepożądane nieporozumienia.

---

URZĄD MUNICYPALNY M. ŁODZI  
W LATACH 1800—1842\*).

W okresie lat 1800—1842 miasto Łódź — wraz z całą ziemią polską — przechodziło różne koleje losu. Łódź w latach 1793 do jesieni 1806 była miastem królewskim pruskim, od 1807 roku miasto przeszło pod polskie rządy Księstwa Warszawskiego. Po decyzjach Kongresu Wiedeńskiego — od roku 1815 — Łódź podlega polskiemu rządowi Królestwa Kongresowego, by potem — po upadku powstania listopadowego — przejść pod administrację polsko-rosyjską, która po roku 1876 zmienia się na ściśle rosyjską.

\*

„Siedzibą władz miejskich dawnej Łodzi był dom drewniany, złożony z czterech izb, zwany w aktach z XVIII wieku „domem gminnym“, a w aktach późniejszych, poczynając od czasów po pruskich, noszący już nazwę „ratusza“ (Rathaus)“. W domu tym, z chwilą zajęcia ziemi polskiej — po drugim rozbiore — przez Prusy, urzędował burmistrz *Piotr Zakrzewicz*, a od połowy lipca 1793 roku *Michał Kuziłowicz* wraz z czterema radnymi i pisarzem miejskim.

Po przejściu miasta na własność rządu za czasów pruskich, zniesiony został samorząd miast, a w jego miejsce wprowadzeni zostali urzędnicy z nominacji. Władze pruskie postawiły na czele zarządów miast „burmistrzów policyjnych“, a czynności samorządu poddali daleko sięgającej kontroli radców podatkowych. Burmistrze skupiali w swym ręku zarząd sprawami miejskimi, a w małych miastach (do których i Łódź należała) — również i sprawami sądowymi.

Pierwszym „burmistrzem policyjnym“ był Imć Pan *Sempft*, którego miejsce następnie zajął *Józef Aufschlag*.

Skutkiem wojen napoleońskich powstało Księstwo Warszawskie. „W roku 1806 wraz z ustąpieniem władz pruskich nie naruszono narazie zaprowadzonej przez nie organizacji administracyjnej, ogra-

\*) Artykuł powyższy opracowany został z inicjatywy Wydziału Historji Administracji Instytutu Prawa Administracyjnego przy Magistracie m. Łodzi.

niezając się jedynie do usunięcia szeregu urzędników dotychczasowych i powołania na ich miejsce nowych“. Burmistrzem miasta Łodzi został *Tomasz Jeżewicz*, a radnymi (których podpisy w aktach znalazłem) *Mateusz Topolski* i *Lawr. Jeżowicz*. „W styczniu 1807 roku przystąpiła Komisja Rządząca do zorganizowania polskiej administracji, nie odbiegając przytem wiele od wzorów pruskich“. W urzędzeniu państwa Statut, nadany przez Napoleona, w przeciwstawieniu do dawnych polskich stosunków, stał na stanowisku monarchicznym, rozległe prawa przyznając panującemu, ustanawiając silną władzę wykonawczą oraz rząd ściśle scentralizowany. Państwo dzieliło się na 6 departamentów<sup>1)</sup>, 60 powiatów i 40 zgromadzeń gminnych powołanych do wyboru 40 deputowanych gmin do Izby Poselskiej. Na czele departamentu stał prefekt, powiatu — podprefekt, miasta — burmistrz. Cała ta hierarchja biurokratyczna mianowana była i zależna bezpośrednio od księcia, małe znaczenie miały wobec niej rady obywatelskie, wybierane na sejmikach i zgromadzeniach gminnych, funkcjonujące pod nazwą rad departamentalnych, powiatowych i *municipalnych*. Cała więc administracja lokalna należała do burmistrza i pomagających mu w urzędowaniu ławników. W kwietniu 1809 roku na stanowisku burmistrza Łodzi jest *Antoni Czajkowski*, na stanowiskach ławników zaś *Michał Kusielowicz* i *Jakób Pełzowski*.

W dniu 30 maja 1810 roku podprefekt Powiatu Zgierskiego poleca, specjalnem pismem, burmistrzowi miasta, aby zwołał na Ratusz obywateli, a zwoławszy odczytał im reskrypt w sprawie doprowadzenia do skutku organizacji Rad Municipalnych na podstawie dekretu z dnia 23 lutego 1809 roku, stanowiącego tymczasową organizację wszystkich gmin miejskich i wiejskich i zarządzającego, aby gminy miejskie ponad 2500 mieszkańców wybrały 10 radnych, gminy poniżej 2500 mieszkańców — 5 radnych, gminy zaś małe ponad 100 mieszkańców — 3 radnych. W dalszej treści listu podprefekt poleca, aby zwołani i zaznajomieni z treścią reskryptu obywatele wybrali z pośród siebie podwójną liczbę miastu przypadających kandydatów, którzyby czytać i pisać umieli. Wyborcami mogli być tylko ci mieszkańcy miasta, którzy posiadali w niem majątek nieruchomy. Wkońcu podprefekt zwraca uwagę na to, aby burmistrz miał jaknajmniej wpływu na wybór radnych, Rada Municipalna bowiem ma być niejako „stróżem czynności burmistrza“.

<sup>1)</sup> W roku 1809, po powiększeniu Księstwa przez odebranie zaboru austriackiego, przybyły 4 departamenty, 40 powiatów i 26 zgromadzeń gminnych.

By zadość uczynić poleceniu, następny już burmistrz *Szymon Szczawiński* obywateli zwołał, wyborów dokonał. W dniu 6 listopada 1810 roku z pośród przedstawionych kandydatów — „pięciu radnymi mianowanymi zostało: Maciej Kudliński, Wawrzyniec Drownowicz, Michał Jeżewicz, Andrzej Lipiński i Jakób Pełzowski“.

Z tego też roku mamy pierwszy zachowany budżet m. Łodzi na rok 1810/11, który zamykał się sumą złp. 859 i gr. 7½. Sprawę budżetów poprzednich lat wyjaśnia komentarz przy budżecie z roku 1810/11.

„Co do rachunków nadmienić wypada, że te żadnym sposobem uformowane być nie mogą, bo do roku 1808/9 żaden w tej mierze nie znajduje się ślad. Rzecz się tak ma: Po zmianie rządu pruskiego bywszy pruski burmistrz<sup>2)</sup> musiał wszelkie akta dotyczące się kasy ekonomicznej do Łęczycy zawieść a na miejsce tegoż... tu-tejszy zmarły mieszczanin, Tomasz Jeżewicz, ustalonym został, który nie mając sobie oddaną kasę, nie będąc zainformowanym o obowiązkach do swego stopnia przywiązanych a przytem nie mając żadnego wyobrażenia o rachunkowości, postępował za swem zdaniem, które, gdy nie było ograniczone, nie dozwoliło mu należyty zachować porządek“.

Nieznane nam są przyczyny, które spowodowały brak lub zmianę ławników w tym okresie, w aktach bowiem znajdujemy wezwanie podprefekta Powiatu Zgierskiego z dnia 9 lutego 1811 roku do burmistrza Łodzi, aby przedstawił mu dwóch kandydatów na ławników, którzy przydzieleni zostaną burmistrzowi do pomocy. Zaznacza jednak podprefekt — widocznie na skutek skierowanego doń pytania — że tak ławnicy, jak i wybrani uprzednio radni „bezpłatnie funkcje odbywać będą“. Przemarsz wojsk napoleońskich w roku 1812, a i w związku z tem wzmożenie świadczeń miasta na cele wojskowe, wymagały wyczerpanej pracy. W celu ulżenia ciężaru, spadłego na barki burmistrza i ławników honorowych: Stanisława Gozdowskiego i Szymona Depczyńskiego, podprefekt polecił burmistrzowi, by wzywał codziennie po dwóch z pośród radnych do pomocy w swej pracy, zaznaczając, by ci radni „zawsze w biurze jego przytomni byli“.

Rok 1812 przerywa nawiązywane nici pracy administracyjnej Księstwa Warszawskiego. Klęska Napoleona, a w następstwie Kongres Wiedeński, znów podzielił ziemie polskie. Stworzono Królestwo Kongresowe włączone do Rosji z królem Polskim, a cesarzem rosyjskim, na czele. Namiestnikiem królewskim w kraju był ksią-

<sup>2)</sup> Józef Aufschlag.

zę Zajączek. Jego też postanowienie „względem zaprowadzenia władz administracyjnych“ z 3 lutego 1816 roku ustanawia nową formę władz. Królestwo podzielone zostało na 8 województw, 77 powiatów i 51 okręgów gminnych. Rozkazy komisji rządowych w województwach wykonywały komisje wojewódzkie, złożone z prezesów i komisarzy. To samo zadanie w miastach spełniały urzędy municypalne.

Tytuł VI Postanowienia Namiestnika Królewskiego w Radzie Stanu<sup>3)</sup> mówi „o zwierzchnościach miejskich i wiejskich“, nie mówi nie natomiast o samorządzie, albowiem według:

„Art. 64 w miastach i gminach Prezydent Municypalności, Burmistrz, Wójt lub ich zastępcy są wykonawcami rozkazów Komisji Wojewódzkiej. Mają oni oraz udział sądownictwa cywilnego i policyjnego w składzie i podług przepisów, jakie w oddzielnem urzędzeniu ogłoszonymi będą“.

Art. 65. (Burmistrze) „ogłaszają i wykonywują sami przez siebie wszelkie rozkazy Rządowe i pełnią niżej wyszczególnione obowiązki. Prośby i żądania gmin przedstawiają Komisji Wojewódzkiej przez ręce Komisarza delegowanego“.

Art. 66. „Miasta stołeczne województw (oprócz Warszawy) odbierają bezpośrednio rozkazy od Komisji Wojewódzkich. Wszelkie zaś inne miasta (do których należała Łódź — przyp. aut.) odbierają rozkazy przez Komisarzów delegowanych w obwodach“.

Art. 67. „Prezydentów w miastach mianuje król na przedstawienie Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji. Burmistrzów również jak wójtów po wsiach i miastach, nie mających dochodu na utrzymanie Burmistrza, Komisja Wojewódzka wybiera i podaje Rządowej Komisji Spraw Wewnętrznych i Policji do mianowania“.

Art. 69. „Stosownie do miejscowej potrzeby przydaną będzie do pomocy burmistrzów pewna liczba ławników, a do pomocy wójtów pewna liczba sołtysów, którzy niżej opisane obowiązki wspólnie z nimi sprawować będą“.

Art. 70. „W przypadku śmierci, choroby, nieprzytomności, zawieszenia w urzędzie lub innej momentalnej przeszkody w pełnieniu obowiązków burmistrza, pierwszy z porządku ławnik zastępuje jego miejsce“.

Art. 71. Określa, że „do zwierzchności miejskiej należy w szczególności czuwanie nad własnością gminy i nią zarządzanie“ a następnie art. 72 wyszczególnia obowiązki Zwierzchności miejskiej:

<sup>3)</sup> „Dziennik Praw“, tom II, str. 28.



- „a) przestrzeganie bezpieczeństwa, ochędostwa i porządku;
- b) zapobieganie rozszerzaniu się nałogów zdrowiu szkodliwych i moralność każących;
- c) dozieranie robót publicznych, utrzymywanie dróg, mostów, porządków i narzędzi ogniowych, spis coroczny ludności, zasiewów, zbiorów i bydła wszelakiego rodzaju;
- d) rozkwaterowanie przeznaczonej w przechodzie ilości wojska;
- e) pobór podatków od szczególnych kontrybuentów i wnoszenie ich do kas publicznych;
- f) rozkład kar egzekucyjnych między dłużnych kontrybuentów;
- g) rozkład wszelkich posług prawnie wymaganych;
- h) zaświadczenia i paszporty;
- i) zapobieganie próżniactwu, tulaniu się i żebractwu“.

Formę urzędowania określa art. 74 i 75, mówiący, iż „Zwierzchności miejskie i wiejskie utrzymywać będą osobny protokół odebranych rządowych rozkazów“ oraz „ważniejsze rezolucje zwierzchności miejskich i wiejskich podpisywane być powinny przez urzędników do składu należących: a to pod nieważnością. Każda zwierzchność miejska i wiejska mieć będzie właściwą sobie pieczęć, którą urzędowe swoje pisma oznaczać ma“.

Art. 80. „Zwierzchności miejskie i wiejskie są odpowiedzialnemi za wszelkie nadużycia władzy; za wszelką wyrządzoną niesłuszność; za odmówienie sprawiedliwości; zgola za wszystkie zaniedbania obowiązków przepisanych...“.

Ta nowa organizacja administracyjna wprowadzona została w życie z dniem 15 września 1816 roku. Zwierzchnicy gminni zachowali dotychczasowe kompetencje w sprawach sądowych i policyjnych. Dla spraw karnych utrzymały się nadal sądy kryminalne i wydziały policji poprawczej.

W związku z nową organizacją administracyjną Państwa, Burmistrz miasta Łodzi otrzymał pismo Komisarza Obwodu Łęczyckiego z dnia 8 kwietnia 1818 roku komunikujące, iż na zasadzie postanowienia Namiestnika Królewskiego z dnia 10 marca 1818 roku „rozwiązano istniejące Rady Miejskie“, wzywając jednocześnie Radę Miejską do przekazania burmistrzowi akt tej Rady. Radni wypełnić żądania tego nie mogli, ponieważ nie umieli ani czytać ani pisać a „wszelkie działania i podpisy za Radę Miejską Burmistrz miasta Łodzi Szczawiński zastępował...“, co do protokołu spisanego w dniu 22 kwietnia 1818 roku zeznali i miast podpisami, krzyżykami poświadczyli. Z tego dokumentu dowiadujemy się, iż ostatnimi radnymi byli: Wawrzyniec Jeżewicz, Józef Makowski i Józef Suwalski.

Postanowienie Namiestnika z 30 maja 1818 roku<sup>4)</sup> stworzyło w miastach oficjalną nazwę, „urzędy municypalne“. Były one złożone, w miastach wojewódzkich oraz w tych miastach, które do rządu wojewódzkich wyniesiono, z Prezydentów i radnych, w innych zaś miastach (a do nich należała Łódź) z burmistrzów i ławników. Na tej podstawie Komisarz Obwodu Łęczyckiego pismem z dnia 23 września 1818 roku poleca burmistrzowi, aby przedstawił mu listę czterech kandydatów na ławników, „którzy z imion i nazwisk opisani, nietylko posiadłość nieruchomą posiadać winni, ale nadto z moralnego postępowania znani w gminie, ogólne zaufanie posiadający, wybranymi być mogą“, podkreślając jednocześnie, że tam, gdzie miasto na utrzymanie kasjerów i sekretarzy posiada fundusze, ławnicy funkcje te pełnić będą. Czy miasto mogło mieć na to fundusze można wyciągnąć wnioski z budżetu miejskiego z lat 1819/20. Wynosił on już złp. 2577.-, a więc trzy razy większy niż w roku 1810/11.

Z akt jednak nie wynika, by burmistrz kandydatów na ławników przedstawił. Burmistrz więc rządził sam, bez kontroli. Być może, że to było przyczyną, iż w lutym 1819 roku nastąpiła zmiana na stanowisku burmistrza. Na miejsce złożonego z urzędu burmistrza Szczawińskiego w dniu 18 lutego 1819 roku wprowadzono w charakterze zastępcy (pełniącego obowiązki) burmistrza *Antoniego Czar-kowskiego*. Z protokołu zdawczo-odbiorczego, spisane go w dniu 16 lutego 1819 roku, dowiadujemy się o organizacji Urzędu Municypalnego, który posiadał cztery wydziały: 1) policyjny, 2) administracyjny, 3) militarny, 4) skarbowy. Nowy burmistrz rządził w dalszym ciągu sam, mając do pomocy sługę miejskiego, gajowego i stróża nocnego. Stan ten wywołał sarkania, krytykę i pewien opór mieszkańców. Żądali kontroli nad gospodarką gminną. Wynikły stąd poważne nieposłuszeństwa, które spowodowały przyjazd do Łodzi Komisarza Wydziału Administracyjnego. Komisarz po zapoznaniu się z przebiegiem spraw wystosował następujące pismo do burmistrza:

„Przekonawszy się, iż wszelkie nieporozumienia i nieposłuszeństwa mieszkańców stąd najwięcej pochodziło, iż nie było ustanowionych ławników, przeto przedstawivszy tychże do wyższej nominacji, polecam burmistrzowi, aby nim nominacje dla tychże nadejdą, tymczasem na ławników wezwał obywateli: Stanisława Gozdowskiego, Jakuba Nebelskiego, Wawrzyńca Jeżewicza, Józefa Suwalskiego i z temi w przedmiotach Rozkładu Ciężarów równie jak

<sup>4)</sup> „Dziennik Praw“, tom VI, str. 259.

w przedmiotach Zarządzania Własnością Gminną, stosując się wszakże do przepisów i poszczególnych instrukcji łącznie działają. Łódź, dnia 17 maja 1821 roku (—) podpis<sup>4</sup>.

Personel Urzędu wzrósł więc. Z poprzednio przytoczonej sumy budżetu widzimy też, że miasto się rozrastało. „Korzystne położenie Łodzi — pisze Oskar Flatt, pierwszy dziejopis Łodzi — zwróciło uwagę rządu: bogata w piękne lasy okolica, przerżnięta strumieniami, zasilana przez rzeczkę Łódkę i odkryte w nowym parku źródła, wszystko to były dogodności rokujące powodzenie założonym tu rękodzielniom i fabrykom. Jakoż na zasadzie postanowienia ś. p. Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 18 września 1820 roku, ówczesne władze już w roku następnym zaliczyły Łódź do rzędu miast fabrycznych. Ten akt zaliczenia stał się dla Łodzi zakładem przyszłej pomyślności“.

Układ między rządem a przybywającymi do kraju fabrykantami z zagranicy, zawarty w dniu 30 marca 1821 roku w Zgierzcu, w artykule 35 powiadał: „że zaś nowa osada<sup>5</sup>) pod jednym burmistrzem zostawać będzie, przeto do liczby radnych zawsze połowa z nowej osady wybraną będzie“. Ten punkt umowy niedotrzymany ze strony Urzędu Muncypalnego w roku 1831 będzie powodem niepowołania do życia Rady Miejskiej.

Na skutek powyższej umowy i napływu „fabrykantów“ Łódź poczęła się rozwijać terytorjalnie. W roku 1821, później w 1825 nastąpiło przyłączenie do Łodzi nowych terenów, na których w krótkim czasie powstawały domki i zakłady pracy. W związku z tem wzrastać też musiała praca Urzędu Muncypalnego. Do pomocy burmistrza w sprawowaniu urzędu, Komisja Województwa Mazowieckiego w Warszawie pismem z dnia 4 lipca 1821 roku mianowała czterech ławników honorowych w osobach, wymienionych już, Stanisława Gozdowskiego, Jakuba Nebelskiego, Józefa Suwałskiego i Wawrzyńca Jeżewicza. Nowa osada rękodzielnicza pod nazwą Łódka rozrasta się, stwarzało to potrzebę wyższych form organizacji. „Dla zbytnej rozległości miasta Łodzi ustanowiony został w osadzie fabrycznej, Łódką zwanej, ławnik czynny, który załatwiając wszelkie interesy w zastępstwie burmistrza, jako jego pomocnik w osadzie fabrycznej ciągle mieszkać i tamże kancelarję swoją utrzymywać jest obowiązany“. Oczywiście, że przy tych wymaganiach ławnik czynny honorowo swych obowiązków spełniać nie mógł. Budżet miasta w okresie lat 1821 — 1826 wynosił złp. 2583.-. Od dnia 1 stycznia do dnia 6 sierpnia 1826 roku ławnikiem czynnym był Karol Tangerman. Z dniem tym ówczesny

<sup>5</sup>) W Łodzi.

burmistrz Czarkowski został złożony z urzędu, a na jego miejsce mianowany burmistrem wymieniony *Karol Tangerman*. To mianowanie rozpoczyna pewną ciągłość w urzędowaniu osoby burmistrza. Okres zmian politycznych i zamieszek wojennych stwarzał stan zmienności; zmieniali się też w Łodzi dość szybko burmistrzowie. Najdłużej z nich urzędował Czarkowski, bo lat siedem. Karol Tangerman urzędować już będzie przeszło osiemnaście lat.

W czasie powstania listopadowego skład Urzędu Muncypalnego i jego oficjalistów wynosił już dwanaście osób pobierających pensje: burmistrz, ławnik czynny, ławnik-sekretarz i ławnik-kasjer, pozatem 4 policjantów, 3 stróżów nocnych i gajowy. Budżet miasta w okresie lat 1827—29 wzrasta już do złp. 8221.-, a w następnym trzechleciu 1830—32 wynosi złp. 12.522.-. Ludność miasta wzrasta też bardzo szybko; w roku 1793 było 191 mieszkańców, w 1820 roku 767, a w roku 1829 już 4273.

Powstańczy rząd narodowy dekretem z dnia 17 kwietnia 1831 roku powołał do życia Radę Muncypalną. Burmistrz m. Łodzi, na skutek polecenia Komisarza Obwodu Łęczyckiego, miał sporządzić listy obywateli „prawo głosowania mających”. Wybory odbyły się miały w dniu 17 czerwca 1831 roku i radnych miano wybrać 18. Wybory nie doszły jednak do skutku. Burmistrz na listę kandydatów wstawił tylko obywateli zamieszkujących Stare Miasto, pominiawszy osadę Łódkę i Nowe Miasto. To postępowanie obruszyło obywateli tych dzielnic, pomni bowiem na umowę z roku 1821, zawartą w Zgierzu między przybywającymi fabrykantami a rządem, zażądali, by ułożenie listy radnych uwzględniało i te osady w równej mierze ze Starem Miastem, tak, aby na każde osiedle wypadło po 6 radnych. Wybory, mimo zebrania się obywateli w dniu wyznaczonym, zostały przez nich zbojkotowane. Wbrew wydanym zarządzeniom przez władze nadzorcze, aby powtórnie spis sporządzić i wyborów dokonać, wyborów nie przeprowadzono, burmistrz bowiem stwarzał niejako takie warunki, aby wybory do skutku nie doszły. Nie można więc było uczynić zadość żądaniu Komisarza Obwodu Łęczyckiego z dnia 1 grudnia 1831 roku, który polecał burmistrzowi rozwiązanie powołanej przez „Rząd Rewolucyjny” Rady Muncypalnej.

Zarząd miasta spoczywał dalej w rękach Urzędu Muncypalnego, którego skład w roku 1832 powiększył się o 3 ławników honorowych, powiększyła się też liczba oficjalistów o jednego stróża nocnego i akuszerkę. Budżet miasta wynosi w latach 1833—1835, złp. 18,297.-. W roku 1835 dokonano wyborów ławników honorowych. W wyborach, które odbyły się w dniu 4/16 września uczestniczyło

52 obywateli. Wybrano wówczas Karola Trenknera, Ernesta Keslera, Antoniego Bittdorfa i Frydrycha Otto. Płatnymi ławnikami byli Andrzej Jeżewicz (ławnik-kasjer) i Stanisław Gozdowski (ławnik-czynny).

Stan osobowy Urzędu Muncypalnego ulega zmianie w następnych latach: opuszczają swe stanowiska ławnicy Trenkner i Kesler. Skład Urzędu przedstawia się w roku 1837 następująco: burmistrz K. Tangerman, ławnik czynny Fr. Traeger, ławnik-kasjer Andrzej Jeżewicz, ławnik-sekretarz Czapliński, ławnicy honorowi Bittdorf, Gozdowski i Otto. Miasto Łódź posiada wówczas 10,645 mieszkańców, a budżet miasta w latach 1836—1838 wzrasta do sumy złp. 27,001.-. Dochód skarbowy z konsumpcji w Łodzi w roku 1839 wyniósł złp. 104,446.-. Rozrost miasta powoduje konieczność rozszerzenia dotychczasowych granic. W roku 1840 następuje nowe przyłączenie terenów. „Rok 1840 rozpoczął najświetniejszą Łodzi epokę; wyroby jej fabryk po całym zaczęły się rozchodzić Królestwie i nawet za jego granice wyglądać...”. „Wkrótce potem — pisze Oskar Flatt, gdy już powtórna regulacja miasta nadała nowy popęd rozwojowi żywotnych sił jego, Rząd wyniósł Łódź do rzędu miast gubernjalnych<sup>6)</sup>, a to dobrodziejstwo stało się dla niego nowym zakładem pomyślności. Ludność Łodzi w tym czasie wynosiła przeszło 20,000, a więc pod względem liczby mieszkańców była drugim po Warszawie miastem w Królestwie“.

Na skutek podniesienia miasta Łodzi do rzędu miast gubernjalnych, tytuł reprezentanta miasta uległ zmianie z burmistrza na prezydenta. Honorowymi radnymi miasta zostają, na skutek nominacji z dnia 16/28 października 1841 roku: Ludwik Geyer, Karol Trenkner, Karol Reyman, Stanisław Gozdowski i Antoni Bittdorf. W rok potem podlegają zmianie nazwy urzędów administracyjnych, zamiast województwa powstaje nazwa gubernja, obwód zmienia się na powiat, również i zarząd miasta dostaje nową nazwę. Artykuł 4 Ukazu Cesarza Mikołaja I z dnia 29 września (11 października) 1842 roku brzmiał<sup>7)</sup>: „Tytuł terażniejszych Urzędów Muncypalnych, tak w Warszawie, jak też we wszystkich miastach Królestwa Polskiego, zmienia się odtąd na nazwisko Magistratów, przy zachowaniu wszakże wszelkich atrybucyj i prerogatyw Urzędów dotychczasowych“. Budżet gubernjalnego miasta Łodzi w latach 1842—1844, już w rublach, wynosił 10,965 rubli.

Nazwa Urzędu Muncypalnego znika z historii lat następnych i z akt urzędowych miasta.

<sup>6)</sup> W roku 1841.

<sup>7)</sup> „Dziennik Praw“, tom XXX, str. 285.

**Źródła:**

- 1) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi. Nr. katal. 14, aktu I — Wydział I, rok 1810. Akta dotyczące się ustanowienia Lawników Honorowych.
- 2) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi. Nr. katal. 12. Wydział I, rok 1810 „O urzędnikach“.
- 3) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi. Nr. katal. 21. Wydział I, rok 1817. Akta dotyczące się instalacji Czarkowskiego na zastępcę burmistrza.
- 4) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi. Nr. katal. 32. Wydział I, rok 1821. Akta dotyczące się nominacji burmistrzów, oficjalistów i sług policyjnych.
- 5) Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi. Nr. katal. 124, aktu I, rok 1841. Akta dotyczące się wyniesienia miasta do rzędu Gubernjalnych.

**Materiały drukowane:**

- 1) Dzienniki Praw: tom II z 1816 r., tom VI z 1818 r., tom XXX z 1842 roku.
- 2) Rocznik Łódzki, wydawnictwo Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi, tom I. Adam Stebelski — „Archiwalja Łódzkie z okresów rządów Pruskich 1793—1807“; Dr. Józef Siemieński — „Źródła archiwalne do historii Łodzi“; Aron Alperin — „Żydzi w Łodzi, początki gminy żydowskiej“; Dr. Kazimierz Konarski — „Archiwalja Łódzkie w Państwowem Archiwum Akt Dawnych“; Aleksander Hoefig — „Powstanie listopadowe w świetle dokumentów łódzkich“; Michał Rawiła-Witanowski — „Łódź w czasie rewolucji 1831 roku“; Józef Raciborski — „Dawny Ratusz Łódzki“.
- 3) Rocznik Łódzki, wydawnictwo Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi, tom II. Jonas Braerman — „Samorząd Łódzki w XIX wieku“; Mjr. Józef Andruszewski — „Gwardja Narodowa Miejska w Łodzi rok 1809—1815“.
- 4) Rocznik Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego 1928 — Adam Stebelski — „Przeszłość administracyjna ziem Województwa Łódzkiego“.
- 5) Rocznik Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego 1929—1930 — Adam Stebelski „Łódź i klucz Łódzki u schyłku Rzeczypospolitej“.
- 6) Oskar Flattl — „Opis miasta Łodzi pod względem historycznym, statystycznym i przymysłowym“. Warszawa 1853.
- 7) Helena Witkowska — „Dzieje ustroju Polski w zarysie“. Warszawa 1917.

## KOMITET POMOCY RODZINOM STRAJKUJĄCYCH WŁÓKNIARZY W ŁODZI

W roku 1932 została wypowiedziana umowa zbiorowa w przemyśle włókienniczym. Stan bezumowny powodował chaos w warunkach płac robotniczych, które przemysł kilkakrotnie w tym okresie czasu obniżał. Jeśli źle było w przemyśle wielkim, to stokroć gorzej było robotnikom, zatrudnionym w przemyśle drobnym. Płace robotnicze tylko z nazwy były tam znane — bo wypłaty tygodniowe dochodziły do tragicznie, jak dla robotnika, niskich sum. W dniu 6 marca 1933 roku Związki Zawodowe proklamowały strajk w przemyśle włókienniczym. W Łodzi przeszło 60,000 robotników porzuciło pracę.

W dniu 20 marca 1933 roku z inicjatywy p. prezydenta Bronisława Ziemięckiego odbyło się w Magistracie m. Łodzi organizacyjne zebranie obywatelskie w celu naradzenia się nad sposobem przyścia z pomocą rodzinom strajkujących włóknarzy. Na zebranie przybyli członkowie Magistratu, Prezydum Rady Miejskiej, przedstawiciele sfer lekarskich i prawniczych oraz przedstawiciele wszystkich związków zawodowych włóknarzy, związków pracowników miejskich, Kasy Chorych, Nauczycielstwa szkół powszechnych, Handlowców Polskich, Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, Syndykatu Dziennikarzy, Związku Pracowników handlowych i biurowych, Rady Okregowej Unji Związków Pracowników Umysłowych, Związku Kolejarzy, Automobilistów, Spożywców, Dozorców Domowych, Drukarzy, Transportowców i szereg działaczy społecznych zaproszonych imiennie. Zebraniu przewodniczył p. prezydent Bronisław Ziemięcki, sekretarował Eugenjusz Ajnenkiel.

P. prezydent Ziemięcki, zagajając zebranie, podkreślił, iż odbywa się ono w momencie trwania od dwóch tygodni strajku włóknarzy. Praca robotników w niepełnych tygodniach, niskie płace i częste bezrobocia spowodowały, że stan życia robotniczego, warunki bytowania są bardzo ciężkie. Dwutygodniowy strajk wyczerpał robotników zupełnie. Natychmiastowa pomoc głodującym jest koniecznością chwili. Sprawa ta mimo trudności, bo nawet minimalna pomoc wymaga olbrzymich sum pieniędzy, musi być szybko załatwiona. W celu wyszukania źródeł i ustalenia form pomocy — powołane zostało zebranie obywatelskie.

Nim przystąpiono do obrad, na wniosek p. prezydenta Ziemięckiego, uczczono przez powstanie poległych, w walce o chleb i pracę, robotników miasta Pabjanic.

Następnie zabrał głos ponownie prezydent Ziemięcki, oświadczając, że Magistrat na cel pomocy rodzinom strajkujących zadeklarował sumę zł. 100,000.-, wzywając jednocześnie zebranych, by zaapelowali do członków zrzeszeń pracowniczych o pomoc pieniężną dla strajkujących, którzy tylko ze strony świata pracy pomoc otrzymać mogą.

W dyskusji zabierali głos pp. inż. W. Wojewódzki, poseł Antoni Szczerkowski, Stanisław Wojdan, Stanisław Rapalski, Edward Andrzejak, Zubert, Komorowski, Bryja, Zerbe i Wasilewski. Związki Zawodowe zadeklarowały opodatkowanie swych członków na rzecz akcji. Następnie wybrano Komitet, ustalając dla niego nazwę „Komitet Pomocy Rodzinom Strajkujących Włóknarzy w Łodzi“. W skład Komitetu weszli pp. Br. Ziemięcki, Edward Andrzejak, Antoni Purlal, Ludwik Waszkiewicz, Antoni Harasz, Emil Zerbe, Stanisław Wojdan, dr. Misjon, Kulczyński, Zientalski, Sadzikowski, Dębczyński, Haneman, Milman, Chwalbiński i Zubert.

Komitet wyłonił prezydium w osobach: przewodniczącego p. prezydenta Bronisława Ziemięckiego, wiceprzewodniczących: pp. ławnika Antoniego Harasza i posła Ludwika Waszkiewicza, sekretarza p. Stanisława Wojdana i skarbnika p. wicedyr. Jana Hanemana. Ustalono, iż pomoc udzielana strajkującym dokonywana będzie zapomocą rozdawnictwa żywności, którą strajkujący otrzymywać będą w sklepach spółdzielczych na podstawie talonów wydawanych przez Komitet. Kierownictwo techniczne nad całą akcją spoczęło w rękach St. Wojdana. Postanowiono wydać odezwę do społeczeństwa następującej treści:

#### OBYWATELE!

Zgórą dwa tygodnie trwa strajk w przemyśle włókienniczym. Robotnicy, zatrudnieni w tym przemyśle żyli w ciężkich warunkach materialnych, gdyż płace były niskie, a w ogromnej ilości wypadków pracowano mniej niż 6 dni w tygodniu. Wycieńczone rzesze robotnicze walcą w ogromnym napięciu sił. Obecnie nie mają żadnych środków do życia. Około 60,000 rodzin żyje w straszliwej nędzy. A są to przecież rzesze robotnicze, które trudem swoim dźwigały przemysł naszego miasta, na których i w przyszłości oprzeć się będzie musiało nasze życie gospodarcze.

Obywatele, nie pozwólmy im staczać się w przepaść niedoli i rozpacz. Natychmiastowa pomoc głodującym dzieciom robotniczym jest koniecznością chwili. Niech każdy, kto ma zarobek śpieszy z pomocą, na jaką go stać. Niech zrzeszenia ludzi pracy, niech ludzie dobrej woli zorganizują zbiórkę na rzecz pomocy dla rodzin włóknarzy.

Na ten cel przeznacza Samorząd m. Łodzi zł. 100,000.-.

Na zebraniu obywatelskim w dniu 20 marca r. b. obecni przedstawiciele zrzeszeń pracowniczych i robotniczych zadeklarowali opodatkowanie swych członków na rzecz rodzin strajkujących.

Z pieniędzy zebranych zorganizowane będzie rozdawnictwo żywności za pośrednictwem sklepów Spółdzielni Spożywców.

Komitet Obywatelski pomocy rodzinom strajkujących włóknarzy w Łodzi prosi Was, którzy pracę macie, o wpłacenie ofiar na rachunek Komitetu do Kasy Miejskiej, Plac



Wolności 14, okienko 18; do Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi, Narutowicza 42 oraz przez P. K. O. na Nr. konta 50011 lub 68338.

Wszystkich, którzy mogą, wzywamy do ofiarowywania obiadów dla dzieci robotników. Adres należy zgłaszać w Związkach: Handlowców Polskich — Piotrkowska 108, tel. 106-85, Pracowników Instytucyj Użyteczności Publicznej — Piotrkowska 53, tel. 131-50; „Praca” — Główna 31, tel. 203-61, w Radzie Związków Zawodowych Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego — Przejazd 34, tel. 195-73, w Spółdzielni „Nasze Wyzwolenie” — tel. 13-651, Sekretariat Prezydium Magistratu — Plac Wolności 14, tel. 100-66, w Okręgowej Komisji Związków Zawodowych — Narutowicza 50, tel. 215-65.

ZA KOMITET POMOCY RODZINOM STRAJKUJĄCYCH  
WŁÓKNIARZY W ŁODZI

(—) *Antoni Harasz*

Ławnik Magistratu m. Łodzi

(—) *Bronisław Ziemięcki*

Prezydent m. Łodzi

(—) *Jan Haneman*

Wicedyrektor Komunalnej  
Kasy Oszczędności m. Łodzi

(—) *Ludwik Waszkiewicz*

Poseł na Sejm

(—) *Stanisław Wojdan*

Prezes Związku Pracowników Komunalnych  
i Instytucyj Użyteczności Publicznej w Łodzi

Łódź, dnia 21 marca 1933 roku.

W dniu 21 marca rozpoczęto pracę organizacyjną. Pierwszą rzeczą było stwierdzenie ilości fabryk oraz zatrudnionych w nich robotników. Spisu dokonywali pracownicy miejscy w Inspektoracie Pracy. Według niego ustalono, że w Łodzi istnieje 637 firm zatrudniających 61,962 robotników. W liczbie tej było:

8	firm	zatrudniających	od 1,000	do 6,125	robotn.	=	23,407
16	„	„	„	500	„	999	„
24	„	„	„	200	„	499	„
44	„	„	„	100	„	199	„
87	„	„	„	50	„	99	„
170	„	„	„	20	„	49	„
289	„	„	poniżej	20	robotników	=	2,306

W dniu 22 marca zawarto umowy z Powszechną Spółdzielnią Spożywców oraz Łódzką Spółdzielnią Spożywców, ustalające, że wymienione spółdzielnie zobowiązują się do wydawania produktów żywnościowych na podstawie talonów żywnościowych, wystawionych na okaziciela przez Komitet Pomocy Rodzinom Strajkujących Włóknarzy w Łodzi, opiekujących na każdy talon w ilości: 3 kg chleba żytniego, 1/2 kg cukru, 2 kg mąki pszennej oraz 1 kg kaszy jęczmiennej, grochu lub fasoli, w cenie za jedną rację talonową zł. 3 gr. 16. Produkty żywnościowe na wzmiankowane talony wydawane były przez 5 dni, od 23 do 28 marca 1933 roku.

Według przypuszczalnych obliczeń Komitetu, robotników strajkujących, uprawnionych do uzyskania pomocy żywnościowej, mogło być 46—47 tysięcy. Dla dokonania czynności rozdawnictwa talonów, obszar miasta podzielono na 34 punkty rozdzielcze, mieszczące się w lokalach miejskich i organizacji społecznych. Lokale na punkty rozdzielcze zaofiarowane zostały przez: Magistrat m. Łodzi — 18 lokali, P. P. S. — 8 lokali, Niemiecką Partję Pracy — 4 lokale i Chrześcijańską Demokrację — 4 lokale. Ogólną ilość strajkujących podzielono między te punkty, przydzielając ich według firm. Do rozdawnictwa talonów Magistrat delegował 83 pracowników miejskich, z których na punktach pracowało w dniu 23 i 24 marca 80 pracowników. Praca tych pracowników trwała od godz. 8 do 21-ej. Rejestrację i wydawnictwo talonów dokonywano na podstawie książeczek Kasy Chorych, które robotnicy byli obowiązani przedkładać rejestrującym. W ciągu dwóch dni (23 i 24 marca) zgłosiło się 40,689 robotników i wydano takąż ilość talonów, które realizowane były w 75 sklepach spółdzielczych w ciągu pięciu dni (od 23 do 28 marca). Okazało się jednak, że już do dnia 25 marca zrealizowano 80% wydanych talonów. Ogółem zrealizowano 40,649 talonów żywnościowych.

Na skutek ogłoszonego wezwania Komitetu, szereg osób zadeklarowało wydawanie obiadów, śniadań lub całodzienne utrzymanie dla dzieci strajkujących. Do osób tych kierowano dzieci z odpowiednimi kartkami Komitetu. Ogółem zaofiarowano 314 obiadów, 12 śniadań i 2 całodzienne utrzymania. W okresie od dnia 23 marca do 6 kwietnia wydano łącznie 4710 obiadów.

Poza tem zaofiarowano przez pracowników majątku Rszew — 88 kg mąki pszennej, 36 kg ziemniaków, 450 kg buraków, 50 kg marchwi, 21 litrów mleka, 24 sztuki jaj. Ze Związku Zawodowego Małorolnych — Oddziału Łódzkiego — nadesłano 20 korcy ziemniaków. Wyliczone tu produkty przydzielono szkołom, położonym na krańcach miasta — przy ul. Drewnowskiej 88 (produkty z majątku Rszew) i przy ul. Podmiejskiej 21 (od Związku Małorolnych) z prośbą o podział między dzieci strajkujących włókniarzy.

W dniu 7 kwietnia 1933 roku odbyło się posiedzenie Komitetu Pomocy Rodzinom Strajkujących Włókniarzy w Łodzi, które po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Komitetu oraz kasowego, postanowiło przystąpić do likwidacji akcji. Celem sprawdzenia dokumentów kasowych i zamknięcia rachunkowego Komitet wybrał Komisję Rewizyjną w osobach pp. Zerbego, Zuberta i Dębczyńskiego. Zestawiając wpływy kasowe stwierdzić należy, że od związków zawodowych, zrzeszeń pracowniczych, pracowników i robotników poszczególnych przedsiębiorstw wpłynęło zł. 22,089.61, od osób zamiejscowych zł. 5987.19, oraz od poszczególnych osób w Łodzi zł. 2416.21, czyli razem zł. 28,493.01. Związek Nauczycieli

Szkół Powszechnych zawiadomił Komitet, iż nauczyciele wpłacą jeszcze do dnia 10 kwietnia r. b. około zł. 1400. W wypadku więc nadwyżki kasowej postanowiono, tak nadwyżkę tę jak i dalej wpływające ofiary przekazać Radzie Szkolnej w Łodzi na akcję dożywiania dzieci z prośbą o uwzględnienie w akcji dzieci włókniarzy.

Do Komitetu nadesłano pismo następującej treści:

Do

#### KOMITETU POMOCY RODZINOM STRAJKUJĄCYCH WŁÓKNIARZY

W ŁODZI.

W imieniu robotników, biorących udział w ostatnim strajku i w imieniu własnem — niżej podpisane organizacje — niniejszem mają zaszczyt złożyć gorące podziękowanie Komitetowi za Jego ofiarną i bezinteresowną pracę, położoną dla sprawy robotniczej.

Zarazem niżej podpisane organizacje — za pośrednictwem Komitetu składają serdeczne podziękowanie Radzie Miejskiej i Magistratowi za tak wydatną pomoc materialną, p. Prezydentowi Bronisławowi Ziemięckiemu za inicjatywę w utworzeniu Komitetu i wreszcie całemu społeczeństwu, które w zrozumieniu położenia włókniarzy — przyczyniło się wydatną pomocą.

*Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych  
Polskie Związki Zawodowe „Praca”  
Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe.*

W końcu posiedzenia, przedstawiciele Związków: Polskiego Związku Zawodowego „Praca“, Niemieckiej Socjalistycznej Partji Pracy, Okręgowej Komisji Związków Zawodowych, Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego, Związku Związków Zawodowych — Oddział w Łodzi, Żydowskiej Robotniczej Partji „Bund“, Związku Handlowców i Pracowników Biurowych, Kartelu Związków Zawodowych, Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych, złożyli następujące oświadczenie:

„Wobec ukazania się ohydneho w swej treści artykułu w organie fabrykantów łódzkich „Prawda“ Nr. 74 z dnia 2 kwietnia r. b., napadającego na Komitet Pomocy Rodzinom Strajkujących Włókniarzy w Łodzi, a w szczególności na samorząd łódzki i inicjatora tej akcji p. prezydenta B. Ziemięckiego, zebrani przedstawiciele organizacji społecznych i przedstawiciele świata pracy, wystąpienie to jaknajostrej piętnują“.

(podpisy)

Łódź, dnia 7 kwietnia 1933 roku.

Sprawozdanie kasowe Komitetu oraz szczegółową listę ofiar drukujemy w całości.

## SPRAWOZDANIE KASOWE DO DNIA 8 KWIETNIA 1933 ROKU.

*Wpływy:*

Magistrat m. Łodzi, na mocy uchwały Rady Miejskiej . . . . .	Zł.	100,000.—
Wpływy na listę Nr. 1 . . . . .	„	2,213.15
„ „ „ „ 2 . . . . .	„	6,077.36
„ „ „ „ 3 . . . . .	„	4,354.34
„ „ „ „ 4 . . . . .	„	1,588.42
„ „ „ „ 5 . . . . .	„	2,544.18
„ „ „ „ 6 . . . . .	„	2,002.41
„ „ „ „ 7 . . . . .	„	1,700.10
„ „ „ „ 8 . . . . .	„	339.71
„ „ „ „ 9 . . . . .	„	2,143.95
„ „ „ „ 10 . . . . .	„	821.80
„ „ „ „ 11 . . . . .	„	3,594.01
„ „ „ „ 12 . . . . .	„	661.97
„ „ „ „ 13 . . . . .	„	151.61
W dniu 8 kwietnia 1933 r. z Administracji „Robotnika”, Warszawa	„	300.—
Od Zw. Nauczycieli Szkół Powszech. w Łodzi (Inspektorat Szkolny)	„	1,274.00
	Zł.	<u>129,767.01</u>

*Rozchody:*

Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	Zł.	22,000.—
Łódzka Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	8,000.—
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	22,000.—
Łódzka Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	8,000.—
Łódzka Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	8,336.76
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	31,633.24
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	9,075.52
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	6,509.60
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	18.96
Powszechna Spółdzielnia Spożywców . . . . .	„	12,846.76
Rachunek za odbitki na płótnie (p. Zaborski) . . . . .	Zł.	67.08
„ za pieczęcie (p. Szczepański) . . . . .	„	190.65
„ za przejazdy, kontrola i t. d. . . . .	„	76.90
„ za druki Drukarnia Ludowa . . . . .	„	360.—
„ za druki Drukarnia Polska . . . . .	„	90.—
„ za druki Drukarnia L. Tylko . . . . .	„	95.—
	„	<u>879.63</u>
Zwrot do Kasy Magistratu za nadpłacone wpływy . . . . .	„	57.81
Pozostałość . . . . .	„	378.73
	Zł.	<u>129,767.01</u>

*Za Komitet Pomocy Rodzinom Strajkujących Włóknarzy:*

Przewodniczący, prezydent *Br. Ziemięcki*  
 Skarbnik, wicedyr. *Jan Haneman*  
 Sekretarz, kierownik *Stanisław Wojdan.*

*Komisja Rewizyjna:*

*Emil Zerbe*  
*Józef Zubert*  
*Lucjan Dębczyński.*

## LISTA WPŁAT

NA „KOMITET POMOCY RODZINOM STRAJKUJĄCYCH WŁÓKNIARZY W ŁODZI”.

Od dnia 21 marca 1933 r. do dnia 8 kwietnia 1933 r. (włącznie).

	Zł.
1. Wiceprezydent St. Rapalski . . . . .	200.—
2. Dyr. St. Naruszkiewicz . . . . .	50.—
3. Dyr. Jan Haneman . . . . .	50.—
4. A. Kronig . . . . .	20.—
5. Zygmunt Suchecki . . . . .	15.—
6. W. Skoblówna . . . . .	5.—
7. W. Ankerstein . . . . .	5.—
8. Teatr Miejski, p. Krotke . . . . .	25.—
9. J. Gajda . . . . .	5.—
10. J. Fajner . . . . .	5.—
11. G. Nusbaumowa . . . . .	5.—
12. U. T. . . . .	31.—
13. H. Młynarczykówna . . . . .	2.—
14. H. Bijakowski . . . . .	5.—
15. B. Wyderko . . . . .	2.—
16. H. Majzels . . . . .	2.—
17. Kligier . . . . .	2.—
18. S. Pinkusowa . . . . .	3.—
19. B. Klukówna . . . . .	3.—
20. T. Karasiński . . . . .	2.50
21. J. Leśniak . . . . .	5.—
22. W. Pawlak . . . . .	2.50
23. H. Gmerkowa . . . . .	1.—
24. W. Brzozowski . . . . .	3.—
25. Pracownicy Rzeźni Miejskiej . . . . .	491.25
26. Woźni Banku Depozytowego . . . . .	20.—
27. A. Lipszyc . . . . .	3.—
28. Bezimiennie . . . . .	5.—
29. J. Janicki . . . . .	5.—
30. A. Sztajnsznajder . . . . .	100.—
31. I. Walaszczykówna . . . . .	2.—
32. J. Wojtczak . . . . .	5.—
33. T. Pol . . . . .	10.—
34. J. Meller . . . . .	5.—
35. A. Göhryng . . . . .	5.—
36. M. G. J. . . . .	25.—
37. M. F. N. . . . .	8.—
38. J. Liebert . . . . .	20.—
39. Wł. Kowalczyk . . . . .	5.—
40. Związki Pracowników Kas Chorych . . . . .	784.90
41. Związek Zaw. Pracowników Handlowych i Biurowych . . . . .	350.—
42. Jarocki Stanisław . . . . .	3.—
43. Jakób Herszkowicz . . . . .	10.—
44. Robotnicy Fabr. H. Wyss i S-ka . . . . .	74.80
Do przeniesienia . . . . .	2,380.95

	Z przeniesienia	Zł.
		2,380.95
45. Robotnicy Rzeźni Bałuckiej		60.—
46. Związek Zaw. Prac. Biur., Handl. i Przem.		380.—
47. B. Rutkowski		10.—
48. Ludwik Rutkowski		2.—
49. Stanisław Golus		2.—
50. Wacław Domagała		1.—
51. Władysław Ruchter		1.—
52. Franciszek Mysielski		2.—
53. Bolesław Preczyński		2.—
54. Pracownicy Biura z ul. Południowej		47.50
55. Robotnicy Fabryki Herman Schlee		193.—
56. Mojżesz Goldach		15.—
57. Dr. M. P.		5.—
58. Rada Kol. Nauczycieli Szkoły Lissa		32.—
59. Michał Kryszek		3.—
60. Pracownicy Elektrowni Łódzkiej		955.10
61. Zarząd Kasy Emerytalnej Prac. Elektr. Łódzkiej		200.—
62. Zarząd Klubu Pracowników Elektr. Łódzkiej		100.—
63. Biuro inż. „Technika“		12.—
64. D. Berkenwald		2.—
65. Państwowe Seminarjum Nauczycielskie		46.—
66. Pracownicy Hurtowni Gerson i Tenenblum i szefowie		50.—
67. E. D.		50.—
68. J. N.		5.—
69. I. Retman		2.—
70. Pracownicy Funduszu Bezrobocia		425.—
71. Kierownicy, pracownicy „Głosu Porannego“		123.—
72. Związki Prac. Kasy Chorych		893.75
73. Grupa uczniów szkoły średniej		6.25
74. Irena Bocheńska		5.—
75. Danielewicz J.		3.—
76. Klub Pracowników P. A. S. T.		441 —
77. Pracownicy firmy Liskier i Szafir		20.—
78. Dworakowski Władysław		20.—
79. Ulankiewiczowa J.		1.50
80. Prac. Warszt. Zylbersztajna		10.—
81. Robotnicy piekarni Meisnera		7.—
82. Bezimienni (robotnicy)		330.04
83. Grupa uczniów		4.50
84. Bezimienni		5.—
85. Robotnicy piekarni Pow. Spółdz.		9.50
86. Szkoła Powszechna Nr. 161		3.50
87. Urzędnicy Banku Depozytowego zamiast śniadań		5.—
88. M. Dębiński		3.—
89. Zw. Prac. Kom. i Inst. Użyt. Publ.		87.32
90. Piekarnia Goldberga Majera		50.—
91. Pracownicy majątku „Rszew“		45.—
92. Pracownicy firmy „Pluton“, sklepy w Łodzi		20.—
	Do przeniesienia	7,076.91

	Z przeniesienia	Zł.
93. Pracownicy „T. O. Z.“		82.50
94. Stow. Żyd. Kob. Prac. „Jaf“		10.—
95. Józio N.		3.—
96. Zw. Zaw. Prac. Spółdzielczych		100.—
97. Józefa Ołubka		11.—
98. Wolf Adler		2.—
99. X. X.		10.—
100. Eugenjusz Gieryng		—,40
101. Zw. Prac. Kom. i Inst. Użyt. Publ. w Polsce Oddział w Łodzi		34.20
102. Pracownicy i robotnicy Konc. Biura Rozklejania Afiszów		15.50
103. Robotnicy F-my Brüll i Wolle		20.—
104. X. X.		5.—
105. Zrzeszenie Pracowników Banku Polskiego, Koło w Łodzi		630.—
106. Stanisław Gryczyński		10.—
107. Rada Okręg. Zw. Zaw. Prac. Umysł.		952.80
108. Dr. Nachrebech		5.—
109. Zw. Transportowców		50.—
110. Ławnik Harasz		10.—
111. Łódzki Zw. Zaw. Prac. Handl., Biur. i Przem.		180.—
112. Pracownicy biura Watt		10.—
113. Nauczyciele szkoły „Jabne“		20.75
114. K. L.		5.—
115. Spółdz. Stow. Spoż. „Siła“		22.—
116. Pracownicy Urzędu Pocz. Łódź 7		4.—
117. Jastrzębiec		1.—
118. A. Berkowicz		1.—
119. S. Szlamowicz		—,50
120. B. Kim		2.—
121. A. Birenbaum		—,50
122. H. Lieberman		—,50
123. Wajnberg		2.—
124. Sz. Alter		1.—
125. Sz. Olin		1.—
126. A. Kaufman		—,50
127. Bajtel		1.—
128. I. Goldyn		1.—
129. M. Neuman		—,30
130. Sz. Offenbach		1.—
131. M. Landau		1.—
132. F. Goldberg		—,50
133. Zwajg		1.—
134. H. Litmanowicz		—,50
135. X.		—,25
136. Pluta i Pawłowski		12.—
137. Zarząd Stow. „Kultura-Liga“ w Łodzi		15.—
138. Związek Transportowców		20.—
139. Prac. Umysł. Wydziału Kanalizacji i Wodociągów		252.70
140. Zw. Zaw. Rob. Przem. Spożywczego		252.90
	Do przeniesienia	9,859.21

	Z przeniesienia	Zł.
141. Zw. Koła Oświat. Świetlica IV . . . . .		3.30
142. Prac. Powszech. Spółdz. Spoż. przy Zw. Zawod. . . . .		300.—
143. Rutkiewicz . . . . .		10.—
144. Pracownicy Sekcji do Walki z Gruźlicą . . . . .		38.50
145. II Oddział Łódzkiej Straży Ogniowej . . . . .		40.—
146. A. Galer . . . . .		2.—
147. Bezimiennie . . . . .		1.—
148. Zw. Zaw. Prac. Spółdz. zespół pracowników . . . . .		28.10
149. Zw. Zaw. Prac. Spółdz. Ajentura i Paczkownia . . . . .		87.—
150. IV klasa Gimn. Wiecz. A. Wierzbickiego . . . . .		12.—
151. Bezimiennie . . . . .		20.—
152. Ławnik Smolik . . . . .		25.—
153. Zw. Prac. Kom. i Inst. Użyt. Publ. . . . .		69.05
154. Ławnik Izdebski . . . . .		100.—
155. Prac. Fabr. Schicht i Kahler . . . . .		158.—
156. Warszawski . . . . .		5.—
157. Łódź-Fabryczna, pracownicy . . . . .		45.—
158. Prezes Zjedn. Prac. Przem. B. Zieliński . . . . .		20.—
159. Sekcja Tokarzy . . . . .		15.—
160. Zarząd Zjedn. Prac. Rzemieślniczych . . . . .		20.—
161. Sekcja Stolarzy . . . . .		10.—
162. „ Ślusarzy . . . . .		10.—
163. „ Rymarzy i Siodlarzy . . . . .		10.—
164. „ Tapicerów . . . . .		10.—
165. „ Cieśli . . . . .		5.—
166. „ Kotlarzy . . . . .		5.—
167. „ Krawców . . . . .		8.—
168. „ Powroźników . . . . .		10.—
169. „ Kowali . . . . .		5.—
170. Inż. Filipkowski . . . . .		100.—
171. Łódzki Zw. Prac. Handl. i Biur. Przem. . . . .		350.—
172. Pracownicy z mag. kolei celnych . . . . .		60.—
173. Zrzeszenie Urzędników Sądowych . . . . .		150.—
174. Pracownicy fizyczni Wydziału Kanalizacji i Wodociągów . . . . .		186.69
175. Rada Okręg. Unji Zw. Zaw. Prac. Umysł. . . . .		617.—
176. L. Wilczyński . . . . .		3.—
177. Personel szkoły Nr. 14 . . . . .		7.—
178. Pracownicy i lekarze Sekcji do Walki z Gruźlicą . . . . .		7.—
179. Zakład Fryzjerski Szwarec i Jabłoński . . . . .		21.50
180. Del. Robotn. Łódzkiego Komitetu Sportowego . . . . .		30.—
181. Dr. B. U. . . . .		5.—
182. J. D. . . . .		2.—
183. Prezydent Ziemięcki . . . . .		200.—
184. Zw. Zaw. Naucz. Żyd. Szkół Średnich . . . . .		200.—
185. Robotn. Fabr. Chądzyński w Polsce . . . . .		18.—
186. Robotnicy Monopolu Spirytusowego . . . . .		223.64
187. Piekarnia Powszechna Spółdz. Spożywców . . . . .		1.—
188. Zarząd i Członk. Stow. Absolv. Państw. Szkoły Włókienniczej . . . . .		50.—
	Do przeniesienia	13,122.99



	Z przeniesienia	Zł.
189. Gierman . . . . .		10.—
190. Pracownicy Kolei Dojazdowych . . . . .		86.20
191. Biuro Tow. Akc. I. K. Poznański . . . . .		100.—
192. Bezimiennie . . . . .		4.—
193. Grupy uczniów . . . . .		16.50
194. Bezimiennie . . . . .		12.—
195. Drukarnia Ludowa . . . . .		30.—
196. Rada Robotn. Zw. Przewoz. . . . .		25.—
197. Związek Tramwajarzy . . . . .		104.08
198. Sekcja Emer. K. E. Ł. . . . .		50.—
199. Związki Prac. Kasy Chorych od pracowników . . . . .		387.50
200. Bezimiennie . . . . .		5.—
201. Związek Lekarzy . . . . .		200.—
202. Biblioteka im. Borochowa . . . . .		25.—
205. Naczelnik L. Chwalbiński . . . . .		50.—
204. Administracja „Kurjera Łódzkiego“ . . . . .		240.65
205. Z. Liske . . . . .		10.—
206. Rada Zw. Zaw. Przemysłu Mięsnego . . . . .		50.—
207. Biblioteka im. Borochowa . . . . .		12.60
208. Personel Szpitala im. Poznańskich . . . . .		110.—
209. Rada Zaw. m. St. Warszawy . . . . .		100.—
210. „ „ „ „ . . . . .		57.76
211. Adm. „Robotnika“. Warszawa . . . . .		93.10
212. Pracownicy Buchalterji Kasy Chorych, Warszawa . . . . .		53.—
213. Majstrowie firmy S. Rosenblatt, Łódź . . . . .		18.—
214. Pracownicy biura firmy B. Bukiet . . . . .		14.—
215. Dr. Poznański, Tomaszów Maz. . . . .		10.—
216. Brylak, Łódź . . . . .		5.—
217. F. Nowakowski, Warszawa . . . . .		5.—
218. Adm. „Robotnika“, Warszawa . . . . .		611.80
219. „ „ „ „ . . . . .		302.32
220. Pracownicy firmy Gostomski i S-ka, Łódź . . . . .		31.—
221. „ fabr. powszech. „Media“, Warszawa . . . . .		29.—
222. Robotnicy S-ki Wodnej zatrudn. w F. B., Warszawa . . . . .		16.70
223. M. Baumgarten, Warszawa . . . . .		15.—
224. A. Pyzel . . . . .		5.—
225. Dr. Ślebodziński Wł., Poznań . . . . .		5.—
226. Magistrat m. Łowicza . . . . .		30.—
227. Robotnicy firmy „Norblin“ w Osinach . . . . .		187.70
228. Zarząd Obyw. Stow. Łódz. Lekarzy . . . . .		75.—
229. Adm. „Robotnika“, Warszawa . . . . .		201.55
230. Łódzki Zw. Prac. Handl. i Biurowych . . . . .		270.—
231. X. X. . . . .		10.—
232. Pracownicy hotelu „Savoy“ . . . . .		49.80
233. Zw. Robotn. i Robotnic Przem. Wł. w Polsce . . . . .		800.51
234. Firma „Regli“, Warszawa . . . . .		45.50
235. Koło Warsz. Polskiego Zw. Myśli Wolnej, Warszawa . . . . .		41.10
236. J. Radomski, Brześć n/B. . . . .		4.50
	Do przeniesienia	17.718.86

	Z przeniesienia	Zł.
237. St. Waszyński, Warszawa		2.—
238. Powiatowy Kom. P. P. S., Łowicz		12.—
239. Zw. Zaw. Woźniców na pow. Łódzki		30.—
240. Organizacja „Bund“		70.—
241. Łódzka Rodzina Radjowa		200.—
242. Zw. Zaw. Chemików i Bakterjologów		10.—
243. Zespół pracown. Powsz. Spółdz. Zw. Prac. Spółdz.		130.—
244. Grupa uczniów		7.—
245. Powszechna Spółdzielnia Spożywców		600.—
246. Łódzki Zw. Zaw. Prac. Handl., Biur. i Przem.		350.—
247. Zw. Zaw. Prac. Bankowych		67.50
248. Organizacja „Bund“		47.65
249. Zw. Majstrów Przem. Włók.		11.60
250. P. Pieczewski		1.10
251. A. Grajcar		1.10
252. Urzędnicy Łódzkiej Rzeźni Miejskiej		42.—
253. Robotnicy „ „ „		100.—
254. A. Bambulewicz		1.70
255. Pracownicy Urzędu Przemysłowego		2.10
256. Grubski i Makowski		2.—
257. Pracownicy Wydziału Podatkowego		10.70
258. Woźni Szkół Powszechnych		42.85
259. Jakubowicz		10.—
260. Prezes Edward Andrzejak		100.—
261. Pracownicy Elektrowni Łódzkiej		797.70
262. Nauczyciele Szkoły „Jabne“		12.10
263. Rada Okręgowa „Unji“		100.—
264. Franciszek Kulesza		1.10
265. Pracownicy I Zakładu Kąpielowego		21.36
266. Woźni Miejskiego Seminarjum Nauczycielskiego		2.—
267. Pracownicy Miejskiej Izby Odkazającej		9.80
268. „ Pogotowia i Oddz. Przewoż. Chorych		24.19
269. „ Wydziału Budownictwa		7.80
270. „ Biura Ewid. Ludności		13.10
271. „ Wydziału Opieki Społecznej		26.84
272. „ Biura Rady Miejskiej		1.40
273. „ Szpitala Św. Aleksandra		21.—
274. Woźni Szkoły Pracy		2.25
275. „ Biura Wojskowego		4.47
276. „ Miejskiego Seminarjum Żeńskiego		1.94
277. Pracownicy Wydz. Zdrowotności Publ.		5.98
278. „ „ Prezydjalnego		37.70
279. „ Biura Ewid. Ludności		8.75
280. Woźni Szkoły Handlowej		3.27
281. Wł. Handzlewicz		1.51
282. Woźni Szkoły Powszechnej		142.25
283. Ch. J. Tyller		3.—
284. Szpital Marji Magdaleny		11.30
	Do przeniesienia	20,830.97

	Z przeniesienia	Zł.
285. Pracownicy Sanatorjum w Łagiewnikach . . . . .		9.80
286. „ Sekcji do Walki z Gruźlicą . . . . .		15.06
287. A. Tomczak . . . . .		—,79
288. Szpital Zapasowy . . . . .		10.16
289. Woźni Szkół Powszechnych . . . . .		14.52
290. Pracownicy Szpitala św. Józefa . . . . .		59.27
291. „ Wydziału Plantacyj Miejskich . . . . .		100.20
292. „ II M. Zakładu Kąpielowego . . . . .		11.86
293. „ Domu Izolacyjnego i Zbiorni Miejskiej . . . . .		8.52
294. B. G. . . . .		5.—
295. Pracownicy Wydziału Przedsięb. Miejskich . . . . .		12.86
296. Zw. Majstrów Przem. Włók. . . . .		52.—
297. Woźni Gimn. Męsk. . . . .		2.85
298. Zjedn. Narod. Mocarnej Polski . . . . .		100.—
299. Woźni Szkół Powszechnych . . . . .		88.15
300. Pracownicy Wydziału Opieki Społecznej . . . . .		58.40
301. Związek Drukarzy . . . . .		100.—
302. Administracja „Robotnika“, Warszawa . . . . .		632.65
303. „ „ „ „ . . . . .		76.24
304. Koło Warsz. Zw. Prac. Powsz. Zakł. Ubezpie. Wzaj., Warszawa . . . . .		534.—
305. Zw. Zaw. Prac. Handl., Przem. i Biur., Warszawa . . . . .		151.40
306. Magistrat miasta Błaszek . . . . .		100.—
307. Rada Zawodowa m. st. Warszawy . . . . .		66.01
308. J. Urbański, Błaszki . . . . .		46.05
309. J. Windorski, Toruń. Zw. Zaw. Druk., Oddz. Pomorski . . . . .		35.—
310. H. Radlińska, Warszawa . . . . .		20.—
311. H. Dubiński, Lublin, „Bund“ . . . . .		8.50
312. D. Perl, Warszawa . . . . .		5.—
315. Wydział Kanalizacji i Wodociągów . . . . .		19.60
314. Pracownicy Elektrowni Łódzkiej . . . . .		9.—
315. „ Wydziału Gospodarczego . . . . .		283.43
316. „ Szpitala w Radogoszczu . . . . .		119.59
317. „ Wydziału Opieki Społecznej . . . . .		35.10
318. „ Sanatorjum w Chojnach . . . . .		19.61
319. „ Wydziału Budownictwa . . . . .		2.16
320. Kunicki, Lublin . . . . .		5.—
321. Dr. A. Grabowski . . . . .		2.73
322. Pracownicy Wydziału Zdrowotności Publicznej . . . . .		28.26
323. Państwowe Gimn. Męskie im. Kopernika . . . . .		38.50
324. P. Rundo . . . . .		2.14
325. Publ. Szk. Pow. Nr. 69 . . . . .		7.05
326. Pracownicy firmy „Femina“ . . . . .		32.75
327. „ Bankowi w Łodzi . . . . .		196.—
328. „ Warsztatów Mechan. . . . .		35.90
329. „ Opieki Społecznej . . . . .		3.78
330. Woźni Szkół Powszechnych . . . . .		11.80
331. Zw. Włókienniczy Oddział w Żyrardowie . . . . .		117.30
332. Polski Zw. Zaw. Prac. Przem. i Handl. Rzpl. w Sosnowcu . . . . .		50.—
	Do przeniesienia	23,952.72

	Z przeniesienia	Żł.
333. Administracja „Robotnika“, Warszawa		42.—
334. Zw. Zaw. Rob. Cukrowni „Ostrowy“, Kutno		40.90
335. Pracownicy Biura Rady Miejskiej		26.51
336. „ Urzędu Stanu Cywilnego		25.85
337. „ Wydziału Finansowego		167.25
338. „ „ Statystycznego		35.63
339. „ Urzędu Zasiłkowego		24.45
340. „ „ Rozjemczego		25.10
341. „ Wydziału Plantacyj Miejskich		67.41
342. „ „ Przedsięb. „		33.43
343. „ Państwowego Sem. Nauczyc.		33.25
344. „ Urzędu Kontroli		25.36
345. „ „ Przemysłowego		59.62
346. „ Biura Wojskowego		89.97
347. „ Wydziału Prezydjalnego		154.94
348. „ Biura Ewid. Ludności		179.18
349. St. Bonecki		3.55
350. St. Bornecki		4.33
351. Pracownicy Wydziału Zdrowotności Publicznej		320.71
352. „ „ Gospodarczego		129.79
353. „ „ Oświaty i Kultury		222.67
354. „ „ Podatkowego		733.70
355. „ Opieki Społecznej		255.94
356. „ Budownictwa		367.88
357. Członkowie Magistratu m. Łodzi		105.88
358. Pracownicy Szkół Powszechnych		50.30
359. Administracja „Robotnika“, Warszawa		125.08
360. J. Wiśniewski, Warszawa		77.05
361. J. Niemiec, Borysław		5.—
362. Administracja „Kurjera Łódzkiego		200.—
363. Pracownicy Miejskiej Pracowni Bakterjologicznej		2.02
364. „ Szkoły Powszechnej		37.95
365. Związek Lekarzy		122.—
366. Mecenas R. Kempner		300.—
367. Ławnik L. Kuk		100.—
368. E. Potęga		5.16
369. J. Stiller		3.17
370. J. Pieczyński		2.43
371. Prac. Wydz. Zasob. Stacji Łódź-Kal.		12.50
372. „ Szkół Powszechnych		26.35
373. S. Kolubińska		2.—
374. Administracja „Robotnika“, Warszawa		300.—
375. Od Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych w Łodzi		1,274.—
	Ogółem	29,767.01

# PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, ROZPORZĄDZEŃ i WYJAŚNIEŃ WŁADZ

## OBOWIĄZKOWE ZGLASZANIE ZACHOROWAŃ NA TWARDZIEL •

Rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 27 stycznia 1933 roku (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 41) przedłużono do dnia 31 lipca 1933 roku moc obowiązującą rozporządzenia z dnia 12 lipca 1930 roku w sprawie obowiązkowego zgłaszania zachorowań na twardziel.

## UTWORZENIE SIĘDMIU IZB ROLNICZYCH

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1933 roku Dz. U. Nr. 7, p. 44) utworzono nowych siedem Izb Rolniczych z siedzibami: w Białymstoku, Kielcach, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Łucku, i Wilnie.

## NOWE ROZPORZĄDZENIE O RUCHU POJAZDÓW MECHANICZNYCH NA DROGACH PUBLICZNYCH

W Nr. 9 Dz. U. pod poz. 55 ogłoszono nowe rozporządzenie zainteresowanych Ministrów z dnia 15 stycznia 1933 roku o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych. Rozporządzenie to uchyla poprzednie rozporządzenie w tym przedmiocie z dnia 27 stycznia 1928 roku i składa się z 95 paragrafów. Dzieli się ono na: 1) postanowienia wstępne, 2) warunki techniczne pojazdów mechanicznych, 3) dopuszczenie pojazdów mechanicznych do ruchu na drogach publicznych, 4) prowadzenie pojazdów mechanicznych, 5) pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych, 6) wyścigi pojazdów mechanicznych, 7) wozy przyczepne i pociągi drogowe, 8) wojskowe pojazdy mechaniczne, 9) międzynarodowy ruch pojazdów mechanicznych, 10) ewidencja pojazdów i kierowców, 11) postanowienia karne, przejściowe i końcowe.

## ZMIANA ROZPORZĄDZENIA O DOZORZE NAD WYROBEM i OBIEGIEM MĄKI i WYROBÓW MĄCZNYCH

Rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 9 grudnia 1932 roku (Dz. U. Nr. 11, p. 74) znowelizowano rozporządzenie Ministra Spraw

Wewnętrznych z dnia 29 października 1929 roku przez zastrzeżenie, aby na pieczywie z mąki żytniej uwidaczniać w nazwie poza rodzajem mąki i gatunek użytej do wypieku mąki.

#### ZWOLNIENIE AMATORSKICH ZAWODÓW SPORTOWYCH OD OPŁAT NA RZECZ POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku Nr. 15 z dnia 21 lutego 1933 roku powiadomiło zainteresowane władze, że gminy nie powinny pobierać opłat na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża od amatorskich zawodów sportowych, nawet jeżeli mają one charakter wyścigów. Opodatkowanie takich zawodów jest jedynie możliwe wtedy, gdy wspomniane zawody połączone będą z grą lub zakładami (totalizatorem).

#### NIEWPŁACANIE PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW OPŁAT NA RZECZ POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dnia 14 stycznia 1933 roku Nr. A. A. 5. a. 4 wezwało zarządy gminne do energicznego egzekwowania od przedsiębiorców, zwłaszcza kin, opłat pobieranych przez nich na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża. Niezbędne jest to wobec tej okoliczności, że zaległości z tego tytułu wynoszą już bardzo znaczne sumy. Zarządy gmin winny stosować tu § 76 rozporządzenia z dnia 23 listopada 1932 roku (Dz. U. Nr. 113, p. 937), t. j. żądać od przedsiębiorcy zabezpieczenia w postaci kaucji, albo uiszczenia zgóry przypadających opłat.

#### PRZEPISY Z ZAKRESU HIGJENY PRACY

Ministerstwo Opieki Społecznej zamierzając przygotować projekty przepisów prawnych, obejmujących całokształt spraw z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy, okólnikiem Nr. Z. H. 94/I./1/4 z dnia 24 grudnia 1932 roku poleciło utworzyć w każdym województwie specjalną komisję pod przewodnictwem naczelnika wydziału zdrowia lub jego zastępcy. W skład tej komisji mają wejść przedstawiciel wojewódzkiego wydziału przemysłowego, okręgowy względnie obwodowy inspektor pracy, lekarze powiatowi i osoby kooptowane, ogółem jednak komisja nie powinna liczyć więcej jak 5—6 członków. Komisje te mają zbadać warunki pracy w poszczególnych dziedzinach przemysłu i opracować projekt odpowiednich przepisów. Każda komisja ma wskazane grupy przemysłowe (najbardziej rozwinięte w danym województwie), których zbadaniem ma

się zająć. Do okólnika został dołączony schemat szkodliwości zawodowych, na które komisje mają zwrócić uwagę.

Komisje mają opracować przepisy dla przydzielonych im grup przemysłowych w ciągu 6 miesięcy i przesłać je Ministerstwu.

#### SPOSÓB SPORZĄDZANIA LIST POBOROWYCH

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dnia 25 lutego b. r. Nr. Wojsk. A. 1/4 wezwało zainteresowane władze do ścisłego przestrzegania przepisów § 85, 88, 107, 119 i 120 rozporz. wykon. do ustawy o p. ob. wojsk. i należytego sporządzania spisów i list poborowych, albowiem okazuje się, że są osoby niewpisane nigdzie do list poborowych, a posiadające zaświadczenia urzędów gminnych lub magistratów o wniesieniu ich do rejestrów 18-letnich, czy też do spisów poborowych.

---

# KRONIKA

## I. OGÓLNA.

### STRAJK WŁÓKNIARZY W ŁODZI

W ciągu miesiąca marca Łódź była terenem dawno nieobserwowanej solidarnej akcji, która poruszyła całą Polskę. Był nią strajk włóknarzy.

W lutym r. b. Związki Zawodowe robotników zatrudnionych w przemyśle włókienniczym zwróciły się do związków przemysłowców z żądaniem zawarcia umowy zbiorowej, która została oficjalnie wymówiona z początkiem 1932 roku. Umowa ta zawarta w roku 1928 ustalała płace robotnicze, które w okresie czterech lat były stopniowo obniżane. Związki wysuwały postulat, aby nowa umowa zbiorowa ustalała płace, które obowiązywały w roku 1928.

Z inicjatywy okręgowego inspektora pracy zwołane zostały konferencje, które do rezultatów nie doprowadziły, przedstawiciele bowiem przemysłowców na konferencje nie przybyli. Odbyte w dniu 5 marca walne zebranie delegatów i poborców fabryk włókienniczych trzech związków zawodowych: Klasowego „Praca“ i Ch. D. proklamowało strajk z dniem 6 marca 1933 roku. W ciągu pierwszych sześciu dni strajk obejmował fabrykę za fabryką. W Łodzi porzuciło pracę 60,000 robotników. Strajk objął również i okoliczne ośrodki przemysłu włókienniczego.

W ostatnich latach Łódź nie widziała tak solidarnego i długotrwałego wystąpienia robotników. Akcja robotników znalazła sympatyczny odzew w szerokich sferach pracowniczych. W dniu 23 marca proklamowano w Łodzi strajk powszechny dla poparcia akcji włóknarzy.

Strajk włóknarzy pociągnął za sobą ofiary w ludziach. W dniu 17 marca w Pabjanicach doszło do zająć, w czasie których zostali zabici: Józef Sokolowski, Herman Pusz, Stefan Żuchowski, Ignacy Szalkowski i Stefan Sitkiewicz. Ranni zostali jak podaje prasa: Tadeusz Młynarczyk, Jan Lesik, Lucjan Zuk, Jan Żebrowski i Albin Kociołek. W dniu 30 marca 1933 roku w Łodzi przy ul. Rokicińskiej Nr. 11/13 doszło znów do krwawych zająć, w czasie których śmierć na miejscu poniosła 18-letnia Jadwiga Wojciechowska, ranni zostali według sprawozdań prasy: Lidja Natalia Stach, Stanisław Rybak, Regina Kobrzyńska, Józef Borowski, Franciszek Tomke, Stanisław Snop oraz Stanisław Krajewski. W czasie pogrzebu Jadwigi Wojciechowskiej doszło do krwawych zaburzeń na Zarzewie, gdzie według oficjalnego komunikatu zostało zranionych kilkunastu policjantów, w tem pięciu odniosło bardzo ciężkie uszkodzenie ciała.



„Do jakiego stopnia dochodziła agresywność mas — mówi komunikat — świadczy fakt dotkliwego pobicia kilkunastu osób cywilnych, których manifestanci uważali za wywiadowców policji“. W różnych punktach miasta dochodziło do drobnych starć i niepoważnych wybryków, powodujących wybijanie szyb w tramwajach i w latarniach gazowych. Kilkadziesiąt osób aresztowano.

W dniu 29 marca 1933 roku w Warszawie na konferencji w Ministerstwie podpisano umowę wstępną między związkami robotniczymi i związkami przemysłowców. Umowa zbiorowa ustalała płace robotnicze niższe, niż były w roku 1928, jednak wyższe od tych, jakie w ostatnich czasach obowiązywały w przemyśle. Strajk jednak nie został zlikwidowany, robotnicy bowiem dążyli do tego, by umowa obowiązywała drobny przemysł niezrzeszony, w którym warunki płacy

i pracy urągały najprymitywniejszym potrzebom mas. Skutkiem solidarnego wystąpienia robotników doprowadzono do podpisania umowy zbiorowej w dniu 3 marca w przemyśle dużym i średnim. Oznacza to zakończenie strajku w fabrykach, należących do tego przemysłu. Związki zawodowe w akcji swej dokładały wszelkich starań, aby jaknajwiększą liczbę fabryk objąć umową zbiorową. Przedstawiciele Ministerstwa Opieki Społecznej i wojewoda łódzki zadeklarowali swe poparcie dla stron, by poza fabrykami zrzeszonymi umowa została zastosowana we wszystkich fabrykach niezrzeszonych.

Długotrwały, bo 28-dniowy, strajk został zakończony. Robotnicy poza umową zbiorową, podwyżkami płac, uznaniem delegatów robotniczych, niestosowaniem represji za strajk i t. p. uzyskali i to, że ich akcja nie poszła na marne.

## II. Z ŻYCIA SAMORZĄDU ŁÓDZKIEGO.

**Z Magistratu.** W miesiącu marcu 1933 roku odbyły się 4 posiedzenia Magistratu. Na posiedzenia te zgłoszono 87 wniosków w trybie zwykłym, zaś 17 wniosków w trybie nagłym, przy czym 12 spraw spadło z porządku dziennego obrad, tak, że uchwał powzięto 92.

Wydział Prezydjalny zgłosił 11 wniosków. Finansowy — 4, Podatkowy — 8, Oświaty i Kultury — 3, Opieki Społecznej — 6, Budownictwa — 15, Zdrowotności Publicznej — 8, Gospodarczy — 15, Przedsiębiorstw Miejskich — 4, Biuro Wojskowe — 3, członkowie Magistratu i inne Wydziały — 15.

11 uchwał dotyczy spraw organizacyjnych, 9 spraw personalnych, 9 spraw budowlanych, 16 spraw finansowych, 12 spraw budżetowych, 9 spraw gospodarczych, 6 spraw podatkowych i 20 spraw innych.

Z ważniejszych uchwał należy wymienić: 1) zatwierdzenie nowoopracowanych „Przepisów o organizacji Komisji Dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko pracownikom Zarządu m. Łodzi“;

2) zatwierdzenie nowoopracowanego statutu o poborze na rzecz m. Łodzi podatku od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk,

3) zatwierdzenie regulaminów muzeów miejskich: etnograficznego, przyrodniczego i historycznego,

4) przyjęcie przez Gminę Miejską Łódź z pomocą Związkowi Stowarzyszeń Zawodowych w Polsce (Okręgowej Komisji Związków Zawodowych w Łodzi) przystępującemu do budowy Domu Robotniczego w Łodzi,

5) zatwierdzenie szczegółowych planów zabudowania 2 fragmentów miasta (przy ul. Li-

manowskiego w północnej dzielnicy miasta Bałuty i przy ul. Żeromskiego w południowej dzielnicy miasta — Rokicie),

6) przystąpienie do druku III tomu Rocznika Łódzkiego, wydawnictwa Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi,

7) zatwierdzenie przepisów o korzystaniu z bezpłatnych i ulgowych kąpiel w miejskich zakładach kąpielowych,

8) zwrócenie się do Rady Miejskiej z wnioskiem o udzielenie Magistratowi prowizorium budżetowego na miesiące kwiecień i maj 1933 roku,

9) obniżenie opłat za leczenie i utrzymanie chorych w szpitalach miejskich oraz za świadczenia miejskich zakładów kąpielowych,

10) przedłużenie terminu funkcjonowania 2 baraków (dla chorych tyfusowych i dla chorych wewnętrznych) w miejskim szpitalu powszechnym w Radogoszczu,

11) powołanie do życia Rady Zarządzającej przedsiębiorstwa miejskiego p. n. „Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi”,

12) wyasygnowanie z funduszków miejskich kwoty zł. 100,000,- na rozdawnictwo artykułów żywnościowych rodzinom strajkujących włóknarzy m. Łodzi,

13) pokrywanie w roku budżetowym 1933/34 weksłami należności przedsiębiorców i dostawców Magistratu,

14) ustalenie warunków płacy i pracy miejskich robotników sezonowych na rok administracyjny 1933/34,

15) zatwierdzenie Regulaminu Komitetu Nagrody m. Łodzi dla Polskiej Nauki, Literatury Pięknej i Sztuk Plastycznych,

16) przystąpienie do budowy gmachu na pomieszczenie biura centralnego Wydziału Plan-tacji Miejskich w parku miejskim imienia H. Sienkiewicza.

**Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi.** Do Rady Zarządzającej Przedsiębiorstwa Miejskiego p. n. Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi weszli: a) z ramienia Magistratu pp. wiceprezydent St. Rapalski, jako przewodniczący, prezydent B. Ziemięcki jako zastępca przewodniczącego i ławnik L. Kuk jako członek; b) z ramienia Rady Miejskiej pp. radni F. Ewald, I. Bialer, S. Milman i inż. W. Wojewódzki

oraz obywatele inż. L. Szuster i A. Walczak jako członkowie.

Do Komisji Rewizyjnej Rada Zarządzająca na pierwszym swem posiedzeniu organizacyj-nem, odbytem w dniu 21 marca 1933 roku wybrała pp. L. Szustra, A. Walczaka i I. Bialera.

**Redukcje personelu.** W związku z zakoń-czeniem przez Biuro Ewidencji Ludności prac, związanych z założeniem rejestru stałych mie-szkańców m. Łodzi oraz z zamiarom prze-jęciem przez urzędy skarbowe wymiaru i po-boru podatku od nieruchomości oraz podatku od lokali, Magistrat przystąpił do redukcji per-sonelu urzędniczego.

W dniu 1 kwietnia 1933 roku zwolniono definitywnie 20 pracowników, wymówiono pracę 164 pracownikom, zaś przedłużono termin pracy do dnia 1 lipca 1933 roku 41 pracowni-kiem, czyli z dniem 1 lipca 1933 zwolnionych zostanie 205 pracowników.

**Nagroda m. Łodzi dla Polskiej Nauki, Li-teratury Pięknej i Sztuk Plastycznych.** W koń-cu kwietnia 1933 roku odbędzie się posiedzenie Komitetu Nagrody m. Łodzi dla Polskiej Nauki, Literatury Pięknej i Sztuk Plastycznych. Na rok 1933 nagroda w kwocie zł. 10,000,- zostanie przyznana przedstawicielowi polskiej literatury pięknej.

W skład Komitetu wchodzi: E. Andrzejak, Prezes Rady Miejskiej, B. Ziemięcki, prezydent miasta, P. Smolik, ławnik Wydziału Oświaty i Kultury Magistratu m. Łodzi, K. Irzykowski i J. N. Miller, jako reprezentanci polskiej krytyki literackiej oraz delegaci Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, Uniwersytetu War-szawskiego, Politechniki, Związku Zawodowe-go Literatów Polskich, Towarzystwa Dzienni-karzy i Literatów Polskich oraz Związku Polskich Autorów Dramatycznych w Warsza-wie, nieznanymi jeszcze z nazwiska.

**Nowe przepisy dyscyplinarne.** Rada Miejska na posiedzeniu w dniu 23 marca 1933 roku uchwaliła opracowane przez Magistrat nowe „Przepisy o organizacji Komisji Dyscyplinar-nych i postępowaniu dyscyplinarnem prze-ciwno pracownikom Zarządu m. Łodzi”. Wejdą one w życie z chwilą ogłoszenia ich w Dzienniku Zarządu m. Łodzi.

Stare przepisy dyscyplinarne uchwalone były przez Radę Miejską w dniu 18 grudnia 1924 roku, i z nieznaczniemi zmianami, obowiązywały dotychczas.

Uchwalenie nowych przepisów dyscyplinarnych spowodowane zostało koniecznością dostosowania się do zmienionych warunków z powodu wejścia w życie nowych: Kodeksu Karnego i Procedury Karnej oraz nowelizacji przepisów dyscyplinarnych dla funkcjonarjuszów państwowych.

W porównaniu z dawnymi, nowe przepisy dyscyplinarne zawierają następujące ważniejsze zmiany:

1) wprowadzenie 2-ch instancji zamiast jednej;

2) rozszerzenie kompetencji rzecznika oskarżenia, polegające na przekazaniu temuż sprawy stawiania wniosków o ukaranie (sporządzenie t. zw. aktów oskarżenia);

3) dopuszczenie adwokatów do obrony obwinionego przy rozpatrywaniu sprawy przez drugą instancję;

4) wprowadzenie rehabilitacji ukaranych dyscyplinarnie.

Jednocześnie ze zmianą przepisów dyscyplinarnych, Rada Miejska uchwaliła znowelizować obowiązującą pragmatykę służbową dla pracowników Zarządu m. Łodzi w dziale: „Odpowiedzialność służbowa“.

Zmiany polegają na:

1) wyraźniejszym określeniu, co jest przekroczeniem, a co występkiem służbowym;

2) dostosowaniu wysokości grzywny, jako kary, do wymogów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowach o pracę: robotników i pracowników umysłowych;

3) większej gradacji kar dyscyplinarnych w porównaniu do dotychczasowej (zamiast 3 kar dyscyplinarnych; grzywna, degradacja i zwolnienie z urzędu bez odszkodowania, wprowadzono 5 kar dyscyplinarnych: naganę lub grzywnę, odliczenie lat służby od 1 roku do 3-ch, obniżenie stopnia służbowego o 1 lub dwa na przeciąg czasu od 1 roku do lat 3-ch, przeniesienie w stały stan spoczynku ze zmniejszonym uposażeniem emerytalnym o 25, 50 lub 75%, względnie zwolnienie ze stanowiska

ze zmniejszoną odprawą o 25, 50 i 75% oraz wydalenie ze służby, połączone z utratą wszelkich praw, ze stosunkiem służbowym związanych).

**Tory łyżwiarskie w sezonie zimowym 1932/33 roku.** Wydział Zdrowotności Publicznej urządził w roku bieżącym, jak i w latach poprzednich, tory łyżwiarskie na trzech stawach miejskich w parkach: Poniatowskiego, Źródlińskich i Polesiu Konstantynowskiem.

Tegoroczny sezon zimowy, choć krótkotrwały, oznacza się dalszym rozwojem sportu łyżwiarskiego i saneczkowego w Łodzi. A nawet narciarstwo pojawiło się tego roku na terenach poleskiego parku, mimo, że w tej okolicy brak wzniesień i pagórków.

Z przygotowanych ślizgawek korzystały przeważnie dzieci i młodzież szkolna. Osoby dorosłe korzystały ze ślizgawek w Źródlińskich i parku Poniatowskiego, przeważnie w porze rannej; po południu bowiem, kiedy dzieci i młodzież po zajęciach szkolnych wylegała na stawy, dorośli zazwyczaj opuszczali ślizgawki, nie mając swobody ruchów i obawiając się zderzeń z dziećmi.

Najwcześniej otwarto ślizgawkę na Polesiu (30 grudnia 1932 r.), gdyż tam najpierw staw dostatecznie zamarzał. Dwie pozostałe oddano do użytku w dziesięć dni później. Pierwsza połowa lutego była deszczowa, z powodu czego tory łyżwiarskie były niezdadne do użytku w ciągu 2 tygodni. W dniu 4 marca nastąpiła zupełna odwilż i zamknięcie ślizgawek. Sport łyżwiarski mógł być zatem tej zimy uprawiany zaledwie 51 dni, podczas gdy w roku poprzednim ślizgawki były czynne 63 dni.

Frekwencja na miejskich stawach w tym sezonie przedstawiała się następująco:

	P A R K I		
	Źródliśka	Ponia-towskiego	Na Polesiu
Dni trwania .	41	45	51
Liczba łyżwiarzy .	10.900	17.580	22.050

Ogółem ze ślizgawek korzystało 50.510 osób. Przeciętna liczba dni 46 (w roku poprzednim 63).

Przeciętna liczba łyżwiarzy 1098 dziennie (w roku poprzednim 749 osób dziennie).

Dzieci i młodzieży szkolnej było około 80% (w roku poprzednim 70%).

Liczba osób płci żeńskiej wzrosła w tym sezonie do około 15%, wobec 10% w roku poprzednim.

Jako dowód ogromnego wzrostu budżego się w Łodzi sportu łyżwiarskiego, służyć może fakt zwiększenia się handlu łyżwami w sklepach żelaznych, w których tego roku sprzedano łyżew jak zapewnijają właściciele 10 do 20 razy więcej, niż w latach poprzednich.

Koszta utrzymania miejskich torów łyżwiarskich w stanie używalności wyniosły tej zimy 3000 zł., a więc 6 groszy na 1 łyżwiarza w ciągu jednego dnia. Harce łyżwiarskie na miejskich ślizgawkach ściągają codziennie do parków rzesze publiczności. Żadnej widowisk sportowych. Zyskała tedy na zdrowiu nie tylko ludność, używająca sportu łyżwiarskiego i saneczkowego, ale i owe rzesze przygodnych widzów.

**Ogledziny sanitarne sklepów rzeźniczych i wędliniarskich oraz warsztatów wędliniarskich.** Według danych Oddziału Sanitarnego Wydziału Zdrowotności Publicznej — w roku sprawozdawczym 1932 8 Dozorów Sanitarnych przeprowadziło na terenie m. Łodzi kontrolę sanitarną 919 sklepów rzeźniczych i wędliniarskich oraz 296 warsztatów wędliniarskich. Dobry stan sanitarny stwierdzono w 281 sklepach, co stanowi 30,6 proc., średni stan sanitarny w 550 sklepach, co stanowi 59,8 proc., zły stan sanitarny w 88 sklepach, co stanowi 9,6 proc.

Co się tyczy warsztatów wędliniarskich, to zaznaczyć należy, że na ogólną ilość 296 przeprowadzonych ogledzin — dobry stan sanitarny stwierdzono w 43 warsztatach, co stanowi 14,5 proc., w 220 średni stan, co stanowi 74,3 proc i zły stan w 33, co stanowi 11,2 proc.

**Akcja zapomóg doraźnych w 1932 roku.** W ubiegłym 1932 roku (od stycznia do grudnia), Urząd Zasiłkowy dla Bezrobotnych przy Magistracie m. Łodzi zarejestrował 27,222 bezrobotnych robotników przemysłowych; z tej

liczby przyznano i wypłacono państwową zapomogę doraźną 25,361 osobom, wypłacając im zasiłki na ogólną sumę zł. 568,897,30.

Do kwietnia ub. roku, stawki zapomogowe dla I-ej grupy bezrobotnych, t. j. posiadających rodzinę, składającą się z ponad 5 osób, wynosiły zł. 40.- miesięcznie, dla II grupy (posiadających 3 do 5 osób) — 32 złotych, dla III grupy (posiadających 1 do 2 osób) — zł. 20, dla IV grupy — zł. 10.

Zaznaczyć należy, że wyżej wspomniane stawki w kwietniu ub. roku zmniejszone zostały o 10 proc. (I grupa wynosiła zł. 36.-, II — zł. 28,80, III — zł. 18.-, IV — zł. 9.-). W czerwcu tegoż roku stawki te ponownie uległy obniżeniu o 25 proc., tak że I grupa otrzymywała zł. 30.-, II — zł. 24.-, III — zł. 15.-, IV — zł. 7,50; w grudniu ub. roku stawki zapomogowe przywrócone zostały do wysokości, wypłacanej w styczniu ub. roku.

**Kredyty budowlane dla Łodzi i Powiatu Łódzkiego.** W dniu 7 marca r. b. Komitet Rozbudowy Miasta otrzymał pismo z Banku Gospodarstwa Krajowego, zawiadamiające o przydziale kontyngentu kredytów dla Łodzi i powiatu łódzkiego na budowę małych domów drewnianych i murowanych, w wysokości złotych 400,000, w tem: dla Łodzi zł. 300,000, dla okolic podmiejskich (powiatu łódzkiego) zł. 100,000.

Z kontyngentu tego Bank Gospodarstwa Krajowego będzie udzielał pożyczek z Państwowego Funduszu Budowlanego z zastosowaniem przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. IV. 1927 roku o rozbudowie miast. Pierwszeństwo w uzyskaniu kredytu przysługiwać będzie tym budującym, którzy w stosunku do całkowitych kosztów budowy będą potrzebowali najmniejszego kredytu.

Kredyt może być udzielony tylko do wysokości 50 proc. kosztów budowy, jednak nie więcej, jak 4000 złotych na jeden dom. Suma ta może być obniżona, w zależności od kształtowania się kosztów budowy.

Pożyczki będą zabezpieczone na pierwszym miejscu hipotecznem. W wyjątkowych wypadkach — petenci otrzymać mogą kredyt za poręczeniem 2-ch osób, majątkowo odpowiedzial-

nych. Również w wyjątkowych okolicznościach Bank będzie ewentualnie udzielał pożyczek za zabezpieczeniem na dalszem miejscu hipotecznem, ale pod warunkiem, że kredyt Banku, łącznie z poprzednimi długami, nie będzie przekraczał 50 proc. wartości nieruchomości, według oceny Banku Gospodarstwa Krajowego.

Podania o pożyczki z terenu m. Łodzi składać można do Komitetu Rozbudowy Miasta, z powiatu zaś — do Wydziału Powiatowego.

O kredyty budowlane ubiegać się mogą

również spółdzielnie budowlane, względnie mieszkaniowe oraz zrzeszenia.

Z gmin podmiejskich o pożyczkę ubiegać się mogą obywatele, którzy — w myśl „Dz. U. R. P.“ Nr. 52 z dnia 18. VII. 1929 roku (poz. 422) podlegają warunkom ustawy budowlanej.

Bliższych informacji udziela Biuro Komitetu Rozbudowy Miasta (Plac Wolności Nr. 14, III piętro, pokój Nr. 44).

W interesie petentów leży, ażeby podania składać możliwie najwcześniej, nie później jednak, jak do dnia 1 czerwca r. b.

### III. RÓŻNE

**Wybór prezydenta m. Krakowa.** Po mianowaniu p. Beliny-Prażmowskiego wojewodą lwowskim, na wakujące po nim stanowisko prezydenta m. Krakowa wybrany został przez Radę Miejską dr. Mieczysław Kaplicki.

Po zatwierdzeniu tego wyboru przez Prezydenta Rzeczypospolitej, w dniu 21 lutego 1933 r. odbyło się uroczyste zaprzysiężenie i wprowadzenie w urządowanie nowego prezydenta m. Krakowa w obecności i przy udziale p. wojewody krakowskiego i licznych zaproszonych gości.

**Pojazdy mechaniczne w Polsce.** Według zestawienia departamentu dróg kołowych w Ministerstwie Komunikacji w dniu 1-szym stycznia 1933 r. ogółem znajdowało się w Polsce 34,197 pojazdów mechanicznych.

Jeden pojazd wypada na 955 mieszkańców kraju.

Statystyka wykazuje 11,672 samochodów osobowych, 5246 dorożek, 2545 autobusów, 5623 samochody ciężarowe i 8182 motocykli. Największą ilość samochodów osobowych wykazują województwa zachodnie, przyczem przoduje województwo poznańskie.

O ile chodzi o dorożki, dierży pierwszeństwo Warszawa, ma ich bowiem 2337. Również Warszawa wykazuje największą ilość samochodów ciężarowych, mianowicie — 1148.

**Cudzoziemcy w Łodzi.** Ruch cudzoziemców w Łodzi był w ciągu roku ubiegłego bardzo duży.

Jak wynika z opracowanych przez urząd

statystyczny magistratu m. Łodzi danych — w ciągu roku ubiegłego było w Łodzi: Niemców 1445 zameldowanych i 1411 wymeldowanych, Austriaków zameldowało się 498, wymeldowało 491, Czechów — zameldowano 397, wymeldowano 403, Anglików zameldowano 241, wymeldowano 248, obywateli sowieckich zameldowano 136, wymeldowano 174, Francuzów zameldowano 287, wymeldowano 300, Litwinów zameldowano 44, wymeldowano 43, Węgrów zameldowano 111, wymeldowano 109, Lotyzy — zameldowano 152, wymeldowano 146, Szwajcarów — zameldowano 231, wymeldowano 245, Belgów zameldowano 68, wymeldowano 59, Rumunów zameldowano 114, wymeldowano 112.

W tym samym czasie było w Łodzi: obywateli Egiptu 16, obywateli Paragwaju — 1, obywateli Marokka 2, obywateli Urugwaju — 3, osób bez przynależności państwowej zameldowano 430, wymeldowano 395.

Ogółem w ciągu roku ubiegłego zameldowano w Łodzi 5075 obywateli obcych, wymeldowano zaś 5019.

#### Ruch cudzoziemców w większych miastach.

Według ostatnich danych Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczących ruchu cudzoziemców w 22 większych miastach Polski, w trzecim kwartale ub. r. przybyło do naszego kraju 21,946 osób z zagranicy. Największa liczba cudzoziemców, mianowicie 6050 osób, przybyła do Warszawy, 2507 osób do Krakowa i 1990 do Poznania.

Wśród cudzoziemców, którzy przybyli do Polski w tym okresie, było 6920 Niemców, 2881 Amerykanów, 2165 Austriaków, 2004 Czechów, 1004 Francuzów, 639 Włochów, 720 Anglików.

**Stacje trychinoskopowe na dworcach kolejowych.** Dyrekcja rzeźni i targowisk zwierzęcych magistratu m. st. Warszawy uruchomiła na dworcach kolejowych stacje trychinoskopowe do badania mięsa i wędlin, przywożonych do Warszawy kolejami.

Zarządzenie to ma na celu ochronę konsumentów przed nabywaniem wyrobów mięsnych, szkodliwych dla zdrowia, a pochodzących z potajemnego uboju trzody chlewnej.

**Pieczenie samorządów — herby województw.** Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku do wojewodów unormowało sprawy oznak i pieczęci urzędowych samorządu terytorjalnego, uzupełniając wszystkie wydane dotychczas w tych sprawach zarządzenia.

Okólnik ten omawia sprawy, związane z obecnym stanem prawnym w zakresie ustalania pieczęci i oznak samorządów, zwracając przytem uwagę na dotychczas obowiązujące rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej i brak przepisów wykonawczych do tych rozporządzeń.

Okólnik zapowiada, że herby wojewódzkie, dotychczas jeszcze nie ustalone, podane będą w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej.

# GŁOSY PRASY

## I. WCIELANIE W ŻYCIE REFORMY SAMORZĄDU

„Kurier Poranny“ z dnia 26 marca 1933 r. podaje: Ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego została ostatecznie uchwalona przez Parlament. W najbliższym czasie będzie ona ogłoszona w „Dzienniku Ustaw“, poczem w ciągu 60 dni stanie się prawem obowiązującym.

Nie znaczy to bynajmniej, by z tą chwilą ustrój samorządu był faktycznie zreformowany. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wówczas dopiero stanie przed wielkim zadaniem wprowadzenia w życie postanowień ustawy.

Jak wiadomo ustawa uchwalona przez Sejm jest właściwie — nowelizacją obecnie obowiązujących w tej dziedzinie ustaw zaborczych i polskich, których jest coś około pół setki. Nowa ustawa upoważnia Prezydenta Rzplitej do wydania w ciągu 2 lat jednolitych, obowiązujących ustaw samorządowych. Równocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych musi opracować przepisy wykonawcze w kilkudziesięciu kwestjach oraz ordynację wyborczą

Prace w tym kierunku rozpoczną się niebawem, a prowadzić je będzie trzech specjalnie przydzielonych urzędników, znawców spraw samorządowych w poszczególnych dzielnicach.

W zakresie ustroju gminy wiejskiej i miejskiej ogłoszone będą prawdopodobnie cztery ustawy dla b. zaboru pruskiego, b. zaboru austriackiego, b. Kongresówki i Kresów Wschodnich; ustrój samorządu powiatowego regulować będzie jedna ustawa dla b. zaboru pruskiego i druga dla wszystkich pozostałych dzielnic. W ten sposób zamiast około 50 ustaw, obowiązywać będzie zaledwie 10. Przytem na danym terenie ustrój np. gminy wiejskiej czy miasta oparty będzie na jednej tylko ustawie. Nie trzeba tłumaczyć jak bardzo uprości to sprawę stosowania prawa i ułatwi jego zrozumienie wśród ludności.

Reforma samorządu realizowana będzie etapami, w ciągu wielu miesięcy.

## II. ZDROWOTNOŚĆ PUBLICZNA

Redaktor dwutygodnika „Zdrowie“ (Nr. 3—4), poświęconego higienie publicznej, dr. Marjan Kacprzak porusza fachowo zły stan zdrowotny, nawołując do środków zapobiegawczych.

Dr. Kacprzak podkreślił, że warunki zdrowotne są do pewnego stopnia wynikiem warunków ekonomicznych i dziedzin życia z dobrobytem związanych. Poniżej pewnego doziomu skali życiowej trudno mówić o zaspokojeniu nawet elementarnych potrzeb higienicznych.

Do tej pory, choć bardzo wiele już pisano o ciężkim światowym kryzysie ekonomicznym i nędzy, stosunkowo niewiele zajmowało się wpływem kryzysu na zdrowie.

Jednakże długotrwały okres depresji ekonomicznej z konieczności doprowadził liczne warstwy ludności do ogólnego osłabienia, wyczerpania i zaniedbania pod względem higie-

nicznym. Stworzy to niewątpliwie podatne warunki do chorób nagminnych.

Pod tym względem — ostrzega dr. Kacprzak — jesteśmy w znacznie gorszej sytuacji, niż kraje zachodnio-europejskie, pomimo, że przeżywają one kryzys silniej, niż my i mają większe bezrobocie, gdyż są bardziej uprzemysłowane.

Nasz robotnik pracuje głównie na chleb, na który wydaje normalnie do  $\frac{3}{4}$  swego zarobku, gdy tymczasem robotnik północno-amerykański, lub niemiecki wydaje na ten sam cel zaledwie około 40 proc. Stąd też, gdy obniżą się zarobki, robotnik amerykański, niemiecki, angielski ma jeszcze duże rezerwy do wykorzystania zanim dojdzie do odmawiania sobie w odżywianiu, a i na odżywianiu może jeszcze zrobić pewne oszczędności, zanim zejdzie do niedojadania. I niedojadanie masowe

jest na Zachodzie zjawiskiem wyjątkowym, tem bardziej, że i „chronicznie bezroboczy” — mają tam lepszą opiekę, albo ze strony władz publicznych, albo ze strony organizacji społecznych.

Ludność polska, żyjąca z pracy rąk, musi zredukować wydatki na ubogi kąt mieszkaniowy, na bieliznę, mydło, słowem na wszystko, co tworzy przedmioty codziennego użytku, lub czyni podstawę higieny otoczenia, co jest niezbędne dla zapobieżenia chorobom, charakteryzującym prymitywny poziom bytowania.

Zdaniem dr. Kacprzaka jesteśmy świadkami nie tylko ogólnego zubożenia, ale i znacznie gorszego odżywiania, mówiąc zaś wyraźnie, jeśli nie głodu, to niedożywienia szerokich warstw ludowych. To nie może pozostać bez wpływu na zdrowie.

Ujemnych skutków należy szukać przede wszystkim w rozpowszechnieniu chorób nagminnych.

Dr. Kacprzak podaje tablicę przebiegu du-

rów plamistego i brzuszego, oraz czerwonki w latach od 1923 do 1932-go.

Z tablicy tej widać, iż dur plamisty po spadku w latach od 1923—1929 zaczął się wzmacniać, tak, iż gdy w r. 1930 było 1640 wypadków, w latach następnych nastąpił wzrost: w r. 1931 do 2154 i w r. 1932 do 2420. Fatalnie przedstawia się wzrost tyfusu brzuszego: z niespełna 12 tys. w r. 1930-ym mamy olbrzymi wzrost do 20,344 w r. 1932. Jest to niemal podwojenie, a jak wiemy dur brzuszny nadal się rozwija.

Podąża się również wzrost czerwonki: z niewielkiej liczby 1784 wypadków w r. 1928 mamy w roku 1932 już 7244 zameldowania.

Wzrost duru brzuszego i czerwonki cofa nas wstecz do lat bezpośrednio powojennych, a dur plamisty zaczyna wzrastać niepokojąco.

Ogniska tej strasznej plagi rozsiane są obecnie po całym wschodzie Polski.

Dr. Kacprzak, wskazując, iż na olbrzymich polaciach kraju mamy rozsiane dziesiątki drobnych ognisk, twierdzi, iż „do wybuchu epidemii potrzeba tylko zbiegu okoliczności”.

### III. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

„Kurjer Warszawski” z dnia 29 marca 1933 r. podaje: „wysiłki rządu zmierzają przede wszystkim do rozwoju budownictwa drobnego, a więc najskromniejszych domków, według wymagań indywidualnych, w zasadzie dla użytku własnego. Domki te mają odpowiadać możliwościom płatniczym i poziomowi wymagań warstw pracujących.

Pomoc państwowa polegać będzie na udzielaniu kredytów i sprzedawaniu na dogodnych warunkach działek budowlanych z terenów państwowych, pozatem przyznawane będą możliwie szerokie ulgi dla budujących.

Globalna suma kredytu na budownictwo drobne wynosi na r. b. 20 milionów zł. Nadto jednak przewidywane są dalsze środki z „Funduszu pracy”, celem zatrudnienia bezroboczych.

Te kredyty mogą być przyznane, oczywiście, później, gdyż wpływy „Funduszu pracy” rozpoczynają się dopiero od 1 kwietnia, wpływać zatem będą w większych rozmiarach od maja. Narazie na okres wiosenny przygotowane są roboty szosowe, przeważnie bar-

dzo pilne. W tym celu rozpoczęło już zwózki kwarcytu z kamieniołomów w Zagnańsku i bazaltu z Janowej Doliny. Nadto lasy państwowe rozpoczęły dostawę 120 tys. metrów sześciennych drzewa dla naprawy mostów na drogach.

Kredyty indywidualne będą przyznawane w stosunku 50 proc. kosztorysu budowy i maksimum 4000 zł. na jeden domek. W Warszawie kredyt może być podniesiony do 5000 złotych na domek. Oprocentowanie wynosi 6 proc. rocznie. Okres amortyzacji pożyczki od 10 do 25 lat.

Zmieniono też poglądy co do materiału budowlanego. Gdy jeszcze w jesieni zasadniczo popierano budownictwo drewniane przy pomocy materiałów zastępczych, obecnie, wobec znacznego spadku cen cegły, nie będą czynione różnice w finansowaniu budownictwa drewnianego, czy też murowanego.

Domki mogą być budowane indywidualnie, oddzielnie, w dowolnym miejscu, bądź też grupowo, w formie osiedli”.



## BIBLIOGRAFJA

**Zbiór Przepisów Organizacyjnych, Służbowych i Emerytalnych Magistratu m. Włocławka, 1933 r.** wyszedł z druku nakładem Magistratu m. Włocławka w formie książki, obejmującej 196 str. druku.

Wydawnictwo, które cechuje staranność, jeżeli chodzi o szatę zewnętrzną, zawiera całość prac Magistratu m. Włocławka, przeprowadzonych pod kierunkiem prezydenta Stefana Pachnowskiego — z dziedziny uregulowania organizacji biur i pracy tychże biur, stosunków służbowych i emerytalnych pracowników miejskich.

Książka obejmuje materiał, którego opracowanie trwało lat kilka; materiał ten stanowi systematyczną całość. Może on z powodzeniem być zużytkowany przez inne miasta przy opracowywaniu własnych przepisów.

Na treść książki, poza przedmową prez. Stefana Pachnowskiego składają się następujące przepisy:

Część I. Przepisy organizacyjne: 1. Statut organizacyjny Magistratu m. Włocławka, 2. Organizacja Biur Magistratu m. Włocławka, 3. Regulamin pracy, 4. Instrukcja kancelaryjna (bezdziennikowa), 5. Ramowy Statut Organizacyjny Większych Przedsiębiorstw, 6. Regulamin Straży Pożarnej m. Włocławka.

Część II. Przepisy służbowe: 7. Statut służbowy Pracowników Miejskich, 8. Przepisy Szczegółowe o Komisjach Dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem, 9. Odnośne wyciągi z Kodeksu Postępowania Karnego, 10) Obowiązujące przepisy uposażeniowe: a) Rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 30. XII 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 118 poz. 1073); b) Ustawa z dnia 15. III. 1932 r. (Dz. Ust. Nr. 33 poz. 345); c) Wyciąg z ustawy z dnia 9. X. 1932 r. (Dz. Ust. Nr. 116 poz. 924).

Część III. Przepisy emerytalne: 11. Statut o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników komunalnych m. Włocławka, 12. Prze-

pisy szczegółowe o wyborze, sposobie i kosztach urzędowania Kom. Emeryt. I i II instancji, 13. Przepisy szczegółowe o sposobie wyboru, urzędowania i kosztach Komisji Lekarskiej I i II instancji, 14. Przepisy o rachunkowości funduszu emerytalnego.

**Dr. Rajmund Buławski „Zagadnienie pracowników publicznych w statystyce zawodowej”.** W zeszycie IV „Kwartalnika Statystycznego” z roku 1932 zamieszczone zostały interesujące uwagi pióra znanego statystyka pana d-ra Rajmunda Buławskiego na temat odrębności pracowników publicznych, jako warstwy społecznej, oraz wypływających stąd konsekwencji dla statystyki zawodowej. Autor podkreśla, że jedną z rzeczy, najbardziej charakterystycznych dla rozwoju nowoczesnego państwa, jest stałe powiększanie się zakresu zadań organizacji publicznych. Ze wzrostem zadań idzie w parze wzrost liczby pracowników publicznych. Słuszną przeto, a nawet konieczną jest rzeczą, aby zjawisko to, wysoce znamienne dla obecnej fazy ustrojowej, stało się przedmiotem wnikliwych badań ze strony statystyki zawodowej, mającej za zadanie zobrazowanie uwarstwienia ludności oraz wykazanie zmian, jakie zachodzą z biegiem czasu w budowie społeczeństwa. Postulaty autora zmierzają do tego, aby przy opracowaniu materiałów spisu ludności uwzględnić odrębność pracowników publicznych drogą wydzielenia ich z pośród masy pracowników, zatrudnionych w prywatnych zakładach pracy. Na tem jednak autor nie poprzestaje. Żąda nadto, aby instytucje, spełniające zadanie publiczne, rozklasyfikować na grupy według następującego schematu: 1) państwo, 2) samorząd terytorjalny, 3) samorząd gospodarczy, zawodowy, ubezpieczeniowy, 4) związki religijne. Wreszcie projekt d-ra Buławskiego przewiduje podział pracowników publicznych podług stanowiska; w każdej zatem grupie byłiby oddzielnie wykazani pracownicy umysłowi

na kierowniczych stanowiskach, inni pracownicy umysłowi, wreszcie pracownicy fizyczni.

Autora projektu znaleźliśmy dotychczas raczej jako statystyka-praktyka, zresztą doskonałego: pod jego kierunkiem zostały wszechstronnie opracowane materiały pierwszego spisu ludności Rzeczypospolitej Polskiej, a jako generalny komisarz spisowy zorganizował wzorowo akcję drugiego powszechnego spisu, który przeprowadzony został na terenie całego państwa w dniu 9 grudnia 1931 roku. Obecnie szeregiem prac, ogłoszonych w druku, dr. Buławski daje się poznać również jako cenny teoretyk z dzie-

dziny statystyki zawodowej. Prace jego, ogłaszane w wydawnictwach Głównego Urzędu Statystycznego, dobrze świadczą o poziomie i zasięgu zainteresowań naszej naczelnej placówki statystycznej. Jak to już na innym miejscu, mianowicie na łamach „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego“, podkreśliłem, prace badawcze d-ra Buławskiego pretendować mogą do roli cennego wkładu nie tylko do polskiej, lecz również światowej literatury naukowej z zakresu statystyki zawodowej.

E. R.

# PROTOKUŁ

## 2 (VII SESJI) POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ.

ŁÓDŹ, DNIA 16 LUTEGO 1933 ROKU.

KOMPLET RADNYCH 72.  
OBECNYCH RADNYCH 52.

KOMPLET CZŁONKÓW MAGISTRATU 11.  
OBECNYCH CZŁONKÓW MAGISTRATU 10.

Posiedzenie otworzył o godz. 20 min. 50 Prezes Rady Miejskiej, E. Andrzejak, w obecności quorum Rady (62 członków), zaprosiwszy do stołu prezydjalnego radnych-sekretarzy: M. Feina i J. Golańskiego oraz dyrektora Biura Rady, P. Rundo, do prowadzenia protokołu.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego przewodniczący wygłosił przemówienie, poświęcone pamięci zmarłego w dniu 28 stycznia r. b. Izzydora Fatersona, b. wiceprezydenta m. Łodzi. Rada pamięć zmarłego uczciła przez powstanie z miejsc.

### Przyjęto do wiadomości:

1. **Zawiadomienia członków Rady Miejskiej:** Ch. I. Bermana, dr. B. Fichny, ks. D. Kaczyńskiego, I Lichtensteina, L. J. Mincberga i L. Waszkiewicza, usprawiedliwiających nieobecność swą na posiedzeniu w dniu dzisiejszym.

2. **Odpowiedź Magistratu** na krótkie zapytanie r. inż. Wojewódzkiego, zgłoszone na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 1932 r. w sprawie zwolnionych pracowników fizycznych Warsztatów Miejskich, treści następującej:

„Rokrocznie w okresie pozasezonowym ilość zamówień, przekazywanych do uskutecznienia Warsztatom Miejskim przez wydziały i instytucje miejskie, znacznie się zmniejsza nie tyle z racji braku napraw lub wykonania nowego inwentarza, ile z powodu wyczerpania się przyznanych kredytów. Zjawisko to w miarę kurczenia się budżetów w latach ostatnich odbija się jaskrawo na ilości zatrudnionych pracowników w Warsztatach Miejskich.

W pierwszym roku istnienia Warsztatów Miejskich ilość zatrudnionych pracowników wynosiła około 20—25 ludzi, lecz w miarę powoływania do życia przez Zarząd Miejski nowych agend (szkoły, szpitale i inne instytucje) — następuje stopniowy, lecz stały rozwój Warsztatów Miejskich (nabycie maszyn, założenie magazynu artykułów techniczno-budowlanych) do roku 1928, w którym to roku liczba zatrudnionych osiąga maksymalnej ilości 166 ludzi i utrzymuje się mniejwięcej na tej wysokości do końca sezonu 1931 roku.

Wstrzymanie masowego wykonywania robót nakazowych oraz zmniejszenie się zamówień spowodowały stopniowe redukcje robotników tak, że obecnie w warsztatach zatrudnionych jest tylko 63 ludzi, t. j. zredukowano stopniowo ponad 100 ludzi.

W sezonie 1932 roku zatrudnionych było 91 ludzi, do końca zaś tego roku zredukowano: w dn. 1. X — 7, w dn. 12. XI. — 23, w dn. 19. XI. — 4 i w dn. 3. XII. — I = 35 ludzi; z liczby tej zostało przyjętych w miarę potrzeby 8 ludzi zpowrotem do warsztatów.

Przy zwalnianiu przyjmowano pod uwagę w miarę możliwości ilość przepracowanych w warsztacie lat, jednak miarodajnym czynnikiem były kwalifikacje fachowe i wydajność pracy poszczególnego pracownika.

Warsztaty Miejskie, jako przedsiębiorstwo komunalne, pracujące na zasadach samowystarczalności i mające za konkurenta przedsiębiorców prywatnych — zmuszone były zatrzymać li tylko najlepsze siły robocze.

Z liczby 7-miu ostatnio (w dn. 19. XI. oraz 3. XII. ub. r.) zwolnionych rzemieślników 4-ch zostało już przyjętych zpowrotem do warsztatu, 1 — przystępuje w tych dniach do pracy, 1 — ubiega się o przyznanie mu zasiłku emerytalnego (67 lat) i tylko dla jednego zdumna brak chwilowo zajęcia.

Co do zredukowanych wykwalifikowanych robotników, t. zw. pomocy fachowej, oraz niewykwalifikowanych robotników, to z wyżej wymienionych powodów Warsztaty Miejskie zatrzymały tylko tych, którzy dzięki zdolnościom i długoletniej pracy nabyli dużą praktykę i w wielu wypadkach mogą zupełnie samodzielnie pracować; dotyczy to przeważnie robotników na maszynach (obrabiarki stolarskie) i przy robotach studniarskich.

Personalja i opinia zwolnionych przedstawiają się jak następuje:

1. **Franciszek Kubiak:** pom. fach. w ślusarni, lat 35, na utrzymaniu żona i dziecko, pracował od 25. VIII. 25 roku do 12. XI. 32 roku, t. j. 7 lat i 3 mies. (posiada część nieruchomości).

W dziale ślusarskim jako pomoce fachowe zatrzymano: Majera — spawacza i specjalistę do robót precyzyjnych, Karkowskiego i Kustosika — specjaliści do robót studziennych, Maneckiego — pomoc kowalska i przy robotach wodociągowo-kanalizacyjnych.

Kwalifikacje Kubiaka są niższe od kwalifikacyj wyżej wymienionych.

2. **Adam Walczak:** robotnik, przy obijaniu dekoracjami trumien, lat 62, na utrzymaniu 3 członków rodziny, pracuje od 31. XII. 25 r., t. j. 6 lat 11 mies.

Dział stolarsko-ciesielski zatrudnia obecnie 10 stałych i 8 dniówkowych; ze względu na tę ilość pracowników zwolniono Walczaka, jako siłę roboczą, która z łatwością może być zastąpiona przez każdego innego pracownika.

3. **Władysław Cieślak:** robotnik bez kwalifikacji, lat 48, na utrzymaniu 5 członków rodziny, zatrudniony od 21. XII. 1927 r., t. j. 4 lata i 11 mies. Przy pracy był powolny i nieobowiązkowy, co powodowało częste nieporozumienia z odpowiedzialnym za robotę rzemieślnikiem.

4. **Kazimierz Włeczorek:** robotnik na obrabiarkach stolarskich, lat 34, na utrzymaniu 3-ch członków rodziny, pracował 1) od 16. II. 1928 roku do 11. XI. 1929 r. i 2) od 19. V. 1930 r. do 12. XI. 1932 r., t. j. 3 lata i 9 mies. z przerwą 6-miesięczną.

Z powodu wyczerpania się robót na maszynach zatrzymano pracowników o lepszych kwalifikacjach.

5. **Stanisław Gałązka:** pomoc fachowa na obrabiarkach stolarskich, lat 46, na utrzymaniu 3-ch członków rodziny, pracował od 6. III. 1922 roku, t. j. 9 lat i 8 mies.

Z powodu wyczerpania się robót na maszynach zatrzymano pracowników o lepszych kwalifikacjach

Przy maszynach zatrzymano Sztencła Romana, lat 39, zatrudnionego od 7. III. 1921 roku oraz Zygmunta Skindera, lat 33, pracuje od 2. IV. 1925 roku, jako specjalistów na frezarce, wymagającej ze względu na niebezpieczeństwo, specjalnej umiejętności.

6. **Wacław Stepiński:** robotnik murarski, lat 46, 3 osoby na utrzymaniu, pracował od 18. V. 1925 roku, t. j. 6 lat i 6 mies. W okresie zwolnienia absolutnie brak zamówień i jako pracownik o mniejszych kwalifikacjach został zwolniony.

### 3. Komunikat Prezydjum Rady Miejskiej:

„W związku ze sprawozdaniem z posiedzenia Rady Miejskiej, zamieszczonem pod tytułem „Pensyjki, honorarja i diety“ w Nr. 20 „Republiki“ z dnia 20. I. 33 r. oraz artykułem pod tytułem „Radni wypłacają sobie po zł. 2000.-“ zamieszczonem w Nr. 42 „Republiki“ z dn. 11. II. 33 r. Prezydjum Rady stwierdza co następuje:

Komisja Rewizyjna Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi składa się nie tylko z radnych miejskich, ale i z obywateli, którzy nie należą do Rady Miejskiej. Wynagrodzenie za udział w posiedzeniach przyznano w drodze uchwały Rady Miejskiej wszystkim członkom Komisji Rewizyjnej K. K. O. na podstawie §§ 11 i 17 statutu Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi.

Nie jest zgodne z rzeczywistością, aby wynagrodzenie każdego członka Komisji Rewizyjnej K. K. O., licząc wstecz od 1 stycznia 1931 roku wynosiło kilka tysięcy złotych, wynagrodzenie bowiem żadnego z członków Komisji Rewizyjnej K. K. O. za cały ubiegły czas, to jest za 2 lata, nie przekracza 280 zł., a wynagrodzenie wszystkich członków Komisji Rewizyjnej K. K. O., należne im na mocy wzmiankowanej uchwały Rady Miejskiej, łącznie wynosi zł. 1140.<sup>44</sup>

#### 4. Uchwały Magistratu treści następującej:

##### „Nr. 1176 z dnia 15 grudnia 1932 roku:

Zgodnie z wnioskiem Wydziału Budownictwa Nr. 743 — 7/32 — V z dnia 12 grudnia 1932 roku postanowiono:

1. zatwierdzić w drodze wyjątku, nie bacząc na kolizję z ogólnym planem zabudowania miasta, uchwalonym przez Radę Miejską w dniu 24 czerwca 1930 roku, złożony przez Jana Wojtankę w dniu 12 maja 1932 roku projekt (plan legalizacyjny) przebudowy mansardy mieszkalnej na normalną kondygnację nad dwukondygnacyjnym frontowym budynkiem mieszkalnym na posesji, położonej w Łodzi przy ul. Głowackiego Nr. 3, w strefie dwukondygnacyjnej;

2. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości.<sup>44</sup>

##### Nr. 15 z dnia 7 stycznia 1933 roku:

„Uchylając wniosek Wydziału Budownictwa Nr. 609—13/32—V z dnia 16 grudnia 1932 roku, postanowiono:

1. zatwierdzić w drodze wyjątku, nie bacząc na kolizję z ogólnym planem zabudowania miasta, uchwalonym przez Radę Miejską w dniu 24 czerwca 1930 roku, złożony przez Annę Klimeczak w dniu 22 listopada 1932 roku projekt (plan legalizacyjny) budowy budki na mieszkanie i sklep na posesji, położonej w Łodzi przy ul. Chłodnej Nr. 8, a leżącej na projektowanej arterji, pod warunkiem, że Anna Klimeczak budkę tę usunie na każde żądanie Magistratu bez prawa jakiegokolwiek odszkodowania z funduszy miejskich;

2. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości.<sup>44</sup>

##### Nr. 17 z dnia 7 stycznia 1933 roku:

„Uchylając wniosek Wydziału Budownictwa Nr. 619—12/32—V z dnia 29 grudnia 1932 roku postanowiono:

1. zatwierdzić w drodze wyjątku, nie bacząc na kolizję z ogólnym planem zabudowania miasta, uchwalony przez Radę Miejską w dniu 24 czerwca 1930 roku, złożony przez Edwarda Sikorskiego w dniu 27 września 1932 roku projekt (plan legalizacyjny) budowy dwóch pralni wraz z izbą mieszkalną na posesji, położonej w Łodzi przy ul. Składowej Nr. 28, a przeznaczonej całkowicie na urządzenie zieleńca;

2. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości.<sup>44</sup>

##### Nr. 50 z dnia 12 stycznia 1933 roku:

„Przychylając się do wniosku Wydziału Zdrowotności Publicznej Nr. 273/32 VI z dnia 5 stycznia 1933 roku postanowiono — w związku z wyczerpaniem się kredytów na zakup lekarstw i środków lekarskich dla Miejskiej Apteki Szpitalnej oraz dla szpitali miejskich:

1. podwyższyć w budżecie Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1932/33 następujące pozycje wydatkowe:

a)	poz. bN § 25 dz. VIII	— Miejska Pracownia Bakterjologiczna . . . . .	o zł. 700.—
b)	„ bO § 26 „ VIII	— Miejski Dom Izolacyjny i Stacja Opieki nad Umysłowo Chorymi . . . . .	„ „ 1.500.—
c)	„ hH § 27 „ VIII	— Ambulatorj. Miejsk. . . . .	„ „ 8.000.—
d)	„ eB § 1 „ Szp.	— Miejsk. Szpit. Zapas. . . . .	„ „ 1.500.—
e)	„ eB § 2 „ Szp.	— Szpital Powszechny w Radogoszczu . . . . .	„ „ 12.725.—
f)	„ eB § 3 „ Szp.	— Szpit. im. św. Józefa . . . . .	„ „ 8.475.—
g)	„ s § 10 „ P.K.	— Miejska Apt. Szpit. . . . .	„ „ 52.898.—

2. wezwać Wydział Finansowy do uwzględnienia postanowień niniejszej uchwały przy opracowywaniu dodatkowego budżetu Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1932/33;

3. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości.“

#### Nr. 60 z dnia 12 stycznia 1933 roku:

„Przychylając się do wniosku Wydziału Budownictwa Nr. 1425—1/33—V z dnia 11 stycznia 1933 roku, postanowiono — po rozpatrzeniu prośby p. Salezego Frankenberga z dnia 9 września 1932 r.:

1. zezwolić mu, nie bacząc na kolizję z ogólnym planem zabudowania miasta, uchwalonym przez Radę Miejską w dniu 24 czerwca 1930 roku, na rozbudowę 2-piętrowego gmachu, mieszczącego kino-teatr na nieruchomości, położonej w Łodzi, przy zbiegu ulic Piotrkowskiej Nr. 162 i Główniej Nr. 1, a to z następujących powodów:

a) realizacja projektowanego poszerzenia ul. Piotrkowskiej na odcinku przy posesji petenta nie nastąpi w bliższej przyszłości ze względu na znajdujący się na posesji przy ul. Piotrkowskiej 164 5-kondygnacyjny budynek;

b) realizacja projektowanego poszerzenia ul. Główniej również nie może być obecnie zrealizowana ze względu na znajdujące się obok posesji petenta kilkupiętrowe budynki, rozbudowanie zaś wspomnianego gmachu p. Frankenberga — zgodnie ze złożonym planem — poprawi warunki komunikacyjne na ul. Główniej przez poszerzenie ulicy przed posesją petenta o szerokość obecnego chodnika;

2. uwzględnić usytuowanie powyższego budynku przy opracowywaniu szczegółowego planu zabudowania tej części miasta;

5. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości“.

#### Nr. 71 z dnia 19 stycznia 1933 roku:

„Na wniosek Wydziału Oświaty i Kultury Nr. 118/33 IIIc z dnia 16 stycznia 1933 roku postanowiono — w związku z wyczerpaniem się kredytów na zakup ruchomości i eksponatów dla trzech muzeów miejskich:

1. poczynić w budżecie Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1932/33 następujące zmiany:

a)	podwyższyć:		
	poz. h § 22 dz. VII wydatków	— zakup eksponatów i ruchomości	o zł. 1.900.— czyli do zł. 6.900.—
	„ m § 22 „ VII	— różne wydatki . . . . .	„ „ 400.— czyli do zł. 1.510.—
b)	zmniejszyć:		
	poz. a § 22 dz. VII wydatków	— pobory prac. muzeów i gal. obraz.	„ „ 4.000.— czyli do zł. 20.019.—

2. wezwać Wydział Finansowy do uwzględnienia postanowień niniejszej uchwały przy opracowywaniu dodatkowego budżetu Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1932/33;

3. przesłać odpis niniejszej uchwały Radzie Miejskiej do wiadomości“.

### Uchwalono:

#### I. W sprawie ustalenia na rok 1933 opłat na rzecz taniej jatki mięsnej:

Rada Miejska, przychyłając się do wniosku Magistratu Nr. 1164 z dnia 10 grudnia 1932 roku, postanawia:

1. ustalić na rok 1933 następujące opłaty na rzecz taniej jatki:

- |  |                   |
|--|-------------------|
| a) za korzystanie z taniej jatki (od mięsa lub produktów ubocznych wg. wagi, ustalonej po uboju w rzeźalni . . . . . | po gr. 15 od 1 kg |
| b) za gotowanie . . . . .  | „ „ 15 „ 1 „      |
| c) za topienie tłuszczu . . . . .  | „ „ 30 „ 1 „      |
| d) za peklowanie (solenie) . . . . .   | „ „ 35 „ 1 „      |
| e) za przewóz mięsa do taniej jatki (o ile tego nie uskuteczni posiadacz) . . . . .                                  | „ „ 2 „ 1 „       |

2. wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

#### II. W sprawie zaniechania pobierania opłat za korzystanie z miejskich urządzeń kanalizacyjnych od lokatorów, zamieszkałych w domach osiedla miejskiego im. Montwilla-Mireckiego, którzy zawarli kontrakty najmu według wzoru z dn. 12. VI. 1930 r.

Sprawy na posiedzeniu dzisiejszem nie rozpatrywać.

#### III. Następujące wnioski nagle:

1. w sprawie obniżenia czynszu komornianego (w związku z przyjęciem nagłości na posiedzeniu Rady w dn. 19. I. 33 r.):

Pogłębiające się coraz więcej przesilenie gospodarcze, a w związku z tem zubożenie ludności robotniczej, rzemieślniczej, jak i drobnego handlu, doprowadziło do tego, że płacenie komornego w wysokości obecnej staje się coraz trudniejsze dla szerokich mas ludności miast. Na skutek obawy przed utratą dachu nad głową warstwy wspomniane oszczędzają na swoich najniezbędniejszych potrzebach na korzyść małej grupy właścicieli nieruchomości ze szkodą dla całości gospodarki narodowej. Z powodu wysokiego komornego ilość lokatorów, zalegających w opłacie czynszu komornianego, stale wzrasta, w związku z tem rośnie i ilość spraw sądowych o eksmisję, które częściowo są wykonywane i nabiorą cech katastrofy na wiosnę roku bieżącego.

Rada Miejska postanawia:

I. zwrócić się do Sejmu i Rządu z żądaniem:

- a) obniżenia czynszu komornianego o 50%,
- b) rozciągnięcia mocy ustawy o ochronie lokatorów na stare i nowe domy, na nadbudówki i przybudówki,

- c) całkowitego wstrzymania eksmisji bezrobotnym i zubożałym,
  - d) umorzenia zaległego komornego bezrobotnym oraz udzielenia moratorium lokatorom, którzy zalegają z opłatą komornego z powodu kryzysu;
- II. wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

## **2. W sprawie wypłacenia zasiłku bezrobotnym pracownikom umysłowym z tytułu ubezpieczeń na wypadek bezrobocia:**

I. Uznać nagłość wniosku, zgłoszonego przez frakcje socjalistyczne;

II. Ostatnio Z. U. P. U. wypłaca tym kategorjom bezrobotnych pracowników umysłowych, którzy stracili pracę po dniu 3 lutego 1933 roku zasiłek z tytułu ubezpieczeń na wypadek bezrobocia tylko w ciągu 6-ciu zamiast obowiązujących 9-ciu miesięcy.

Wobec tego, iż takie postępowanie Z. U. P. U. godzi w interesy szerokich mas bezrobotnych pracowników umysłowych naszego miasta, Rada Miejska zgłasza przeciwko temu swój gorący protest i wzywa Magistrat do wystąpienia do władz rządowych z żądaniem przywrócenia pracownikom umysłowym nabytych praw, zgodnie z obowiązującą ustawą, t. j. o wypłacenie im zasiłku w ciągu 9-ciu miesięcy.

## **3. W sprawie protestu przeciwko rozporządzeniu z dnia 27. X. 32 r. o prawie o stowarzyszeniach:**

I. Uznać nagłość wł. wniosku, zgłoszonego przez frakcje socjalistyczne;

II. W czasach ciężkiego i chronicznego kryzysu gospodarczego, kiedy się chwieją podwaliny ustroju kapitalistycznego, wzmaga się coraz bardziej walka między pracą i kapitałem. Skutkiem tego przyjmuje panowanie klas posiadających coraz brutalniejsze formy.

Również i u nas w Polsce, zgodne ze swą ogólną linią wytyczną, dąży sanacja do sparaliżowania walki obronnej klasy robotniczej i stara się przy pomocy dekretów narzucić swą kontrolę wszystkim dziedzinom życia społecznego.

Rekord bije pod tym względem nowy dekret z dn. 27 października 1932 r. t. z. „prawo o stowarzyszeniach“, wchodzące w życie z dniem 1 stycznia 1933 roku.

Dekret ten godzi w interesy szerokich mas zorganizowanych, a przede wszystkim w interesy robotników.

Według tego dekretu założenie nowego związku zależne jest od zgody władz administracyjnych. O ile dotychczas podlegały robotnicze związki zawodowe inspektorom pracy, to teraz bezpośredni nadzór nad nimi przechodzi do władz administracyjnych, które również będą miały „prawo“ kwalifikowania, czy stowarzyszenia te nie zagrażają „spokojowi i porządkowi publicznemu“. Dekret daje również organom policyjnym daleko idące prawo do wnikania w wewnętrzne życie organizacji zawodo-



wych robotniczych, nakazywania zarządom związków dostarczania odpisu protokołów posiedzeń i zebrań, jak i treści powziętych uchwał, prowo rewizji ksiąg i dokumentów związków. Na żądanie władzy musi zarząd dostarczyć spis członków związku.

Dekret ma na celu usunięcie dyscypliny wśród członków związków robotniczych, co przynosi za sobą demoralizację życia społecznego.

Dekret ten uderza również mocno w sport robotniczy. Wprowadza on również nową kategorię stowarzyszeń „wyższej użyteczności“, które uzyskują monopol w pewnej dziedzinie na obszarze całej Polski.

Wszystko to są wyraźne objawy faszystowskich dążeń do zmonopolizowania ruchu zawodowego i splełania w więzy całego życia społecznego.

Wobec powyższego protestuje Rada Miejska jaknajostrzej przeciwko wydaniu rozporządzenia, które uniemożliwia należytą obronę mas robotniczych i domaga się cofnięcia łakowego.

Radny inż. Wojewódzki prosi o zaznaczenie w protokule, że frakcja jego w głosowaniu nad sprawą powyższą udziału nie bierze.

#### **4. W sprawie przyznania ustawowego zasiłku bezrobotnym m. Łodzi:**

I. Uznać nagłość wł. wniosku, zgłoszonego przez frakcje socjalistyczne;

II. Ustawą sejmową z dnia 17 marca 1932 r. wprowadzono przepis, iż korzystać z ustawowych zasiłków na wypadek bezrobocia mogą tylko robotnicy po przepracowaniu 26 pełnych tygodni w ciągu roku. Panu Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej pozostawiono prawo przyznania zasiłków z tytułu ubezpieczenia również i tym robotnikom, którzy przepracowali mniejszą ilość dni pracy. Jak wynika z dotychczasowych interwencji p. Minister Pracy i Opieki Społecznej uchyliła się od korzystania z przysługującego mu prawa przyznania zasiłków najbardziej potrzebującym tej pomocy.

Wobec tego, iż z powodu zajętego stanowiska przez p. Ministra mogą być pozbawione zasiłków w Łodzi kilkanaście tysięcy robotników mimo wpłacenia przez nich składek w Funduszu Bezrobocia, Rada Miejska wzywa Magistrat do przedsięwzięcia wszelkich starań celem skłonienia Ministra Pracy i Opieki Społecznej do korzystania z przysługujących mu praw przyznania robotnikom łódzkim zasiłku po przepracowaniu w ciągu 26 tygodni mniejszej ilości dni.

#### **IV. W sprawie budżetu Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1933/34:**

Na wniosek Prezydjum Rady Miejskiej zatwierdzić następujący tok obrad:

1. Rozesłanie Zamierzeń Skarbowych Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1933/34 wraz ze zmianami, wniesionymi przez Komisję Finansowo-Budżetową, uznać za pierwsze czytanie;

2. Po wysłuchaniu referatu sprawozdawcy generalnego Komisji Finansowo-Budżetowej o całokształcie budżetu oraz przemówieniu Prezydenta Miasta — następuje debata generalna, w której zabierają głos mówcy generalni, wyznaczeni przez poszczególne ugrupowania radzieckie w liczbie po 2-ch od każdego ugrupowania. Czas trwania pierwszego przemówienia maximum 30 minut, drugiego — maximum 15 minut.

U w a g a : Wnioski, dotyczące całokształtu gospodarki miejskiej zgłaszane być mogą jedynie w czasie debaty generalnej.

3. Po ukończeniu debaty generalnej przystępuje się do drugiego czytania według działów w porządku, ustalonym w preliminarzu budżetowym, przyczem:

a) czytanie każdego działu poprzedza dyskusja ogólna, do której frakcjom, pragnącym wziąć udział w takowej, przysługuje prawo delegowania dwóch mówców; czas trwania pierwszego przemówienia — 10 minut, drugiego — 5 minut;

b) po zakończeniu dyskusji ogólnej przewodniczący Rady Miejskiej przystępuje do czytania pozycji, zawartych w poszczególnych paragrafach. O ile do odczytanych pozycji danego paragrafu nie zgłoszono poprawek, głosowanie odbywa się paragrafami, w razie przeciwnym — po odczytaniu wszystkich pozycji, przewodniczący poddaje pod głosowanie przedewszystkiem poprawki.

U w a g a : Zgłaszającym poprawki przysługuje prawo uzasadnienia tychże w przemówieniach maximum 3-minutowych.

4. Po ukończeniu drugiego czytania następuje trzecie, w czasie którego, zgodnie z Regulaminem Obrad, dyskusja dopuszczalna jest jedynie nad wnioskami, popartymi podpisami 10 członków Rady. Przemawiają: jeden mówca za, jeden przeciw; czas trwania tych przemówień — 5 minut.

5. Po trzecim czytaniu — głosowanie nad przyjęciem lub odrzuceniem budżetu en bloc.

W głosowaniu brało udział 62 członków Rady Miejskiej, uchwałę powzięto jednomyślnie.

Po wysłuchaniu referatu sprawozdawcy generalnego Komisji Finansowo-Budżetowej oraz przemówieniu Prezydenta Miasta o całokształcie budżetu, przewodniczący debatę generalną odracza do następnego posiedzenia Rady Miejskiej.

Z powodu spóźnionej pory przewodniczący o godz. 0,15 posiedzenie zamyka

Przewodniczący:

(—) *E. Andrzejak.*

Prowadzący protokół:

(—) *P. Rundo.*

Radni Sekretarze:

(—) *M. Fein.*

(—) *J. Golański.*

# PROTOKUŁ

## 3 (VII SESJI) POSIEDZENIA SPECJALNEGO RADY MIEJSKIEJ.

ŁÓDŹ, DNIA 21 LUTEGO 1933 ROKU.

KOMPLET RADNYCH 72.  
OBECNYCH RADNYCH 48.

KOMPLET CZŁONKÓW MAGISTRATU 11.  
OBECNYCH CZŁONKÓW MAGISTRATU 10.

Posiedzenie otworzył o godz. 20 min. 45 Prezes Rady Miejskiej, E. Andrzejak, w obecności quorum Rady (58 członków), zaprosiwszy do stołu prezydjalnego radnych-sekretarzy: A. Cyrańskiego i W. Łajsa oraz dyrektora Biura Rady P. Rundo, do prowadzenia protokołu.

### **Przyjęto do wiadomości:**

1. Zawiadomienie członków Rady Miejskiej: Ch. I. Bermana, dr. B. Fichny, I. Lichtensteina, L. J. Minberga, J. Müllera, J. Richtera, dr. J. Rosenblatt, dr. A. Tomaszewskiego i ks. W. Wyrzykowskiego, usprawiedliwiających nieobecność swą na posiedzeniu w dniu dzisiejszym.

### **Na porządku dziennym:**

#### **Obrady nad budżetem Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1933 34:**

W debacie generalnej zabierają głos członkowie Rady: Schott, Wojewódzki, Kulamowicz, Bialer, Holenderski, Kempner, Popielawski, Ewald, Milman, Ziemięcki oraz, jako ostatni, referent generalny, WPrezes K. Hartman.

Wobec wyczerpania listy mówców przewodniczący ogłasza debatę generalną za zakończoną.

### **Uchwalono:**

#### **I. Następujące wnioski:**

1. Rada Miejska, opierając się na ustawie z dnia 15 marca 1932 roku o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 roku o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażeń funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 345), postanawia:

a) utrzymać na rok administracyjny 1933/34 wypłatę pracownikom Zarządu m. Łodzi 15%-owego dodatku komunalnego do uposażenia służbowego;

b) wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

W głosowaniu brało udział 58 członków Rady Miejskiej; uchwałę powzięto jednomyślnie, bez dyskusji.

2. Z dniem 1 października 1932 roku rozporządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej odebrano miastom prawo egzekwowania podatków państwowych i miejskich. Zarządzenie to spowodowało poważny ubytek wpływów miejskich, zwłaszcza, jak ustalono w międzyczasie, że Urzędy Skarbowe, mimo wyraźnego brzmienia ustawowego o równomiernym ściąganiu podatków państwowych i komunalnych dodatków, dają pierwszeństwo podatkom państwowym.

Magistrat m. Łodzi, jak również wszystkie inne miasta, chcąc wywiązać się ze swych obowiązków, celem utrzymania wpływów kasowych, przeobraził aparat sekwestracyjny na aparat inkasowy. Zarządzenie to okazało się słusznem i koniecznem, gdyż dzięki działalności inkasentów wpływy wynoszą około 80% zeszłorocznych, zaś w czasokresie od 1 do 15 stycznia r. b., gdy działalność inkasentów została chwilowo zawieszona, wpływy spadły do minimum, grożąc miastom katastrofą finansową.

Obecnie Rząd wniósł do Sejmu projekt Ustawy „o przejęciu przez władze skarbowe wymiaru i poboru niektórych podatków“. Projekt Ustawy tej wejdzie pod obrady Sejmu w dniach najbliższych. Projekt przewiduje przejęcie wymiaru i poboru podatków: od nieruchomości, od placów niezabudowanych i od lokali z dniem 1 lipca przez Urzędy Skarbowe, a nadto art. 4 projektu Ustawy zakazuje miastom z dniem 1 lipca również i inkasa tak podatków zaległych, jak i bieżących.

Uchwalenie tego projektu spowodować musi dalsze pogorszenie się wpływów miasta, a ponieważ wpływy z powyższych podatków wynoszą około 9 milionów złotych rocznie, t. j. około połowy dochodów podatkowych, chwilowe choć wstrzymanie wpływów tych musi spowodować załamanie się gospodarki samorządowej.

Jednocześnie uchwalenie projektu spowoduje zwolnienie przeszło 200 pracowników miejskich, pociągając za sobą dalsze straty finansowe dla miasta, w postaci odpraw dla pracowników i wydatków emerytalnych. Pracownicy zaś zwolnieni skazani byłiby na głód i nędzę.

Magistrat m. Łodzi wystąpił do władz nadzorczych o wycofanie wspomnianego projektu i zwrócił się do Klubów Sejmowych o nieprzyjęcie projektu lub o wyłączenie większych miast z pod działania projektowanej Ustawy. Również i płatnicy podatków, jak np. stowarzyszenia właścicieli nieruchomości, zwrócili się przeciwko wprowadzeniu inowacji, gdyż widzą oni słuszenie w projekcie tym odsunięcie czynnika obywatelskiego od wpływu na reklamowanie skuteczniejszych wymiarów.

Rada Miejska m. Łodzi, biorąc pod uwagę motywy powyższe, postanawia:

a) zwrócić się do władz nadzorczych o wycofanie projektu lub wniesienie poprawki, wyłączającej większe miasta z pod działania projektowanej Ustawy;

b) zwrócić się do Klubów Sejmowych o obronę interesów Miast Polskich w powyższej sprawie;

c) wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

W sprawie powyższej r. Schott w imieniu swojej frakcji, istniejących na terenie m. Łodzi stowarzyszeń właścicieli nieruchomości oraz zgodnie z uchwałą Związku Zrzeszeń Własności Nieruchomej Miejskiej w Warszawie prosi o zaznaczenie w protokule, że wzmiankowane Zrzeszenia popierają w całej rozciągłości wniosek powyższy i domagają się pozostawienia przy samorządzie wymiaru i poborów podatków: od nieruchomości, lokali i placów niezabudowanych.

W głosowaniu brało udział 58 członków Rady Miejskiej; uchwałę przyjęto jednomyślnie.

Z powodu spóźnionej pory przewodniczący o godz. 0 min. 15 posiedzenie zamyka.

Prowadzący protokół:

(—) *Paweł Rundo*

Dyrektor Biura  
Rady Miejskiej m. Łodzi

Przewodniczący:

(—) *Edward Andrzejak*

Prezes Rady m. Łodzi

Radni Sekretarze:

(—) *A. Cyrański.*

(—) *W. Lajs.*

# Sprawozdanie kasowe Zarządu m. Łodzi za miesiąc marzec 1933 roku.

Dz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Pdlg. budżetu 1932/33	Realizacja od 1. IV. 1932 do 29. II. 1933r.	Realizacja w marcu 1933 r.	RAZEM
<b>A. Dochody zwyczajne:</b>					
I	Majątek komunalny . . . . .	256.523	146.929.73	10.378.73	157.308.46
II	Przedsiębiorstwa komunalne . . . . .	3.611.705	2.562.312.88	216.793.31	2.779.106.19
III	Subwencje i dotacje . . . . .	154.130	91.030.11	14.946.56	105.976.67
IV	Zwroty . . . . .	1.056.643	686.785.89	101.369.14	788.155.03
V	Opłaty administracyjne . . . . .	823.755	580.145.74	46.244.77	626.390.51
VI	Opł. za korzyst. z urządz. i zakł. dobra publiczn.	528.875	388.948.90	48.725.77	437.674.67
VII	Dopłaty . . . . .	—	—	—	—
VIII	Udział w podatkach państwowych . . . . .	2.600.000	1.992.256.81	253.808.20	2.246.065.01
IX	Dodatek do podatków państwowych . . . . .	13.250.000	10.228.508.84	1.011.547.—	11.240.055.84
X	Podatki samoistne . . . . .	3.210.003	3.637.160.10	380.825.93	4.017.986.03
XI	Różne . . . . .	212.120	236.584.63	19.265.22	255.849.85
		25.703.754	20.550.663.63	2.103.904.63	22.654.568.26
<b>B. Dochody nadzwyczajne:</b>					
I-VII	Zasiłki inwestycyjne i inne . . . . .	2.826.866	2.153.090.12	13.632.—	2.166.722.12
		28.530.620	22.703.753.75	2.117.536.63	24.821.290.38
Szp.	Szpitala miejskie . . . . .	1.954.110	1.390.691.95	201.053.12	1.591.745.07
Z. O.	Zakłady Opiekuńcze . . . . .	1.036.890	685.019.60	104.112.83	789.132.43
P. K.	Przedsiębiorstwa komunalne . . . . .	10.166.589	1.204.312.06	401.546.—	1.605.858.06
		41.688.209	25.983.777.36	2.824.248.58	28.808.025.94
Sumy przechodnie . . . . .			11.885.080.42	1.121.448.88	13.006.529.30
Zaliczki . . . . .			1.194.264.63	176.145.88	1.370.410.51
			39.063.122.41	4.121.843.34	43.184.965.75

# Sprawozdanie kasowe Zarządu m. Łodzi za miesiąc marzec 1933 roku.

Dz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Pdłg. budżetu 1932/33	Realizacja od 1. IV. 1932 do 29. II. 1933 r.	Realizacja w marcu 1933 r.	RAZEM
<b>A. Wydatki zwyczajne:</b>					
I	Administracja ogólna . . . . .	4.812.894	4.183.521.11	387.466.52	4.570.987.63
II	Majątek komunalny . . . . .	609.888	481.185.99	68.795.25	549.981.24
III	Przedsiębiorstwa komunalne . . . . .	451.891	—	—	—
IV	Splata długów . . . . .	2.507.100	773.603.44	45.071.23	818.674.67
V	Drogi i place publiczne . . . . .	1.546.519	1.361.154.77	51.560.94	1.412.715.71
Va	Regulacja miasta . . . . .	242.993	189.199.16	14.696.70	203.895.86
VI	Oświata . . . . .	3.385.048	2.783.287.82	352.570.88	3.135.858.70
VII	Kultura i Sztuka . . . . .	602.054	522.118.02	39.836.64	561.954.66
VIII	Zdrowie publiczne . . . . .	4.350.806	3.472.335.78	485.233.86	3.957.569.64
IX	Opieka Społeczna . . . . .	3.221.344	2.331.479.33	319.563.07	2.651.042.40
X	Popieranie rolnictwa . . . . .	203.115	165.356.67	16.013.37	181.370.04
XI	Popieranie przemysłu i handlu . . . . .	606.515	475.101.24	60.282.52	535.383.76
XII	Bezpieczeństwo Publiczne . . . . .	1.363.792	833.067.65	158.691.34	991.758.99
XIII	Różne . . . . .	573.661	510.193.03	18.349.36	528.542.39
		24.477.620	18.081.604.01	2.018.131.68	20.099.735.69
<b>B. Wydatki nadzwyczajne:</b>					
I-XII	Wydatki inwestycyjne i inne . . . . .	4.053.000	3.763.326.91	170.946.39	3.934.273.30
		28.530.620	21.844.930.92	2.189.078.07	24.034.008.99
Szp.	Szpitala miejskie . . . . .	1.954.110	1.390.691.95	201.053.12	1.591.745.07
Z. O.	Zakłady Opiekuńcze . . . . .	1.036.890	685.019.60	104.112.83	789.132.43
P. K.	Przedsiębiorstwa komunalne . . . . .	10.166.589	3.635.428.95	311.643.35	3.947.072.30
		41.688.209	27.556.071.42	2.805.887.37	30.361.958.79
Sumy przechodnie . . . . .			9.647.182.02	1.122.967.36	10.770.149.38
Zaliczki . . . . .			1.696.937.21	269.510.10	1.966.447.31
			38.900.190.65	4.198.364.83	43.098.555.48

# PRZEPISY O ORGANIZACJI KOMISYJ DYSCYPLINARNYCH i POSTĘPOWANIU DYSCYPLINARNEM

PRZECIWKO PRACOWNIKOM ZARZĄDU M. ŁODZI,

ZATWIERDZONE UCHWAŁĄ RADY MIEJSKIEJ № XI Z DNIA 23 MARCA 1933 R.

## Rozdział I.

### Władze dyscyplinarne i strony.

#### Komisje dyscyplinarne.

**Art. 1.** Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych przeciwko pracownikom Zarządu m. Łodzi powołane są Komisje Dyscyplinarne I i II instancji.

**Art. 2.** Każda Komisja Dyscyplinarna składa się z 6 członków:

- a) przewodniczącego i jego zastępcy, mianowanych przez Magistrat;
- b) 4 członków i 4 zastępców: w połowie z przedstawicieli Magistratu, w połowie z przedstawicieli związków zawodowych pracowników Zarządu m. Łodzi.

Jednego z członków Komisji Dyscyplinarnej z pośród przedstawicieli związków zawodowych pracowników Zarządu m. Łodzi Magistrat mianuje na 2-go zastępcę przewodniczącego.

Członków i zastępców członków z ramienia Magistratu mianuje Magistrat; członków i zastępców członków z ramienia związków zawodowych pracowników Zarządu m. Łodzi wyznaczają po wspólnem porozumieniu się poszczególne związki. Kandydatów, przedstawionych przez związki, zatwierdza Magistrat.

O ile związki zawodowe w wyznaczonym im przez Magistrat terminie porozumienia nie osiągną, członków i zastępców członków z ramienia związków wyznaczy Magistrat z pośród kandydatów, przedstawionych przez poszczególne związki.

Kadencja wszystkich członków i zastępców członków Komisji Dyscyplinarnych trwa trzy lata kalendarzowe. Przy zmianie władz miejskich kadencja członków i zastępców członków Komisji Dyscyplinarnych przerywa się automatycznie.

W razie potrzeby Komisje Dyscyplinarne uzupełnia się nowymi członkami na resztę okresu trzyletniego.



### Stanowisko członków Komisj Dyscyplinarnych.

**Art. 3.** Członkowie Komisj Dyscyplinarnych są w wykonywaniu swych funkcj samodzielni, niezawisli i orzekają według swego uznania.

**Art. 4.** Pracownik, będący pod śledztwem sądowo-karnem lub dyscyplinarnem, zostaje zawieszony w pełnieniu obowiązków członka Komisj Dyscyplinarnej. O ile postępowanie zakończy się skazującym wyrokiem sądu lub też wymierzeniem obwinionemu kary dyscyplinarnej, traci on swoje stanowisko w Komisji Dyscyplinarnej, a na jego miejsce wyznaczony będzie inny pracownik w trybie, przewidzianym w art. 1 niniejszych przepisów.

Pracownik, ukarany jedną z kar dyscyplinarnych, nie może być członkiem Komisj Dyscyplinarnej aż do czasu zrehabilitowania go na podstawie art. 43 niniejszych przepisów.

### Komplety dyscyplinarne.

**Art. 5.** Komisje Dyscyplinarne obradują i orzekają w kompletach, złożonych z 5-ciu osób: przewodniczącego lub jednego z jego 2 zastępców i 4 członków; połowa członków kompletu składa się z przedstawicieli Magistratu, połowa — z przedstawicieli związków zawodowych pracowników Zarządu m. Łodzi. Jeden z członków kompletu musi posiadać wykształcenie prawnicze. Jeżeli z jakichkolwiek powodów nie bierze udziału w obradach Komisj Dyscyplinarnej przewodniczący teje, przewodnictwo obejmuje 1-szy zastępca, a w razie niemożności tegoż — 2-gi zastępca

**Art. 6.** W kompletach orzekających uchwały zapadają zwykłą większością głosów.

W wypadkach, gdy ma być zastosowana kara z art. 38, punkty 4 i 5 Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi, uchwała winna zapaść większością  $\frac{2}{3}$  głosów.

Wstrzymanie się od głosowania jest niedopuszczalne.

Przewodniczący oddaje swój głos na końcu.

**Art. 7.** Pomoc kancelaryjną i inne potrzebne przedmioty otrzymują Komisje Dyscyplinarne od Magistratu. Protokulantów do rozpraw dyscyplinarnych wyznacza Prezydent miasta z pośród podwładnych sobie urzędników.

### Wylączenie.

**Art. 8.** Członkowie Komisj Dyscyplinarnych obowiązani są wylączyć się, jeżeli:

- 1) są krewnymi lub powinowatymi obwinionego,
- 2) są przysposobieni przez obwinionego,
- 3) są pełnomocnikami jednej ze stron,
- 4) są opiekunami obwinionego względnie znajdują się pod jego opieką,
- 5) są spadkobiercami obwinionego, względnie obwiniony jest ich spadkobiercą,

6) zarządzają interesami obwinionego,

7) w tej samej sprawie prowadzili śledztwo lub dochodzenie wstępne,

8) brali udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonego orzeczenia.

Ponadto obwiniony ma prawo, w ciągu 8 dni po doręczeniu mu wezwania na rozprawę dyscyplinarną, wyłączyć z kompletu orzekającego:

a) jednego członka bez podania motywów oraz

b) członka, pozostającego do niego w stosunku przełożonego lub podwładnego.

W razie odroczenia rozprawy obwiniony nie może składać nowych wniosków o wyłączenie członka kompletu orzekającego, chyba, że powód wyłączenia wynikł w toku późniejszego postępowania dyscyplinarnego.

### **Rzecznicy oskarżenia.**

**Art. 9.** W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkom służbowym, powołani są rzecznicy oskarżenia oddzielnie dla każdej sprawy w obu instancjach. Rzeczników oskarżenia wyznacza Prezydent miasta z pośród podwładnych sobie urzędników. Urzędnikowi, wyznaczonemu na rzecznika oskarżenia, nie wolno zrzec się mandatu, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. 8 niniejszych przepisów.

**Art. 10.** Rzecznik oskarżenia przy przeprowadzaniu postępowania dyscyplinarnego jest obowiązany stać na straży interesu publicznego, reprezentowanego przez Samorząd, godności i powagi stanowiska pracownika oraz ścisłego wykonywania obowiązków służbowych. Komisje Dyscyplinarne powezmą każdą uchwałę nie inaczej, jak po wysłuchaniu zdania rzecznika oskarżenia. Rzecznik oskarżenia ma obowiązek przytoczyć w oskarżeniu wszystkie okoliczności, które dla tego celu uważa za konieczne i przydatne oraz stosować przewidziane w niniejszych przepisach środki oskarżenia.

Rzecznikowi oskarżenia, o ile nie znajduje on w sprawie podstaw do oskarżenia, wolno na rozprawie zrzec się oskarżenia z podaniem motywów, jednakże dla Komisji Dyscyplinarnej zrzeczenie to nie jest wiążące przy wydawaniu orzeczenia.

Rzecznik oskarżenia ma prawo do zwalniania się od zajęć na czas nieodzownie potrzebny do spełniania swych funkcyj.

Koszta, istotnie poniesione przez rzecznika oskarżenia w interesie poparcia oskarżenia, zwraca Magistrat.

Art. 5 niniejszych przepisów ma zastosowanie do rzecznika oskarżenia.

### **Obrona.**

**Art. 11.** Pracownikowi, pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnem obrońcę z pośród pracowników Zarządu m. Łodzi. Przy merytorycznem rozpatrzeniu sprawy przez Komisję Dyscyplinarną II instancji obwiniony może przybrać sobie obrońcę również z pośród adwokatów.

Na prośbę obwinionego może mu być przez Prezydenta miasta przydany obrońca z urzędu.

Pracownikowi wolno się rzec obrony, z wyjątkiem wypadku, gdy jest wyznaczony obrońcą z urzędu. Nie wolno mu za obronę przyjmować wynagrodzenia. Koszta, istotnie poniesione przez obrońcę w interesie obrony, zwraca Magistrat. Koszta obrony, pełnionej przez adwokata, ponosi całkowicie obwiniony.

Pracownik, spełniający zadanie obrońcy, oraz adwokat mają prawo przejrzenia podczas godzin urzędowych aktów osobistych obwinionego.

W czasie wykonywania czynności obrońcy pracownik ma prawo do zwolnienia się od zajęć na czas, nieodzownie mu potrzebny do spełnienia tej funkcji.

**Art. 12.** Obrońca ma prawo przytoczyć w obronie wszystkie okoliczności, które uważa za konieczne dla sprawy, oraz zastosować przewidziane w niniejszych przepisach środki obrony. Obrońca nie jest odpowiedzialny za przytoczone dowody, o ile nie są one oparte na materiale fałszywym, świadomie użytym, albo nie zawierają oszczerstwa lub obrazy.

Obrońca jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie poufne informacje, udzielone mu z tytułu obrony.

Art. 5 niniejszych przepisów ma zastosowanie do obrońcy.

## **Rozdział II.**

### **Postępowanie dyscyplinarne.**

#### **Obowiązek strzeżenia tajemnicy przy postępowaniu dyscyplinarnem.**

**Art. 13.** Całe postępowanie dyscyplinarne powinno być otoczone jak najściślejszą tajemnicą.

Orzeczeń Komisji Dyscyplinarnych zasadniczo ogłaszać nie wolno; w niektórych wypadkach orzeczenia mogą być ogłaszane za zezwoleniem Magistratu, wydanem na podstawie specjalnej uchwały Komisji Dyscyplinarnej, powziętej w każdej poszczególniej sprawie.

### Wdrożenie sprawy.

**Art. 14.** W razie dostrzeżenia lub otrzymania wiadomości o naruszeniu obowiązków służbowych przez pracownika, władza przełożona obowiązana jest przeprowadzić względnie zarządzić przeprowadzenie dochodzenia w celu wstępnego wyjaśnienia sprawy. Dochodzenie wstępne powinno zawierać dokładne wskazanie faktów, z których wynika naruszenie obowiązków służbowych, oraz protokolarne przesłuchanie obwinionego co do tych faktów lub też jego pisemne oświadczenie.

Przeprowadzone w ten sposób dochodzenie wstępne władza przełożona przesyła Prezydentowi miasta, który sam wymierza karę, gdy chodzi o wykroczenie służbowe, względnie, gdy chodzi o występki służbowy, nie rozpoznając sprawy, przekazuje ją Komisji Dyscyplinarnej I instancji, wyznaczając jednocześnie rzecznika oskarżenia.

Decyzje Prezydenta miasta o nałożeniu kary porządkowej są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu.

**Art. 15.** Komisja Dyscyplinarna I instancji, po otrzymaniu dochodzenia wstępnego, orzeka, bez udziału stron, czy sprawa nadaje się do wdrożenia postępowania dyscyplinarnego, czy też nie; o ile Komisja uzna, że postępowanie dyscyplinarne należy przeprowadzić, podejmuje uchwałę o wdrożeniu śledztwa. O ile Komisja uzna, że w danej sprawie zachodzi jedynie wykroczenie służbowe, może sama nałożyć na obwinionego karę porządkową lub też sprawę przesłać Prezydentowi miasta do ostatecznej decyzji — zgodnie z art. 37 Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi. Przed rozstrzygnięciem Komisja Dyscyplinarna może zarządzić przeprowadzenie lub uzupełnienie dochodzeń wstępnych, za pośrednictwem władzy przełożonej obwinionego.

**Art. 16.** Komisja Dyscyplinarna I instancji może zamiast uchwały o wdrożeniu śledztwa powziąć uchwałę o przekazaniu sprawy bezpośrednio na rozprawę dyscyplinarną.

**Art. 17.** Obwinionemu i rzecznikowi oskarżenia przesyła się za pośrednictwem władzy przełożonej uchwałę o wdrożeniu śledztwa dyscyplinarnego. Uchwała taka nie podlega zaskarżeniu.

Przeciwko uchwale Komisji Dyscyplinarnej I instancji, odrzucającej wdrożenie śledztwa dyscyplinarnego, rzecznik oskarżenia może wnieść w ciągu dni 8 zażalenie do Komisji Dyscyplinarnej II instancji.

**Art. 18.** Jeżeli naruszenie obowiązku służbowego ma cechy przestępstwa, przewidzianego w ustawach karnych, Komisja Dyscyplinarna I instancji zwraca sprawę Prezydentowi miasta dla uskutecznienia doniesienia karnego. Aż do ostatecznego zakończenia postępowania sądowo-karnego postępowanie dyscyplinarne, o ile Komisja Dyscyplinarna uzna za wskazane, może być zawieszona, w myśl art. 36 ust. 2 Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi.

**Art. 19.** Na posiedzeniach gospodarczych Komisji Dyscyplinarnych sprawy referuje i prowadzi protokół referent Komisji, przewidziany w art. 20 niniejszych przepisów.

### **Śledztwo.**

**Art. 20.** Do prowadzenia śledztwa Komisja Dyscyplinarna I instancji ma stałego referenta; niezależnie od tego, Komisja Dyscyplinarna może delegować do tej czynności jednego ze swych członków, bądź też zwrócić się do Prezydenta miasta o wyznaczenie odpowiedniego urzędnika.

**Art. 21.** Urzędnik, prowadzący śledztwo, nie może zasiadać w komplecie orzekającym lub być powołanym do innej czynności w postępowaniu dyscyplinarnem. Podlega on zresztą postanowieniom art. 5 i 8 niniejszych przepisów.

**Art. 22.** Prowadzący śledztwo przesłuchuje protokularnie obwinionego i świadków, a w razie potrzeby rzeczoznawców, bada wszystkie okoliczności, potrzebne do wyjaśnienia sprawy, jako też zbiera dowody rzeczowe. Przy przesłuchiowaniu świadków, prowadzący śledztwo uprzedza, że złożenie fałszywego zeznania jest przestępstwem, zagrożonym karą.

Świadkowie i rzeczoznawcy z pośród pracowników są obowiązani stawiać się na wezwanie referenta Komisji Dyscyplinarnej I instancji pod groźbą pociągnięcia ich do odpowiedzialności służbowej.

Świadkowie i rzeczoznawcy z pośród obywateli miasta otrzymują na żądanie wynagrodzenie, którego wysokość oznacza Magistrat w drodze specjalnego rozporządzenia.

**Art. 23.** Rzecznik oskarżenia, obwiniony lub jego obrońca, tak podczas śledztwa, jak i po jego zakończeniu, mają prawo wypowiedzenia się co do wszystkich punktów oskarżenia, jak również co do sposobu przeprowadzenia i wyniku śledztwa.

Rzecznikowi oskarżenia, obwinionemu i jego obrońcy przysługuje prawo powoływania nowych świadków oraz prawo przeglądania aktów w obecności jednego z członków lub referenta Komisji Dyscyplinarnej. Odmowa lub fizyczna niemożność współudziału ze strony obwinionego nie wstrzymuje postępowania śledczego.

**Art. 24.** Rzecznik oskarżenia może postawić wniosek o uzupełnienie śledztwa, jak również wnieść nowe punkty obwinienia. Obwiniony lub jego obrońca ma prawo do postawienia wniosku o przeprowadzenie pewnych określonych dochodzeń.

O ile prowadzący śledztwo nie przychyliła się do wniosków o uzupełnienie śledztwa — przedstawia sprawę do decyzji Komisji Dyscyplinarnej, której uchwała w tym wypadku nie podlega odrębnemu zaskarżeniu.

### **Przekazanie i umorzenie.**

**Art. 25.** Po ukończeniu śledztwa prowadzący je przesyła akta rzecznikowi oskarżenia, który kieruje je ze swojemi wnioskami na piśmie do przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej I instancji. Komisja Dyscyplinarna bez udziału stron uchwała albo przekazanie sprawy na rozprawę dyscyplinarną, albo umorzenie postępowania dyscyplinarnego. W tym drugim wypadku Komisja Dyscyplinarna może również uchwałę powziąć w myśl art. 15 niniejszych przepisów.

W uchwale przekazującej przytoczyć należy dokładnie punkty oskarżenia oraz wskazać zarządzenia, wydane do przygotowania ustnej rozprawy.

**Art. 26.** Odpisy uchwały Komisji Dyscyplinarnej I instancji czy to przekazującej sprawę na rozprawę dyscyplinarną, czy też umarzającej postępowanie dyscyplinarne wraz z uzasadnieniem, doręcza się drogą służbową: obwinionemu, obrońcy, wyznaczonemu z urzędu, oraz rzecznikowi oskarżenia.

**Art. 27.** Obwiniony lub jego obrońca, jak również rzecznik oskarżenia, po doręczeniu im odpisów uchwały, przekazującej sprawę na rozprawę dyscyplinarną, mogą wnieść w ciągu 8 dni dalsze wnioski, które rozstrzyga Komisja Dyscyplinarna. Decyzje takie nie podlegają odrębnemu zaskarżeniu.

**Art. 28.** Uchwała przekazująca Komisji Dyscyplinarnej nie podlega zaskarżeniu; natomiast przeciwko uchwale Komisji Dyscyplinarnej, którą umorzono postępowanie dyscyplinarne, albo nałożono karę porządkową, rzecznik oskarżenia może wnieść w ciągu dni 8 zażalenie do Komisji Dyscyplinarnej II instancji.

### **Rozprawa dyscyplinarna.**

**Art. 29.** Dzień rozprawy dyscyplinarnej wyznacza przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej. Na rozprawę wzywa się obwinionego, obrońcę z urzędu i rzecznika oskarżenia, doręczając im odpisy wniosku rzecz-

nika oskarżenia o ukaranie, nadto obwinionemu i rzecznikowi oskarżenia — listę członków kompletu orzekającego.

Jeśli obwiniony — mimo należycie doręczonego mu wezwania — na rozprawę się nie stawi lub obrońcy nie przyśle i swego niestawienia nie usprawiedliwi, może być rozprawa przeprowadzona w jego nieobecności. Komisja Dyscyplinarna może jednak zarządzić osobiste stawiennictwo obwinionego.

**Art. 30.** Komisja Dyscyplinarna może wzywać na rozprawę dyscyplinarną świadków i rzeczoznawców.

Rozprawa dyscyplinarna odbywa się wyłącznie przy udziale osób, niniejszemi przepisami uprawnionych do udziału w sprawie.

**Art. 31.** Rozprawę dyscyplinarną należy w miarę możliwości przeprowadzić bez przerwy, wyjąwszy czas niezbędny dla wypoczynku. Uchwałę kompletu orzekającego można rozprawę z ważnych powodów odroczyć. W razie odroczenia rozprawy dyscyplinarnej, o ile w składzie kompletu orzekającego zajdzie zmiana, postępowanie dowodowe, wyszczególnione w art. 32 niniejszych przepisów, przeprowadza się ponownie.

**Art. 32.** Rozprawą kieruje przewodniczący, który przestrzega porządku wyjaśnień, replik, uwag oraz czuwa nad formalnym i rzeczowym biegiem postępowania.

Rozprawę dyscyplinarną rozpoczyna się od stwierdzenia personaljów obwinionego oraz ustalenia, czy otrzymał on odpis wniosku rzecznika oskarżenia o ukaranie. Po skutecznieniu powyższego, odczytuje się na głos listę osób, wezwanych w charakterze świadków i rzeczoznawców, ustala, czy wszyscy się stawili względnie kto jest nieobecny i czy jest wiadoma prawna przyczyna niestawienia. W razie niestawienia się niektórych z wezwanych świadków poddaje się pod rozstrzygnięcie kompletu orzekającego, czy sprawę należy rozpoznawać, mimo nieobecności świadków, czy też odroczyć.

Jeżeli komplet postanawia sprawę rozpoznawać, jeden z członków kompletu, wyznaczony na posiedzeniu gospodarzem Komisji Dyscyplinarnej, referuje treść sprawy, a następnie przewodniczący, w nieobecności świadków, przesłuchuje obwinionego.

Obwinionemu i rzecznikowi oskarżenia przysługuje prawo wypowiedzenia się co do poszczególnych punktów oskarżenia, a nadto prawo stawiania pytań świadkom i rzeczoznawcom, za zezwoleniem przewodniczącego.

**Art. 33.** Po zamknięciu postępowania dowodowego, głos mają rzecznik oskarżenia, obrońca i obwiniony. Replikować mogą w tym samym porządku. Zawsze ostatni głos ma obwiniony.

### Orzeczenie.

**Art. 34.** Komisja Dyscyplinarna może przy rozstrzyganiu sprawy opierać się tylko na tych faktach i okolicznościach, które ujawniono na rozprawie dyscyplinarnej, i na ich podstawie wydaje orzeczenie według swego przekonania. Orzeczenie albo uwalnia obwinionego od zarzuconego mu naruszenia obowiązków służbowych, albo uznaje go winnym; w tym wypadku wyznacza karę dyscyplinarną lub porządkową.

**Art. 35.** Narada i głosowanie są poufne. Jeżeli członek Komisji Dyscyplinarnej z ważnych powodów nie zgadza się z zapadłym orzeczeniem, może do orzeczenia zgłosić na piśmie swój sprzeciw wraz z uzasadnieniem. Sprzeciw ten nie może być odczytywany przy ogłaszaniu sentencji orzeczenia, jednakże w wydawanych stronom odpisach orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej należy sprzeciw umieszczać. Sentencję orzeczenia sporządza się na piśmie niezwłocznie po zakończeniu przewodu; podpisuje ją przewodniczący i członkowie kompletu. Sentencję tę odczytuje stronom przewodniczący kompletu zaraz po naradzie i głosowaniu, podając środki prawne co do zaskarżalności orzeczenia.

Odpis orzeczenia, które powinno być przygotowane w ciągu 8 dni po ogłoszeniu sentencji, przesyła się rzecznikowi oskarżenia, obwinionemu oraz obrońcy, wyznaczonemu z urzędu.

Orzeczenie powinno zawierać:

1. dzień wydania orzeczenia,
2. wymienienie Komisji Dyscyplinarnej oraz nazwisk przewodniczącego i członków kompletu orzekającego, protokulanta i rzecznika oskarżenia,
3. imię, nazwisko i charakter służbowy obwinionego,
4. przedmiot oskarżenia,
5. sentencję orzeczenia,
6. uzasadnienie orzeczenia,
7. podpisy przewodniczącego oraz członków kompletu orzekającego.

**Art. 36.** Z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej sporządza się protokół, w którym zapisać należy datę, miejsce rozprawy, nazwiska przewodniczącego i członków kompletu orzekającego, protokulanta, stron i ich zastępców oraz dokładne streszczenie przebiegu rozprawy.

Protokół podpisują: przewodniczący kompletu orzekającego i protokulant

### Odwolanie.

**Art. 37.** Od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej I instancji może zarówno obwiniony, jak rzecznik oskarżenia, odwołać się do Komisji Dyscyplinarnej II instancji z powodu samego orzeczenia lub też niezastosowania przewidzianych w niniejszych przepisach formalności.



Wniesienie odwołania odracza wykonanie orzeczenia.

W razie nałożenia przez Komisję Dyscyplinarną kary porządkowej prawo odwołania się służy jedynie rzecznikowi oskarżenia.

**Art. 38.** Odwołanie należy wnieść na ręce referenta Komisji Dyscyplinarnej w ciągu dni 15 po dniu doręczenia odpisu orzeczenia.

Odwołanie wnosi się na piśmie z dołączeniem odpisu dla przeciwnej strony.

**Art. 39.** Odwołanie rzecznika oskarżenia wręcza Komisja Dyscyplinarna I instancji w odpisie obwinionemu, jeżeli zaś stroną odwołującą się jest obwiniony — doręcza się odpis odwołania rzecznikowi oskarżenia.

W ciągu dni 14 po doręczeniu może strona przeciwna wnieść replikę.

Po wniesieniu repliki, względnie po upływie przepisanego do jej wniesienia terminu, przesyła przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej I instancji odwołanie wraz z ewentualną repliką oraz aktami sprawy do Komisji Dyscyplinarnej II instancji.

**Art. 40.** Komisja Dyscyplinarna II instancji rozstrzyga bez udziału stron w wypadkach:

1. gdy odwołanie jest niedopuszczalne, opóźnione lub wniesione przez osobę nieuprawnioną,

2. gdy uzna za potrzebne uzupełnienie śledztwa.

W pierwszym wypadku Komisja Dyscyplinarna odrzuca odwołanie, a w drugim przesyła sprawę Komisji Dyscyplinarnej I instancji celem przeprowadzenia uzupełnień śledztwa w określonym kierunku.

We wszystkich innych wypadkach Komisja Dyscyplinarna II instancji przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje orzeczenie, stosując analogicznie przepisy o rozprawie dyscyplinarnej i orzekaniu w Komisji Dyscyplinarnej I instancji.

Nowych okoliczności faktycznych, które nie były przedmiotem obwinienia przy wydawaniu orzeczenia przez Komisję Dyscyplinarną I instancji, a służyłyby za podstawę do nowego obwinienia, nie można przyjmować za podstawę do wydania orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej II instancji.

### **Umorzenie postępowania w razie śmierci obwinionego.**

#### **Postępowanie dyscyplinarne w razie rozwiązania stosunku służbowego.**

**Art. 41.** W razie śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne bez względu na stadium, w którym się znajduje, podlega umorzeniu, może być jednak przeprowadzone na pisemne żądanie ustawowych spadkobierców zmarłego.

Rozwiązanie stosunku służbowego nie powoduje umorzenia postępowania dyscyplinarnego.

### Uprawomocnienie się orzeczenia.

**Art. 42.** Orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej I instancji, nie zaskarżone w przepisany terminie, stają się prawomocne z upływem terminu do zaskarżenia, orzeczenia zaś Komisji Dyscyplinarnej II instancji — niezwłocznie po ich ogłoszeniu.

### Wykonanie orzeczenia.

**Art. 43.** Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne wprowadza w życie Prezydent miasta, któremu przewodniczący właściwej Komisji Dyscyplinarnej przesyła odpis orzeczenia dyscyplinarного, stwierdzając prawomocność tegoż.

Kary dyscyplinarne zapisuje się do wykazu stanu służby, a odpis orzeczenia dyscyplinarного dołącza się do akt osobistych ukaranego pracownika.

Jeżeli w ciągu 3 lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej, przewidzianej w punktach 1, 2 i 3 art. 38 Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi, pracownik zachowywał się nienagannie, Prezydent miasta, względnie Magistrat, może na prośbę ukaranego zarządzić wykreślenie nałożonej kary z wykazu stanu służby.

### Wznowienie.

**Art. 44.** Wznowienie postępowania dyscyplinarного nastąpić może nawet po wykonaniu kary na żądanie pracownika, skazanego prawomocnem orzeczeniem na karę dyscyplinarną, lub na żądanie jego ustawowych spadkobierców, o ile osoby te przedstawią takie nowe fakty lub dowody, nieznanе w poprzednim postępowaniu, które same przez się lub w związku z faktami, poprzednio ustalonymi, lub z dowodami, poprzednio zebranymi, mogą spowodować uwolnienie od zarzutu lub nałożenie kary porządkowej, albo zamiast wydalenia ze służby łagodniejszą karę dyscyplinarną.

Wznowienie może również nastąpić na żądanie pracownika, który został wydalony ze służby miejskiej na mocy orzeczenia dyscyplinarного, zapadłego w toku dochodzenia karno-sądowego w tej samej sprawie, zakończonego wyrokiem uniewinniającym.

**Art. 45.** Żądanie wznowienia postępowania składa się do Komisji Dyscyplinarnej I instancji. Komisja ta bez udziału stron rozstrzyga o dopuszczalności wznowienia. Od decyzji Komisji Dyscyplinarnej I instancji można odwołać się do Komisji Dyscyplinarnej II instancji w terminie 15 dni po doręczeniu odpisu uchwały.

**Art. 46.** Dopuszczenie wznowienia postępowania wstrzymuje względnie przerywa wykonanie kary.

Komisja Dyscyplinarna zarządza w razie potrzeby uzupełnienie lub przeprowadzenie nowego śledztwa, poczem przekazuje sprawę na rozprawę dyscyplinarną.

**Art. 47.** Jeżeli pracownika, na którego korzyść dopuszczono wznowienie postępowania dyscyplinarnego, uznano winnym ponownie, nie można orzec kary surowszej od nałożonej w poprzednim postępowaniu. Przy wymiarze kary należy uwzględnić karę już poniesioną.

**Art. 48.** O ile we wznowionem postępowaniu dyscyplinarnem, albo później, uwolniono w zupełności pracownika od zarzutu i kary, albo nałożono na niego łagodniejszą karę dyscyplinarną lub porządkową, Magistrat obowiązany jest temu pracownikowi, a w razie jego śmierci członkom jego rodziny, uprawnionym do zaopatrzenia wdowiego lub sierociego, zwrócić to, co pracownik lub wymienieni członkowie rodziny wskutek poprzedniego skazania stracili z uposażenia służbowego lub zaopatrzenia emerytalnego.

**Art. 49.** Prawomocne orzeczenie w postępowaniu wznowionem, którem uchylono pierwotne orzeczenie o wydaleniu ze służby, a jednocześnie uwolniono pracownika w zupełności od zarzutu i kary lub nałożono nań jedynie karę porządkową, względnie jedną z kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 38, punkty 1, 2 i 3 Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi, nakłada na Magistrat obowiązek przywrócenia wydalonego pracownika do służby czynnej z zachowaniem praw nabytych. Nie uszczupla to jednak przysługującego Magistratowi prawa do przeniesienia tego pracownika w stan spoczynku (na emeryturę) lub do rozwiązania z nim stosunku służbowego, zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami.

### Rozdział III.

#### Zawieszenie w służbie.

**Art. 50.** Jeżeli przeciwko pracownikowi wdrożono postępowanie sądowo-karne lub dyscyplinarne, Komisja Dyscyplinarna właściwej instancji może w każdej chwili zawiesić go w służbie, o ile ze względu na rodzaj i doniosłość zarzuconego mu przestępstwa lub występku służbowego, wskazane jest usunięcie go od wykonywania obowiązków służbowych.

**Art. 51.** O ile względem pracownika został zarządzony areszt sądowo-karny (prewencyjny) lub wydano przeciwko niemu wyrok jeszcze nie-

prawomocny, orzekający lub z mocy ustawy pociągający za sobą utratę prawa do zajmowania stanowiska, względnie jeżeli w postępowaniu dyscyplinarnym wydano nieprawomocne jeszcze orzeczenie, skazujące na wydalenie go ze służby, jest obowiązkiem Prezydenta miasta zawiesić takiego pracownika tymczasowo w służbie.

Prezydent miasta, w porozumieniu z przewodniczącym odnośnego Wydziału Zarządu Miejskiego, zawiesza również w służbie pracownika, przeciwko któremu wytoczono sprawę dyscyplinarną, jeżeli ze względu na jakość występkę służbowego dalsze pozostawienie go na służbie naraziłoby powagę Magistratu lub groziłoby dobru służby.

**Art. 52.** O tymczasowym zawieszeniu w służbie należy w ciągu 15 dni zawiadomić właściwą Komisję Dyscyplinarną, która niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu dalszych 15 dni, poweźmie uchwałę zatwierdzającą lub uchylającą zawieszenie.

Uchwałę taką należy natychmiast przesłać Prezydentowi miasta do wykonania.

**Art. 53.** Zawieszenie pracownika w pełnieniu służby pociąga za sobą ograniczenie na czas jego trwania uposażenia służbowego do połowy. O ile uposażenie służbowe zawieszzonego obciążone jest należnościami Magistratu lub należnościami z tytułu egzekucji sądowej czy administracyjnej, ograniczenie uposażenia redukuje się do 25% uposażenia służbowego.

**Art. 54.** Zawieszenie w służbie rozpoczyna się od dnia wydania decyzji o zawieszeniu i kończy się z chwilą wydania przez Komisję Dyscyplinarną orzeczenia.

O ile jednak przyczyny, powodujące zawieszenie, odpadną wcześniej, Komisja Dyscyplinarna może uchylić zawieszenie. Jeżeli zawieszenie pracownika spowodowane zostało zarządzeniem aresztu sądowo-karnego (prewencyjnego), trwa ono do czasu zawieszenia tego aresztu albo do uprawomocnienia się wyroku, którym pracownik skazany został na karę inną, niż kara, pociągająca za sobą utratę prawa do zajmowania stanowiska. Jeżeli prawomocny wyrok orzeka karę pozbawienia wolności, nie pociągającą za sobą utraty prawa do piastowania stanowiska, zawieszenie w służbie ustaje z chwilą wykonania wyroku.

Jeżeli wykonanie wyroku zostanie wstrzymane lub przerwane bez winy skazanego, wówczas na czas tego wstrzymania lub przerwania nie następuje ograniczenie uposażenia służbowego, przewidziane w art. 53 niniejszych przepisów.

**Art. 55.** O zastosowaniu, zatwierdzeniu lub uchyleniu zawieszenia w służbie Komisja Dyscyplinarna rozstrzyga bez udziału stron.

Przeciwko uchwale Komisji Dyscyplinarnej I instancji może tak obwiniony, jak i rzecznik oskarżenia, wnieść zażalenie do Komisji Dyscyplinarnej II instancji w ciągu dni 8 po doręczeniu odpisu uchwały.

Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Tymczasowe zawieszenie w służbie przez Prezydenta miasta nie podlega zaskarżeniu.

**Art. 56.** Gdy pracownika skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do wysługi lat.

W tym wypadku oraz wówczas, gdy pracownika wydano wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego, nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia w służbie.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono, pracownika uwolniono od odpowiedzialności lub nałożono na niego jedynie karę porządkową, czas zawieszenia w służbie wlicza się do wysługi lat, a pracownikowi należy wypłacić część uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia w służbie.

#### Rozdział IV.

##### **Doręczenie, terminy i sposoby zaskarżenia.**

**Art. 57.** Wszelkie doręczenia, które nastąpić mają według postanowień niniejszych przepisów, są ważne i powodują bieg terminów, o ile uskutecznione są do rąk własnych obwinionego lub jego obrońcy, tudzież rzecznika oskarżenia.

O ile miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, to za faktyczne doręczenie uważa się złożenie właściwego pisma u jego bezpośredniego przełożonego.

Bieg terminu rozpoczyna się z dniem następującym po doręczeniu. Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują biegu terminu; o ile jednak koniec terminu przypada na niedzielę lub dzień świąteczny, kończy się termin następnego dnia powszedniego.

Dzień nadania zażalenia lub odwołania na pocztę uważa się za dzień ich wniesienia.

**Art. 58.** O ile przepisy niniejsze nie stanowią inaczej, zażalenia przeciwko zarządzeniom lub uchwałom Komisji Dyscyplinarnej I instancji, można wnosić tylko łącznie z zażaleniem, podawanem na ostateczne zarządzenie lub uchwałę, albo z odwołaniem od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej.

Zażalenia wnosić należy na ręce referenta Komisji Dyscyplinarnej, który przedkłada je przewodniczącemu Komisji Dyscyplinarnej I instancji względnie jego zastępcy.

Zażalenia i odwołania wnosi się na piśmie z dołączeniem odpisu dla strony przeciwnej.

Komisja Dyscyplinarna II instancji rozstrzyga zażalenia bez udziału stron.

#### **Przywrócenie terminu.**

**Art. 59.** W razie spóźnienia terminu do wniesienia zażalenia lub odwołania, Komisja Dyscyplinarna I instancji może na prośbę obwinionego zezwolić na przywrócenie terminu, o ile obwiniony wykaże, że niezależnie od jego woli i winy okoliczności nie pozwoliły mu terminu dostrzymać.

Na postanowienie odmowne przysługuje obwinionemu zażalenie w terminie 8-dniowym od dnia doręczenia postanowienia do Komisji Dyscyplinarnej II instancji. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, jednakże Komisja Dyscyplinarna władna jest wstrzymać wykonanie, o ile uzna to za wskazane.

### **Rozdział V.**

#### **Koszta postępowania dyscyplinarnego.**

**Art. 60.** Koszta, związane z urzędowaniem Komisji Dyscyplinarnych, ponosi Magistrat.

### **Rozdział VI.**

#### **Postanowienia końcowe i przejściowe.**

**Art. 61.** O ile przepisy niniejsze nie stanowią inaczej, należy w postępowaniu dyscyplinarnym stosować analogiczne przepisy ustawy postępowania karnego.

**Art. 62.** Postanowienia niniejszych przepisów stosuje się analogicznie w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko emerytom miejskim.

**Art. 63.** W chwili wejścia w życie niniejszych przepisów postanowienia ich stosuje się również do niezakończonych ostatecznie postępowań dyscyplinarnych, a przy wznowieniu postępowania również do spraw już zakończonych według postanowień dawnych przepisów dyscyplinarnych.

**Art. 64.** Przepisy niniejsze wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia w Dzienniku Zarządu m. Łodzi.

Z chwilą wejścia w życie niniejszych przepisów tracą moc dotychczas obowiązujące „Przepisy o organizacji Komisji Dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko pracownikom Zarządu m. Łodzi“, zatwierdzone uchwałą Rady Miejskiej Nr. XIV z dnia 18 grudnia 1924 roku i ogłoszone w Dzienniku Zarządu m. Łodzi Nr. 10—A z dnia 15 marca 1930 roku.

# ZMIANY DO PRAGMATYKI SŁUŻBOWEJ

DLA PRACOWNIKÓW ZARZĄDU M. ŁODZI,

ZATWIERDZONE UCHWAŁĄ RADY MIEJSKIEJ № XI Z DNIA 23 MARCA 1933 R.

## Odpowiedzialność służbowa.

**Art. 33.** Bezpośredni i pośredni zwierzchnicy mają prawo zwracać uwagę podległym urzędnikom na niewłaściwość w urzędowaniu lub zachowaniu się oraz na niedbalstwo w służbie.

**Art. 34.** Urzędników, którzy dopuszczają się przestępstw służbowych przez to, że:

a) naruszają obowiązki, wynikające ze sprawowanych przez nich funkcji,

b) przez swoje zachowanie się w służbie lub poza służbą okazują się niegodnymi szacunku, poważania i zaufania, jakiego wymaga zajmowane przez nich stanowisko,

pociąga się do odpowiedzialności służbowej: porządkowej lub dyscyplinarnej.

Emeryci miejscy odpowiadają dyscyplinarnie za przestępstwa służbowe, popełnione w czasie czynnej służby.

**Art. 35.** Za wykroczenia służbowe urzędnik ponosi odpowiedzialność porządkową, za występki służbowe — dyscyplinarną.

Występkiem służbowym jest także przestępstwo służbowe, które powoduje obrazę interesu publicznego lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowym jest każde przestępstwo służbowe, które nie posiada znamion występkę służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności szczególnie obciążających, jest występkiem służbowym.

**Art. 36.** Postępowanie dyscyplinarne przeciwko urzędnikowi powinno się odbywać na zasadach, wyliczonych w Przepisach o organizacji Komisji Dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko pracownikom Zarządu m. Łodzi.

Postępowanie dyscyplinarne przeciwko urzędnikowi, który popełnił występki służbowy, mający znamiona czynu karygodnego, ściganego ustawą karną, może się toczyć równocześnie z karnym postępowaniem sądowym w tej sprawie, o ile Komisja Dyscyplinarna uzna, że wyniki

dochodzeń nie są uzależnione od wyników postępowania sądowo-karnego. W przeciwnym razie Komisja Dyscyplinarna zawiesza to postępowanie najdalej do prawomocnego zakończenia postępowania sądowo-karnego.

Jeżeli sąd karny wyda wyrok uniewinniający lub wyrok skazujący, nie pociągający za sobą z ustawy utraty stanowiska w służbie publicznej, wówczas postępowanie dyscyplinarne z powodu faktów, które były rozpatrywane w postępowaniu sądowym, może się tylko o tyle toczyć, o ile fakty te stanowią same przez się przestępstwo służbowe.

Urzędnik, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, pociągającym za sobą, na podstawie art. 47 Kodeksu Karnego z 1932 roku, utratę zdolności do piastowania stanowiska w służbie publicznej, podlega usunięciu ze służby miejskiej bez postępowania dyscyplinarnego i z utratą wszelkich praw ze stosunkiem służbowym związanych.

**Art. 37.** Za wykroczenia służbowe nakłada się następujące kary porządkowe:

- 1) upomnienie,
- 2) nagane,
- 3) grzywnę do wysokości 10% miesięcznego uposażenia urzędnika.

Kary porządkowe nakłada Prezydent miasta, o ile sprawa nie została już przekazana Komisji Dyscyplinarnej.

Przed nałożeniem kary porządkowej należy obwinionemu urzędnikowi dać możliwość usprawiedliwienia się.

O nałożonej karze porządkowej zawiadamia się urzędnika na piśmie.

Kar porządkowych nie wciąga się do wykazu stanu służby.

Decyzje Prezydenta miasta o nałożeniu kary porządkowej są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu.

**Art. 38.** Za występki służbowe nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

- 1) nagane lub grzywnę do wysokości 10% miesięcznego uposażenia urzędnika,
- 2) odliczenie lat służby od roku do trzech, co ma odpowiedni wpływ na długość urlopu wypoczynkowego urzędnika,
- 3) obniżenie stopnia służbowego o jeden lub dwa na przeciąg czasu od roku do lat trzech,
- 4) przeniesienie w stały stan spoczynku ze zmniejszonym uposażeniem emerytalnym o 25, 50 względnie 75%, lub też zwolnienie ze stanowiska z odprawą, zmniejszoną o 25, 50 względnie 75% od przysługującej w myśl przepisów,



5) wydalenie ze służby, połączone z utratą wszelkich praw ze stosunkiem służbowym związanych.

Kary dyscyplinarne nakłada na podstawie postępowania dyscyplinarnego właściwa Komisja Dyscyplinarna.

Przy stosowaniu kar dyscyplinarnych należy brać pod uwagę doniosłość występku służbowego oraz dotychczasowe zachowanie się urzędnika.

Zastosowanie przez Komisję Dyscyplinarną kary obniżenia stopnia służbowego daje Magistratowi prawo przeniesienia ukaranego na stanowisko niższej kategorii.

Kary dyscyplinarne wnosi się do wykazu stanu służby.

**Art. 39.** Ściganie wykroczeń służbowych ulega przedawnieniu po upływie roku, występków zaś służbowych — po upływie 5 lat od daty ich popełnienia.

\*

Zmiana niniejsza obowiązuje od dnia ogłoszenia w Dzienniku Zarządu m. Łodzi.

## NEKROLOGJA

Dnia 14 marca 1933 roku zmarł, przeżywszy lat 55

Ś. † P.

**Tomasz Włodarczyk**

pracownik Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich.

Cześć Jego pamięci.

MAGISTRAT M. ŁODZI.

Dnia 22 marca 1933 roku zmarł, przeżywszy lat 46

Ś. † P.

**Aleksander Majewski**

Pracownik Wydziału Opieki Społecznej.

Cześć Jego pamięci.

MAGISTRAT M. ŁODZI.

# RUCH SŁUŻBOWY PRACOWNIKÓW ETATOWYCH

ZA MIESIĄC LUTY 1933 ROKU.

## A. ZWOLNIENIA:

### *niżsi funkcjonariusze:*

1. **Furmanowska Marjanna**, posługaczka Wydziału Opieki Społecznej z dniem 1 lutego 1933 roku.
2. **Ekielski Wacław**, majster stolarski Wydziału Budownictwa z dn. 1. II. 33.

### *urzędnicy:*

3. **Komorowska Marja**, wychowawczyni w Wydziale Opieki Społecznej z dn. 1. II. 33.

## B. MIANOWANIA I AWANSE:

### *urzędnicy:*

1. **Tredjakowski Jerzy**, kontraktowy sekretarz Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich mianowany z dn. 1. I. 33 etatowym urzędnikiem z uposażeniem wedl. VI st. sł.
2. **Dębczyński Lucjan**, sekretarz Urzędu Rozjemczego dla spraw najmu awansowany z dn. 1. II. 33 z VI do V st. sł.
3. **Zaborski Piotr**, sekretarz Oddziału Prawnego awansowany z dn. 1. II. 33 z VII do VI st. sł.
4. **Kralkowski Wacław**, nauczyciel Gimnazjum Miejskiego im. Piłsudskiego awansowany z dn. 1. VII. 1932 z II do I st. sł.
5. **Loboda Józef**, jak wyżej, z III do II st. sł.
6. **Gastmanowa Janina**, nauczycielka Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego im. A. Szy-cówny awansowana z dn. 1. I. 33 z II do I st. sł.
7. **Radwański Ryszard**, nauczyciel Gimnazjum Miejskiego im. J. Piłsudskiego awansowany z dn. 1. I. 1933 z II do I st. sł.

### *niżsi funkcjonariusze:*

8. **Weberowa Helena**, po odbyciu pracy próbnej mianowana z dn. 16. II. 1933 r. etatową niższą funkcjonariuszką Wydziału Oświaty i Kultury na stanowisko woźnej szkoły powszechnej z uposażeniem wedl. XII st. sł.
9. **Mileczarkowa Katarzyna**, woźna szkoły powszechnej awansowana z dn. 1. VIII. 1932 z XI do X st. sł.

10. **Kochańska Marjanna**, 11. **Gaworska Zofja**, woźne szkoły powszechnej awansowane z dn. 1. II. 1933 z XI do X st. st.

12. **Kordziński Maciej**, kontraktowy dozorca Wydziału Opieki Społecznej mianowany z dn. 1. I. 33 etatowym niższym funkcjonarjuszem na stanowisko dozorczy Miejskiego Domu dla chronicznie chorych z uposażeniem wg. XI st. st.

### C. PRZENIESIENIA:

#### *urzędnicy:*

1. **Dziworski Czesław**, mierniczy Oddziału Pomiarów przeniesiony z dniem 6. II. 1933 na stanowisko technika pomiarowego Oddziału Drogowego z dotychczasowym uposażeniem.

#### *niżsi funkcjonarjusze:*

2. **Mikołajczyk Wojciech**, woźnica Wydziału Zdrowotności Publicznej przeniesiony z dn. 16. II. 1933 na stanowisko robotnika podwórzowego szpitala w Radogoszczu z dotychczasowym uposażeniem.

### D. PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU:

#### *niżsi funkcjonarjusze:*

3. **Wieczorkowa Franciszka**, dozorczyńni oddziałowa Wydziału Zdrowotności Publicznej z dn. 1. II. 1933 r.

## OKÓLNIK NR. 4.

DO

WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW I BIUR  
ZARZĄDU MIEJSKIEGO  
ORAZ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH  
PRACOWNIKÓW MIEJSKICH  
W MIEJSCU

PRZEDMIOT: POBIERANIE SKŁADKI  
EMERYTALNEJ OD STAŁYCH WYNA-  
GRODZEŃ, OTRZYMYWANYCH PRZEZ  
PRACOWNIKÓW MIEJSKICH

Podaje się do wiadomości, iż uchwałą Magistratu Nr. 183 z dnia 2 marca 1933 roku postanowiono, poddając rewizji uchwały Magistratu Nr. 232 z dnia 10 marca 1932 roku i Nr. 852 z dnia 15 września 1932 roku zaniechać pobierania od pracowników Zarządu m. Łodzi, otrzymujących dodatkowe wynagrodzenia w gotówce lub w naturze (remuneracje, dodatki wyrównawcze, wynagrodzenia za dyżury w niedziele i dni świąteczne i t. p.) składek emerytalnych od tych wynagrodzeń, w wypadku zaś zwolnienia lub przeniesienia w stan spoczynku pracownika, otrzymującego dodatkowe wynagrodzenie, pobierać od niego — po ustaleniu przez Komisję Emerytalną, czy wynagrodzenie to należy uważać za stałe w rozumieniu § 7 „Przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Zarządu m. Łodzi i ich rodzin“ i zaliczeniu tego wynagrodzenia do odpłaty lub uposażenia emerytalnego — składkę emerytalną wstecz za cały okres otrzymywania dodatkowego wynagrodzenia.

W związku z tem okólnik Nr. 1 z dnia 25 stycznia 1933 roku zostaje niniejszem anulowany, a potrącone na skutek tego okólnika różnice składki emerytalnej podlegają zwrotowi.

Lódź, dnia 13 marca 1933 roku.

Dyrektor Zarządu Miejskiego:

(—) *M. Kalinowski.*

Prezydent:

(—) *B. Ziemięcki.*

## OKÓLNIK NR. 5.

DO

WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW I BIUR  
ZARZĄDU MIEJSKIEGO  
ORAZ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH  
PRACOWNIKÓW MIEJSKICH  
W MIEJSCU

PRZEDMIOT: POTRĄCANIE Z POBO-  
RÓW OPŁAT NA FUNDUSZ PRACY.

Podaje się do wiadomości, iż z dniem 1 kwietnia 1933 roku weszła w życie ustawa z dnia 16 marca 1933 roku o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr. 22 poz. 163) oraz rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 marca 1933 roku o świadczeniach na rzecz Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr. 22 poz. 176).

W związku z tem zarządza się co następuje:

1) urzędnicy, załatwiający sprawy, związane z Funduszem Pracy, muszą zapoznać się dokładnie z wyżej wymienionymi przepisami prawa;

2) na rzecz Funduszu Pracy należy potrącać 1% od całkowitych poborów przy każdorazowej wypłacie tychże w ten sposób, jak przy potrąceniach podatku dochodowego; w tym celu trzeba w pensjonarzach i listach płacy przeznaczyć jedną rubrykę, zatytułować ją „Opłata na Fundusz Pracy“ i wyszczególnić w niej przypadające aktualnie sumy, obliczone zgodnie z art. 15 wyżej wymienionej ustawy i § 2 powyższego rozporządzenia;

3) tak, jak przy podatku dochodowym, muszą być sporządzane dla Kasy Miejskiej asygnacje przychodowe na dz. „Aserwat“ i dwa imienne wykazy potrąceń, stwierdzające, ile, z jakiego tytułu i za jaki okres czasu opłaty są uiszczone.

Materiał na wykazy dostarczy składnica Wydziału Gospodarczego; są to (tymczasowo, aż do wyczerpania) wycofane z użycia, dawne schematy podatkowe;

4) Kasa Miejska wpłacać będzie potrącone kwoty do Kasy Chorych bezpośrednio lub na jej rachunek czekowy w Pocztowej Kasie Oszczędności w terminie do końca miesiąca, następującego po wypłacie lub też za zgodą i na warunkach, określonych przez Ministra Opieki Społecznej — uiszczenia opłaty, przewidziane w §§ 3 i 4 powyższego rozporządzenia bezpośrednio na rachunek czekowy Funduszu Pracy w Pocztowej Kasie Oszczędności;

5) pierwszego potrącenia z tytułu przypadających opłat na rzecz Funduszu Pracy za mies. kwiecień i maj r. b. dokonać należy — o ile chodzi o pracowników, otrzymujących pobory zgóry — jednorazowo z poborów za mies. maj r. b.; potrącenie za mies. kwiecień od pracowników, otrzymujących pobory zdołu, należy uskuteczyć w końcu mies. kwietnia. Następne potrącenia mają być dokonywane raz w miesiącu, zgóry lub zdołu, zależnie od tego, jak jest wypłacane uposażenie.

Za ścisłe przestrzeganie niniejszego okólnika odpowiedzialni są osobiście naczelnicy Wydziałów, Biur i Urzędów.

Wszelkich bliższych wyjaśnień udzieli na żądanie Oddział Personalny Wydziału Prezydjalnego.

Łódź, dnia 8 kwietnia 1933 roku.

Dyrektor Zarządu Miejskiego:

(—) *M. Kalinowski.*

Prezydent miasta:

(—) *B. Ziemięcki.*

## OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Łodzi na podstawie art. 122 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58/25, poz. 411) wzywa niżej wymienionych płatników państwowego podatku dochodowego do zgłoszenia się w terminie dni 14 od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia do Biura Wydziału Podatkowego (Pl. Wolności 2, pokój 23) w godzinach urzędowych, celem odebrania nadesłanych przez 3 i 6 Urząd Skarbowy w Łodzi, nakazów płatniczych na wspomniany podatek za rok 1932:

1. Gellerta Alfonsa,	zam. poprzednio ul. Rzgowska 75
2. Wikińskiego Moszka	„ „ „ Różana 10
3. Auerbacha Lajzera	„ „ „ Śródmiejska 6
4. Brona Załma	„ „ „ Piotrkowska 19
5. Działoszyńskiego Jakóba	„ „ „ Śródmiejska 39
6. Engla Mojsze	„ „ „ Śródmiejska 14
7. Essiga Szmula	„ „ „ Śródmiejska 27
8. Frydmana Icka Hersza	„ „ „ Śródmiejska 28
9. Goldberga Pinkusa	„ „ „ Śródmiejska 47
10. Holcmana Natana	„ „ „ Al. I-go Maja 50
11. Hohermana Edmunda	„ „ „ Zachodnia 72
12. Koprowskiego Ludwika	„ „ „ Śródmiejska 72
13. Kozłowskiego Izraela	„ „ „ Gdańska 31
14. Kutnera Jakóba	„ „ „ Śródmiejska 56
15. Nusbauma Nusena	„ „ „ Żeromskiego 27
16. Ostromogilską Chanę	„ „ „ Zielona 9
17. Prussaka Ludwika	„ „ „ Zielona 9
18. Prussaka Oskara	„ „ „ Śródmiejska 61
19. Srebrnego Jakóba	„ „ „ Śródmiejska 16
20. Szmulewicz Wolf	„ „ „ Zachodnia 72
21. Wajsbłuma Abrama	„ „ „ Piotrkowska 17

W wypadku niezgłoszenia się wspomniane nakazy uważać się będzie za doręczone z dniem upływu wyżej wskazanego terminu.

Łódź, dnia 27 marca 1933 roku.

Prezydent

(—) *B. Ziemięcki.*

## OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Łodzi (Wydział Gospodarczy) poszukuje w obrębie miasta pomieszczenia, nadającego się dla potrzeb miejskiego domu dla chrończnie chorych.

Projektowany do wynajęcia obiekt powinien składać się z budynków murowanych o powierzchni użytkowej około 1500 m<sup>2</sup> i niezbędnych zabudowań gospodarczych.

Oferty wraz z podaniem dokładnego adresu proponowanej realności oraz załączeniem planów orientacyjnych, jak również wskazaniem warunków i ceny najmu w złotych należy składać w biurze Wydziału Gospodarczego przy ul. Narutowicza Nr. 65 pokój Nr. 8 w terminie do dnia 20 kwietnia 1933 roku.

Łódź, dnia 2 kwietnia 1933 roku.

**Magistrat m. Łodzi.**

## OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Łodzi niniejszem podaje do publicznej wiadomości, iż na podstawie § 1-go Statutu o pobieraniu opłat kanałowych na rzecz Gminy miejskiej Łódź od nieruchomości, korzystających z urządzeń sieci starych kanałów miejskich, uchwalonego przez Radę Miejską dnia 16. VI. 1932 roku, zostały oddane na mocy uchwały Magistratu m. Łodzi z dnia 2 marca 1933 roku Nr. 195, następujące kanały, nowowytbudowane w roku 1932:

a) kanał betonowy o przekroju 30 i 20 cm na ul. Limanowskiego na odcinku od posesji Nr. 147 do posesji Nr. 166 długości 230 m. bież.;

b) kanał betonowy o przekroju 30 cm na ul. Starej od ul. Limanowskiego do posesji Nr. 4 przy ul. Starej długości 41 m bież.;

c) kanał o przekroju 20 cm na ul. Glinianej od ul. Limanowskiego do posesji Nr. 2 przy ul. Glinianej długości 13 m bież.;

d) kanał betonowy o przekroju 30 cm na ul. Wspólnej od ul. Zgierskiej do posesji Nr. 5/7 przy ul. Wspólnej długości 126,50 m bież.

Nieruchomości, połączone z powyższymi kanałami, podlegają opłatom w wysokości przewidzianej w Statucie na wstępie wymienionym.

Łódź, dnia 25 marca 1933 roku.

Prezydent miasta

(—) *Bronisław Ziemięcki.*